

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSULLU ES'AD SEYYİD MEHMED
HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÎVÂNI

Hazırlayan
Hüseyin TAY

Danışman
Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

AFYONKARAHİSAR 2011

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Musullu Es‘ad Seyyîd Mehmed: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

16/09/2011

İMZA

Hüseyin TAY

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY .....

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Menderes COŞKUN .....

: Yar. Doç. Dr. H. Feridun GÜVEN .....

Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Hüseyin TAY'ın "Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı" başlıklı tezi 16/09/2011 tarihinde, saat 10.00'da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ

MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

**MUSULLU ES'AD SEYYİD MEHMED
HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÎVÂNI**

Hüseyin TAY

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Eylül 2011

TEZ DANIŞMANI: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed, 18. yüzyıl Dîvân şairlerimizden biridir. Çalışmamızda Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed'in hayatı, edebî kişiliği ve Dîvânı hakkında bilgiler verilmiş, Dîvân'ın transkripsiyonlu metni hazırlanmıştır. Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed'in Dîvânından başka bir eseri bilinmemektedir.

Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed 18. yüzyıl şairlerinin genelinde olduğu gibi eserlerinde sade bir dil kullanmış ve mahallîleşme akımının etkisinde kalmıştır. Ayrıca tasavvufa pek değinmemiş ve şiirlerinde iç içe geçmiş manalara yer vermemiştir. Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed dönemin meşhur şairlerinden Nedim'in etkisinde kalmış ve onun şiir tarzını benimsemiştir.

18. yüzyıl şiir anlayışının ortaya konulmasında transkripsiyonlu metnini hazırladığımız bu Dîvân'ın az da olsa faydalı olacağını düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Es'ad, 18. yüzyıl, Dîvân, şiir, mahallîleşme.

ABSTRACT

MUSULLU ESAD SEYYID MEHMED HIS LIFE, LITERARY PERSONALITY AND DIVAN

Hüseyin TAY

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE**

September 2011

ADVISOR: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Musullu Esad Seyyid Mehmed is one of the Divan poets who lived in 18th century. There was given information about the life, literal personality and Divan of Musullu Esad Seyyid Mehmed and the transcriptional text was prepared. Musullu Esad Seyyid Mehmed isn't known to have any other studies than his Divan.

Musullu Esad Seyyid Mehmed used a plain language and he has been under the influence of flow of localization like other poets of the 18th century. He didn't mention about sufism and interlocked meaning didn't take place much in his poems. Musullu Esad Seyyid Mehmed was under the influence of Nedim, one of the most popular poets in that century and he adopted his style of poetry.

We believe that to some extent Esad Seyyid's Divan of which we prepared the transcriptional text presenting the 18th century poetry perception will be beneficial.

Key words: Esad, 18th century, Divan, poetry, localization.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ.....	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI-ESERLERİ-EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1. HAYATI	3
2. ESERLERİ	4
3. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	12
3. 1. DİLİ VE ÜSLÛBU	17
4. NÜSHA TANITIMI	20
5. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	22

İKİNCİ BÖLÜM

DİVÂNIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

1. NA‘TLAR	24
2. KASİDELER	28

3. TARİH MANZÛMELERİ	37
4. TERKÎB-İ BENT	41
5. MURABBA‘LAR	45
6. GAZELLER	56
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	212
KAYNAKÇA	214

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Gazelerde Kullanılan Vezinler.....	10
Tablo 2. Gazelerin Harflere Göre Dağılımı	11

KISALTMALAR DİZİNİ

C	: Cilt
G	: Gazel
H.	: Hicri
Hzl.	: Hazırlayan
K	: Kaside
KB	: Kùltür Bakanlığı
M.	: Miladi
M	: Murabba'c
N	: Na'c
Nu	: Numara
S	: Sayı
s	: Sayfa
T	: Tarih Manzumesi
T.B.	: Terkib-i Bent
Ünv.	: Üniversitesi
Yay.	: Yayını, Yayınları
yy	: Yüzyıl
yz.	: Yazma, yazmalar

GİRİŞ

Klasik Türk Edebiyatı'nın metinlerini anlamak, bu metinlerin derinliğine inebilmek için yazıldıkları devrin kültür ve sanat dünyasına girmek, o zamanın değer yargılarını bilmek gerekir.

Edebî eserler yazıldığı dönemin siyasi, sosyal ve kültürel olaylarından bağımsız düşünülemez. Beylikten devlete, devletten imparatorluğa geçiş sürecini tamamlayarak gücünün zirvesine ulaşan Osmanlı İmparatorluğu, XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren XVIII. yüzyılın sonuna kadar bir çözülme sürecine girmiştir. XVIII. yüzyılın başlarından itibaren kendisini daha şiddetli hissettiren bu çözülme, siyasi hayatın yanında sosyal ve kültürel hayatta da önemli değişikliklere yol açmıştır. Dönemin tarihi ve sosyal hadiseleri az ya da çok hissedilir derecede edebiyatta kendisini göstermiştir.

XVIII. yüzyılda, dilin ve edebiyatın merkezi yine İstanbul'dur. Dîvân Edebiyatı bu yüzyılda da edebî canlılığını ve hareketliliğini hâlâ korumaktadır. Asrın Dîvân şairleri, geçen asırlarda klasikleşmiş sanat çizgileri üzerinde, aynı sanat anlayışını devam ettirmişlerdir. Yine İstanbul başta olmak üzere, sanat çevrelerinde gazeller söylenmiş, şarkılar terennüm edilmiş, aşk ve macera mesnevileri ile tasavvufî mesneviler yazılmıştır.

XVIII. yüzyılda, Dîvân Edebiyatı yerli söyleyiş bakımından bir olgunluk gösterir. Bu yüzyıla kadar kendi olgunluğunu tamamlayan ve kendi klasiklerini oluşturan Dîvân Edebiyatı'nda artık halk ifadelerine yönelik söz konusudur. Ancak, özellikle ikinci derecede sanatçıların elinde gün geçtikçe daha az yaratıcı, daha zayıf bir edebiyat konumunu almıştır.

XVIII. yüzyılda, ikinci derece şairlerin yanında, nazmı ustalıkla kullanan, teknik açıdan kuvvetli çok büyük şairler de yetişmiştir. Fakat bu asırda, yavaş yavaş kuvvetlenen, ancak bütün asrı kuvvetle renklendiren bir mahallî hareket vardır ki, bu hareket öteden beri ince bir iz halinde varlığı hissedilen, dilde sadelik ve edebiyatta millîleşme hareketidir. "Mahallîleşme Cereyânı" adı verilen bu çığır, edebiyata halk hayatını getirmiş, halk zevkinden ve halk sanatından çizgiler kazandırmıştır. Asrın en büyük şairleri, halkın gelenek ve göreneklerini, halk felsefesini şiire taşımışlardır.

Bu yüzyılın en büyük şairlerinden biri şüphesiz Nedim'dir. Halk zevkinin tesirleri onda daha çok hissedilir. Halk şiirindeki "koşma" ve "türkü"nün etkisiyle ortaya çıkan "şarkı" türünün en güzel örneklerini vermiştir. Bu yüzyılın ortalarından itibaren şarkı türü, Dîvân Edebiyatı'nın en sevgili şiiri olarak bilinen gazelle yarışır hale gelmiştir.

Asrın mühim hadiselerinden biri de Dîvân şiirinde hece vezninin görülmeye başlamasıdır. Nedim, hece vezni ve halk dörtlükleriyle bir türkü söyleyerek dikkate değer bir adım atmıştır. Yine yüzyılın diğer büyük şairi Şeyh Galib'in de hece ile şiir söylediği bilinmektedir.

XVIII. yüzyılın en önemli isimleri, kendilerine has üslûbu ile yaşadıkları dönemde ve daha sonra birçok şairi etkilemiş olan Nedim ve Şeyh Galib'tir. Nedim ve Şeyh Galib'in çizgisinde şiirler yazan Kâmî, Samî, Raşid, Seyyid Vehbî, Nahîfî, Münîf, Edîb, Neylî, Koca Ragîb Paşa, Sünbülzade Vehbî dönemin diğer önemli şairleridir. Bu şairlerin dışında Dürrî, Osmanzade Tâib, Nazîm Yahya, İsmail Belîğ, Atîf, Hatem, Mehmed Emin Belîğ, Çelebizâde Asım, Nevres-i Kadîm, Kânî, Esrar Dede, Sürurî gibi birçok isim sayılabilir.

Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed, böyle bir devirde yetişmiş Dîvân şairidir. Tezkirelerde, şairden kısaca bahsedilmiş ancak geniş ve ayrıntılı bilgilere yer verilmemiştir. Büyük şairlerin olduğu böyle bir devirde kendisini kabul ettirmesi oldukça güçtür.

Sonuç olarak Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed'in, yaşadığı dönemin gölgede kalan şairlerinden birisi olduğu söylenebilir. Dîvânının transkripsiyonlu metni hazırlanarak devrin edebî zevki ve şiir anlayışı hakkında fikir yürütülmesi; hayatı ve edebî yönü hakkında bilgiler verilerek kültür ve edebiyat dünyamıza kazandırılması amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI-ESERLERİ-EDEBİ KİŞİLİĞİ

1. HAYATI

Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed'in hayatı hakkındaki bilgiler son derece sınırlıdır. Şefkat Tezkiresi¹ ve Sicill-i Osmânî'de² şairin biyografisi kısaca anlatılmış ancak geniş ve ayrıntılı bilgilere yer verilmemiştir. Ayrıca Tuhfe-i Na'îlî'de³ de şairden bahsedilmiş, fakat bu bilgiler tekrardan öteye geçememiştir. Tezkirelerde şairin doğum ve ölüm tarihlerinden, nerelerde yaşayıp öğrenim gördüğünden bahsedilmemiş, şair hakkında kısaca bilgi verildikten sonra şiirlerinden örneklerle geçilmiştir. Ayrıca şairin biyografisinin yer aldığı bu eserlerdeki bilgiler kısıtlı olmasının yanında birbirinden farklı değildir.

Asıl adı Seyyîd Mehmed'dir. Şiirlerinde "Es'ad" mahlasını kullanmıştır. Seyyîd Abdullah Neşâtî Efendi'nin oğludur. Tezkireler Seyyîd Ali Behçetî Efendi'nin onun amcazâdesi olduğunu söylemesine rağmen Sicill-i Osmânî'de Behçet Ali Efendi'nin kardeşi olduğu bilgisi aktarılmıştır. Musullu olduğu bilinmektedir. Yine tezkirelerde III. Selim devri şairlerinden olduğu söylenmiş ancak Sicill-i Osmânî'de III. Selim devri başlarında vefat ettiği dile getirilmiştir. Bağdat valisi Ömer Paşa'ya dîvân efendisi olmuştur. Ömer Paşa'nın Bağdat ve Basra valiliğine (H.1177 / M.1763) getirildiği, daha sonra Diyarbakır valiliğine (H.1190 / M.1776) tayin edildiği ancak yeni vazifesine giderken attan düşerek öldüğü bilinmektedir. Ömer Paşa için 1763-1776 yılları arasında iki kaside, bir tarih manzumesi ve bir gazel-i müzeyyel yazdığı düşünülürse Es'ad Efendi'nin 18. yüzyıl şairi olduğu söylenebilir.

---

¹ Murat ÖNDER, Şefkat ve Tezkîre-i Şu'arâsi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, AKÜ, SBE., Afyon, 2006.

² MEHMET Süreyya. Sicill-i Osmânî 2, Çev: Seyit Ali Kahraman, Kült. Bak. ile Tarih Vakf. ort. yay., İst., 1996.

³ Harun GÜNDÜZ, Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî'si, Basılmamış Y.L. Tezi, Balıkesir Ü. SBE, Bal., 2009.

2. ESERLERİ

Es'ad Efendi'nin Dîvân'ından başka bir eseri bilinmemektedir. Dîvân; 2 na'at, 2 kaside, 2 tarih manzumesi, 1 terkîb-i bent, 10 murabba' ve biri gazel-i müzeyyel olmak üzere 178 gazelden meydana gelmektedir.

Es'ad Efendi'nin Dîvânı na'atla başlar. "Na'at-ı Nebevî Gufte Būd" başlıklı bu ilk na'at 11 beyittir.

Fürûğ-ı hüsnüñi nûrundan icād eylemiş Mevlâ

Cemâliñ reşk-i nakş-ı kilk-i Bihzâd eylemiş Mevlâ (N: 1/1)

beyitiyle başlayan bu na'atta Allah'ın Hz. Muhammed'i üstün vasıflarla yaratması, Peygamberine ihsanını ve rahmetini bahşetmesi anlatılır. Na'at:

Sa'na geh cünd-i a'âlâ ile gâhî rîh-i 'âşifla

Ki âl ü şa'hb ü emcâd ile imdâd eylemiş Mevlâ (N: 1/11)

beyitiyle sona erer.

"Na'at-ı Şerîf-i H'âce-i 'Âlem Şalla'llâhu 'Aleyhi ve Sellem" başlıklı 7 beyitten oluşan 2. na'attan sonra bir gazel-i müzeyyel bulunmaktadır. "Ġazel-i Müzeyyel Der-Na'at-ı Seyyidü'l-Beşer" başlığını taşıyan bu manzume 10 beyittir.

Dîvân'da na'atlardan sonra 2 kaside yer almaktadır. Bu kasideler dönemin Bağdat valisi Ömer Paşa için yazılmıştır. Bu kasidelerden ilki; "Kaşîde-i 'Iydiyye Der-Sitâyiş-i Āşaf-Nazîr 'Ömer Pâşâ" başlıklıdır.

14 beyitten oluşan ilk kaside Ramazan Bayramı dolayısıyla yazılmıştır. Şair, kasideye Ömer Paşa'nın bayramını tebrik ederek başlar:

‘İnāyetlü efendim şadr-ı gerdün-pāye sultānım

Kemāl-i devlet ü iclāl ile ‘ıydıñ sa‘īd olsun (K: 1/1)

Methiye şeklinde olan bu kasidede ömrünün huzur içerisinde, bütün günlerinin bayram şeklinde geçmesi temenni edilir.

Küdūret şūretin mir’āt-ı albiñ görmesūñ aqlā

Sūrūr-ı sūr ile eyyām-ı ‘ömrūñ cümle ‘ıyd olsun (K: 1/4)

Mübārek māh-ı şavmıñ hürmetiyçün şadr-ı devletde

Ola günden güne bahtıñ avī ‘ömrūñ mezīd olsun (K: 1/12)

Geçüb leyl ü nehārıñ zikr ü fikr-i şavm-ı tā‘ atle

Şebiñ hem-adr-ı adr olsun şabāhıñ şub-ı ‘ıyd olsun (K: 1/13)

İkinci kaside “Der-Sitāyiş-i ‘Ömer Pāşā Vāli-i Bağdād Der-Vaqt-i Muārebe” başlığını taşır. 61 beyitlik bu kasidede Bağdat halkının içine düştüğü bir sıkıntıyı Vali Ömer Paşa’nın yardımcılarıyla bertaraf etmesi anlatılır. Kasidenin ilk 2 beyiti Ömer Paşa’ya övgü niteliğindedir.

Bi-amdi’llāh nümāyān oldı feyz-i fazl-ı Rabbānī

Ki def‘ itdi azāyı luf idüb ber-vech-i isānı (K: 2/1)

Yetişdi hıızr-ı tevik-i ilāhī hışn-ı Bağdāda

İdüb leb-rīz-i seyl-i meramet ser-cümle sükkānı (K: 2/2)

Kasidenin 3. beyitinden itibaren 18. beyite kadar Bağdat halkının maruz kaldığı musibetten bahsedilmiştir. Dicle Nehri'nin taşarak şehri harap edişi, halkın çaresiz bir şekilde Allah'a yalvarışı ve duruma müdahale eden Ömer Paşa'nın halkı bu musibetten kurtarışı anlatılmıştır. 18. beyitten itibaren 49. beyite kadar yine Ömer Paşa'ya övgüler yağdıran şair, onun cesaretinden ve yiğitliğinden bahsetmiştir. Sel felaketi karşısında gösterdiği dirayeti dile getirmiş ve aldığı tedbirleri anlatmıştır. Bütün Bağdat halkının ona olan minnet borcunu ifade etmiştir:

Bu Ye'cüc-ı belāniñ sedd-i rāh-ı 'azmi bābında

Qıyām itdi Felāṭun-menḳabet İskender-i şānī (K: 2/18)

Bu iqlīm ehline ḫaḳḳā ḫayāt-ı tāze baḫş itdi

Revādır ehl-i Bağdād olsalar cümle du' ā-h'ānı (K: 2/32)

50. beyitten sonra 7 beyitlik bir gazel yazan şair 58. beyitle kasidenin dua bölümüne başlamıştır. Dua bölümü 3 beyitten oluşur ve aşağıdaki beyitle sona erer:

Yeter taşdı' -serā-yı 'andelīb-i ḫāme-i pür-gū

Du' āya başla kim buldı ğazelde ḫadd u pāyānı (K: 2/58)

Ola şu gibi cārī sū-be-sū aḫkāmı eflāḳa

Qazā münḳād-ı emri nüh melek maḫkūm-ı fermānı (K: 2/61)

Es'ad Efendi'nin Dîvân'ında ayrıca 2 tarih manzumesi yer almaktadır. "Tārîḫ-i Berāy-ı Sāl-i Cedīd Der-Medḫ-i Vāli-i Bağdād 'Ömer Pāşā" başlıklı ilk manzume 16 beyit olup Ömer Paşa'nın yeni yılını kutlamak için kaleme alınmıştır.

Kerīm ü kāmṛān ya‘ni ‘Ömer Pāṣā-yı ‘ālī-ṣān

Ki dest-i ekremi ğayret-fezā-yı baḥr u berr geldi (T: 1/1)

beyitiyle başlayan bu manzumede de şair, kasidelerinde olduğu gibi Ömer Paşa’ya övgüler yağdırmaktadır. Tarih manzumesi aşağıdaki makta‘ beyitiyle sona erer:

Bulursun cümle a‘dāya zafer bu sāl-i feruḥda

Tefe’ül eyledim zīrā ki tāriḥ-i zafer geldi (T: 1/16)

“Tāriḥ-i Liḥye-i Ḥazīnedār-ı ‘Ömer Pāṣā” başlıklı ikinci tarih manzumesi Ömer Paşa’nın hazinedārının sakal bırakması üzerine yazılmıştır. Aşağıdaki matla‘ beyitiyle başlayan bu manzume 10 beyittir.

Cenāb-ı āṣaf-ı zī-ṣān-ı ‘aṣrīñ ḥāzin-i cūdı

Ki teşḥīr-i dil-i aḥbābda beñzer Süleymāna (T: 2/1)

Şair, manzume boyunca çeşitli teşbihlerden yararlanarak Ömer Paşa’nın hazinedārını methetmiştir. 6. beyitten itibaren sakal bırakmasının sebebini açıklamaya başlamış ve 8. beyitte bu hadisenin bayrama denk geldiğini söylemiştir. Manzumenin makta‘ beyitine baktığımızda (H.1188 / M.1771) tarihinin düşüldüğünü görmekteyiz.

Didim bir mıṣra‘-ı berceste ile ben de tāriḥin

Meḥāsin virdi revnaḥ ḥehre-i pāk-i Süleymāna (T: 2/10)

Dîvân’da bir de “Terkīb-i Bend” bulunmaktadır. Terkīb-i bend, toplam 7 benttir ve her bentte 4 beyit bulunmaktadır. Bu terkīb-i bentte, Dîvân şiiirinin

kalıplaşmış mazmunlarına bağlı kalınmıştır. Genel olarak sevgilinin güzelliğinden, onun vefasızlığından, kan dökücülüğünden, aşıklarının üzmesinden, sözünde durmamasından, aşığın hasta gönlünden, aşığın sevgilinin siyah saçının esiri olmasından bahsedilmiştir. Şair, son bentte ise çaresizliğini dile getirmiş, sevgilinin dışında kimsenin derdine derman olamayacağını, hasta gönlünü ancak sevgilinin tedavi edebileceğini söylemiştir. Şairin mahlası son bendin 2. beyitinde yer almaktadır;

1. Mā-ḥaşal şimdi eyā ḥāk-i rehiñ çeşme cilā
Ey temāşā-yı ruḥuñ āyīne-i ḳalbe şafā
2. Eyleme Es' ad-ı bīmārīña çok istignā
Kerem it böyle 'alīl oldığını görme revā
3. Nuḫ-ı 'İsā gibi la' liñde iken şehd-i şafā
Va' de-i vaşlıñ ile eyle bu bīmāra devā
4. Yine bir çāre olursa sen idersin çāre
Yoḥsa bī-çāre ḳalur maḥşere dek bī-çāre

10 murabbanın yer aldığı Dîvân'da manzumelerden ilk üçü "Murabba' -ı Müzeyyel" dir. 1. murabbaya şairin mahlasından sonra 3 bent, 2. murabbaya ise 2 bent eklenmiştir. 5 bentlik 3. murabba ise murabba' -ı müzeyyel olmasına rağmen eksiktir.

Şekil özellikleri açısından murabbalar birbiriyle benzerlik gösterir. Örneğin; dîvândaki ilk 9 murabba "fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün" vezniyle yazılırken, yalnızca son murabbada "mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün" vezni kullanılmıştır. 4. murabbada abab / cccb / dddb / ... şeklinde bir kafiye düzeni

kullanılırken, 1. ve 10. murabbada aaaa / bbba / ccca / ... şeklinde bir kafiye düzeni kullanılmış, diğer murabbaların tamamı aaxa / bbba / ccca / ... şeklinde kafiyelenmiştir. Bu benzerliklerin yanı sıra murabbaların bent sayıları birbirinden oldukça farklıdır. 1. murabba 8; 2. murabba 6; 3. murabba 5; 4, 5, 8, 9, 10 nolu murabbalar 4 bentten oluşurken; 6. ve 7. murabbalar 3 bentten oluşmuştur.

Dîvândaki 7. murabba “Murabba‘ -ı Mütekerrir”dir:

Dilberā bî-gāne yollu bu edālar tā-be-key

Benden istingā vü ğayre merħabālar tā-be-key

Ṭatlı cānımdan uşandırdıñ beni bî-dād ile

Sen de inşāf eyle bu cevr ü cefālar tā-be-key

Murabbalarda tema olarak aşk ve sevgili işlenmiştir. Aşğın, halini sevgiliye arz edişi, sevgiliden karşılık göremeyişi, çaresizliği dile getirilmiştir:

Ġamze-i mestiñ yine kaşd-ı dil ü cān eyledi

Ḥānümān-ı şabrı ṭākat gibi vîrān eyledi

Her ne sihr itdiyse itdi çeşm-i seḥḥārîñ baña

Bir nigāhîñ ḥasretiyle bağrımı kân eyledi

Es‘ ad Efendi’nin Dîvân’ında 178 gazel bulunmaktadır. Bunlardan biri gazel-i müzeyyel’dir. Nüshada 175. ve 176. gazeller tek bir gazel gibi yazılmış, birbirinden ayrılmamıştır. Ancak bu gazeller gerek vezin gerek kafiyeleniş bakımından birbirinden farklıdır. Ayrıca her iki gazelin sonunda da şair mahlasını yinelemiştir. Dolayısıyla dîvândaki gazel sayısını 178 olarak kabul etmek gerekir. Bu gazelleri şekil özellikleri açısından değerlendirecek olursak;

Dîvândaki gazellerin vezinlere göre dağılımı şu şekildedir;

Kullanılan Vezin	Gazel Sayısı
<i>mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün</i>	52
<i>fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün</i>	35
<i>fâ' ilātün / fâ' ilātün / fâ' ilātün / fâ' ilün</i>	34
<i>mef' ülü / fâ' ilātü / mefâ' ilü / fâ' ilün</i>	31
<i>mefâ' ilün / fe' ilātün / mefâ' ilün / fe' ilün</i>	16
<i>mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün</i>	9
<i>müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün</i>	1

Tablo 1: Gazelerde kullanılan vezin şeması

Tablo 1’de görüldüğü gibi şair gazellerinde en fazla “mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün” veznini kullanmıştır.

Es' ad Efendi'nin gazelleri genellikle 5 beyitlidir. Dîvândaki gazellerin beyit sayısına göre dağılımı ise şu şekildedir;

- 5 beyitli gazel sayısı : 85
- 6 beyitli gazel sayısı : 50
- 7 beyitli gazel sayısı : 32
- 8 beyitli gazel sayısı : 6
- 9 beyitli gazel sayısı : 4
- 10 beyitli gazel sayısı : 1 (gazel-i müzeyyel)

Dîvândaki gazellerin harflere göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

Harf	Gazel Sayısı	Harf	Gazel Sayısı	Harf	Gazel Sayısı	Harf	Gazel Sayısı
ا	12	خ	-	ح	1	ط	19
ب	4	د	3	ظ	1	ل	8
پ	-	ذ	-	ط	1	م	21
ت	4	ر	54	ظ	-	ن	6
ث	1	ز	15	ع	1	و	-
ج	2	ژ	-	غ	3	ه	1
چ	-	س	1	ف	2	ی	-
ح	1	ش	13	ق	4		

Tablo 2: Gazellerin harflere göre dağılım şeması

3. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Musullu Es'ad Seyyîd Mehmed'in elimizde bulunan tek eseri Dîvânıdır. Şairden bahseden kaynaklar da sınırlı olduğuna göre, ilmî ve edebî kişiliği hakkında bilgi sahibi olabilmek için eserinin iyice tetkik edilmesi gerekir.

Es'ad Efendi 18. yüzyıl şairlerimizdendir. Onu daha iyi tanımak ve yaşadığı dönem içerisinde yerini görebilmek için 18. yüzyıl Dîvân Edebiyatı'na göz atmak gerekir:

Dîvân Edebiyatı 18. yüzyılda klasik devrin son dönemini yaşar. Bu edebiyat 18. asırda, önceki asırlarda oluşan zevk anlayışları doğrultusunda bir gelişme göstermekle birlikte, çok daha renkli, zengin, eklektik bir görünüm arz eder. Anlamdan ziyade sese önem veren, açık, tabii, zarif bir söyleyişe dayanan klasik üslup; klasik üslup içinde kalmakla birlikte ses yerine anlamı ön plana çıkaran hikemî üslup; anlamın ön plana çıktığı, girift ve yeni mazmunlarla yüklü muğlak, tasannulu söyleyişe dayanan bedîî üslup (Sebk-i Hindî) ve konuşma diline ait deyişlerle yüklü külfetsiz, açık bir söyleyişe yaslanan mahallî üslup bu dönemin belirgin çizgileri olur. Fakat bu asırda, şairler daha çok Hint üslubuyla zirveye çıkan külfetli, sanatkârane söyleyişe tepki olarak nesir üslubuna doğru açılan tasannudan uzak, açık, zarif ve külfetsiz bir söyleyişi tercih ederler. Bu üslup, Nedim'de zarif bir senteze ulaşmış ve dönemin birçok şairi tarafından tercih edilmiştir.

18. asır, şair kadrosu bakımından eski edebiyatın en zengin dönemidir. Bu sebeple 18. yüzyıl, kaynaklarda *şiiir ve şair arası* olarak kabul edilmiş; Sabit'ten itibaren "*her kaldırım taşının altında bir şair*"ın çıkması sık sık eleştiri konusu olmuştur. Bu tür şikayetlere önceki asırlarda rastlanmakla birlikte, bu asırdaki artış büyük bir geleneğin tekrarlana tekrarlana boş bir şablona dönüşmeye başladığını göstermektedir. Bu asra ait dîvânı olan şairlerin sayısı 168'dir. Bu asır, klasik edebiyatın şiiir ve şair bakımından en verimli çağı olmakla birlikte, bunlar arasında nâzımlıktan şairliğe çıkabilenlerin sayısı ne yazık ki fazla değildir.⁴

---

⁴ Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, 18. yüzyıl; Mustafa İSEN-Osman HORATA, Grafiker Yayıncılık, Ankara 2006, s. 142-143

Es'ad Efendi, yaşadığı dönemde Nedim ve Şeyh Galip gibi kendine özgü bir üslubu olan büyük şairlerin gölgesinde kalarak çok fazla tanınmamış, birinci dereceden şairler arasında yer alamamıştır. Klasik şiirimizin ortak malzemelerini kullanarak bir Dîvân oluşturmuş; kaside, terkîb-i bent, murabba, tarih ve gazel şeklinde manzumeler yazmıştır. Sanatı ve üslubu yönünden Nedim tarzının temsilcilerinden sayılabilir.

Es'ad Efendi bir gazel şairidir. Gazellerinde daha çok aşk temasını işlemiştir. Bu aşk, tasavvufî anlamda bir aşk değildir; onun şiirlerindeki aşk dünyevî bir aşktır. O, mutasavvıf bir şair değildir. Aşk ve güzellikten bahseden gazellerinin sayısı oldukça fazladır;

Göñül ser-pençe-i zülf-i perîşânıñdadır gūyâ

Olunca 'aql u fikrim heb seniñ yanıñdadır gūyâ (G: 7/1)

Şubha dek şeb-zindedâr-ı şevk-i didâr oldığım

Câddeveş medd-i nigâh-ı intizârımdan bilür (G: 46/2)

Sevgilinin güzelliğini anlatırken kullandığı unsurlar, onun vefasızlığından ve acımasızlığından şikayetçi oluşu, aşğın çektiği acı ve ıstıraplar, şiirlerinde, derin bir lirizm yanında içten ve samimi bir söyleyişi ortaya çıkarmıştır.

Âb u tâb ile bu şeb hâneme cānân geliyor

Halvet-i ülfete bir şem' -i şebistân geliyor (G: 51/1)

Ehl-i 'aşka bu kadar cevri ü cefâ itme şağın

Sen de bu derde giriftâr olacağsın âhir (G: 63/2)

Es'ad Efendi, diğer Dîvân şairleri gibi rahat bir yaşam sürebilmek için kendisine bir koruyucu bulmuştur. Onun en büyük koruyucusu Bağdat Valisi Ömer Paşa'dır. Dîvân'da yer alan 2 kaside, 1 gazel-i müzeyyel ve 1 tarih manzumesinde Ömer Paşa'yı içten ve samimi bir üslupla övmüş, ancak yer yer aşırılığa kaçmıştır. Bayram kasidesinde Ömer Paşa için bol bol dua etmiştir;

Seni iki cihānda eylesün Bārī Hudā maqbūl
Yüzüñ maḥlūk ile Ḥālīk ḥuzūrunda sefid olsun (K: 1/6)

Vücūd-ı pākine bed-ḥ^vāh olan a' dā-yı bed-kārīñ
Vücūd-ı ebteri ketm-i 'ademde nā-bedīd olsun (K: 1/9)

Başka bir kasidesinde Ömer Paşa'yı şu şekilde metheder;

Ulaştı Ḥıẓrveş imdādına cümle berāyāñ
Mesīhā gibi iḥyā eyledi heb ehl-i imānı (K: 2/33)

'Ināyetlü efendim ḥaḳ budur kim görmemiş 'ālem
Ḥamiyyet şāhibi bir sen gibi düstūr-ı zī-şānı (K: 2/34)

Es'ad Efendi, sanatta taklitçiliğe karşıdır. Şiir söyleme sanatının taklitten ibaret olamayacağını, bu sanatın Allah'ın bir lütfu olduğunu söyler. Başkalarını taklit ederek güzel söyleyişlerin ortaya çıkmayacağını şu şekilde ifade eder;

Maḥz-ı taḳlīd ile olmaz bu kadar ey Es'ad
Dād-ı Ḥaḳdır hele bu şīve-i güftār saña (G: 11/7)

Şair Es'ad, şiir ve şair hakkındaki düşüncelerini özellikle gazellerinde dile getirmiştir. O, kendine ve şiirine son derece güvenen bir şairdir. Birçok gazelinde kendi şiirinin üstünlük derecesini ifade etmiştir;

Es'ad nazîre söyleyemez kimse nazmına
Her seng-pāre gevher-i şehvāra beñzemez (G: 92/6)

Hoşā bu sā' at-i mu' ciz-beyān-ı kilik-i Es'ad
Ki her edāsını faşlü'l-ḥiṭāba döndürmüş (G: 98/5)

Dil-nişin-i bülegādır demek olmaz Es'ad
Ġazeliñ her sözi bir faşl-ı ḥiṭāb olmayıcağ (G: 121/6)

Saña ey ḥāme-i i' cāz-nümā-yı Es'ad
Yed-i beyzā mı 'aşā-yı kef-i Mūsā mı diyem (G: 163/5)

Şairlik gücünü gazellerinde gösteren Es'ad, herkesin anlamdan çok şekle önem verdiğini, bu yüzden sözlerinin değerinin bir türlü anlaşılmadığını söyler;

Libās-ı lafzdır manzūr olan şüret-perestāna
Bu 'ālem içre Es'ad kim oğur ma' nāyı kim diñler (G: 35/5)

Şair Es'ad, bazı gazellerinde nazireler söylemeyi de ihmal etmemiştir. Neşâtî ve amcazâdesi Seyyîd Ali Behçetî'ye nazireler yazmıştır;

Değil mümkün nazîre söylemeñ Es‘ ad Neşâtiye

Ki zâtı bî-nazîr ü nazm-ı pâki ‘ıkd-ı gevherdir (G: 68/5)

Şarîr-i kilik-i şūhum Behcete tanzîr ile ancak

Yine mürğ-i çemenden Es‘ adâ Behcet-fezâ terdir (G: 71/6)

Şair Es‘ad Efendi’nin “ey gönül” redifli gazeli 18. yüzyılın meşhur şairi Nedim’e nazire niteliğindedir. Gazelin matla‘ beyiti şu şekildedir;

Ser-geşte deşt-i hayreti pûyânsın ey gönül

Benzer ki kendi kendine cûyânsın ey gönül (G: 148/1)

Nedim’in “ey gönül” redifli gazelinin matla‘ beyiti ise şöyledir;

Esdikçe bâd-ı subh perîşansın ey gönül

Benzer esîr-i turra-i canânsın ey gönül

3. 1. DİLİ VE ÜSLÛBU

Şair Es'ad Efendi'nin şiirlerinde genellikle Türkçe söyleyiş hakimdir. Kendi dönemindeki birçok şairin kullandığı gibi, o da temiz bir Türkçe ile yazmış, yer yer halk söyleyişlerine yönelmiştir. Terkîb-i bent ve murabbalarında daha sade ve halk Türkçesine daha yakın bir ifade tarzı kullanmıştır;

Bu mıdır şart-ı muhabbet çelebim sultânım

Saña lâyıķ mı vefâsızlık efendim cânım (T.B.: 1/16)

Bî-vefâ oldığıñı bilmez idim tâ bu kadar

Şoñra duydum yoğimiş sende haķîkatden eşer (T.B.: 1/21)

Şair Es'ad, Dîvân şiirinin tanınmış şairleri arasında gösterilemez. İkinci derece bir şair olmasına rağmen, gazellerinin çoğunda vezin hatalarına düşmemiş; canlı, akıcı ve etkili bir üslûp kullanmıştır. Bütün Dîvân şairleri gibi Klasik Türk edebiyatı nazım şekillerini tercih etmiştir. Onun samimi ve içten söyleyişi bütün manzumelerinde dikkati çeker;

Nâzı ķo bu dil-i nev-mîde bir imdâd eyle

Ėayrı ey âfet-i cân itme amân itme meded (G: 27/2)

Reng-i bÛy-ı ruķ-ı gül-gÛnuña aldanma ķuzum

Sen ki hem-ķadr-i ķas u ķâr olacaķsın âķir (G: 63/3)

Şairin Türkçe, Arapça ve Farsça'ya hakim oluşu redif ve kafiye konusunda başarılı olmasını sağlamıştır. Na't ve kasidelerinde kullandığı dil biraz daha ağırdır;

Tahiyyātîñ ‘aķıbinde Őalāt-ı pencgāhıde

Őalāt ile selāmı ħalka mu‘tād eylemiş Mevlā (N: 1/6)

Vücūd-ı pākine bed-ĥ^vāh olan a‘dā-yı bed-kārîñ

Vücūd-ı ebteri ketm-i ‘ademde nā-bedīd olsun (K: 1/9)

ĤuŐuŐā kim ħarīm-i ‘ismeti maĥdūme-i ‘ālem

İŐabet-pişe ħayr-endişe ol Őıddıķa-i Őānı (K: 2/28)

Es‘ad Efendi, özellikle gazellerinde çok sayıda deyim kullanmıştır. Böylece beytin manasının kolayca anlaşılmasını sağlamıştır. Deyimleri ve Türkçe fiilleri kullanarak mısra örgüsünü sağlam bir Şekilde örmeye çalıŐtıĝını söylemek mümkündür.

Elden ħoma Es‘ad o mehiñ dāmen-i nāzın (G: 19/6a)

Ser ħoyub pā yirine maĥşada vāŐıl olalım (G: 165/5b)

Niçe **ķan aĝlayub** ħāk itmesün bülbül ĝirībānın (G: 172/2a)

Şairin “ki” ve “ne” edatlarını, vezne uydurmak için ünlülerini düşürerek kullandıĝını görmekteyiz;

N’ola ney gibi olsa her dem eĝān ile leb-ber-leb (G: 14/2b)

K’ola bintü’l-‘ineb ħalvetde rindān ile leb-ber-leb (G: 14/4b)

- Her dil **k'ola** ser-dāde-i sevdā-yı muḥabbet (G: 18/1a)
- N'ola** sevdā-yı ḥaṭṭıñ ḥāmeve mūy-ı dimāğ olsa (G: 70/7a)
- Açmadiñ ḥoḳḳa-i la^c liñ dimediñ em **n'ideyim** (G: 154/1b)
- N'olurđı** ey gül-i ter bülbul-i gülzārıñ olsaydım (G: 155/1a)
- Bir şeker ezsen **n'olur** kām-ı dil-i nā-kāmıma (G: 162/4a)

4. NÜSHA TANITIMI

1. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu.

Eser Adı	: Dîvân / Esad Seyyîd Mehmed Musullu
Basım/Yazım	: 18. yüzyıl
Sistem Numarası	: 000607008
Yer Numarası	: Yz. A 3284/3
Dil	: Türkçe

Nüshanın özellikleri;

Fiziksel Niteleme	: [89b-148] y.; 205x104 mm
Yazı Alanı	: 178x106 mm
Yazı	: Ta'lik
Kağıt Çeşidi	: Harf filigranlı
Tezhip	: Cetveller yıldızlıdır. Konu başları kırmızıdır.
Cilt Özelliği	: Koyu mavi meşin zencirekli bir cilt.

Yazmanın baş ve son taraflarında başka iki şairin şiirleri yer almaktadır. Nüshada 2 na'at, 2 kaside, 2 tarih manzumesi, 1 terkîb-i bent, 10 murabba' ve biri gazel-i müzeyyel olmak üzere 178 gazel yer almaktadır.

Baş : Dīvān-ı Belāğat ‘ Ünvān-ı Es‘ ad-ı Bağdādī Raḥimehu’llāhu Te’āl’ā
Na‘ t-ı Nebevī Gufte Būd

Fürūğ-ı ḥüsnüñi nūrundan icād eylemiş Mevlā
Cemāliñ reşk-i naqş-ı kilik-i bih-zād eylemiş Mevlā

Son : Gül için kuşca canlar katlanur biñ ḥār-ı bī-dāda
Vefā bābında Es‘ ad ‘ andelīb-i zāra eyvallāh

Nüshadaki klasik dīvān tertibi şu şekildedir;

1. Na‘ t-ı Nebevī Gufte Būd
2. Na‘ t-ı Şerīf-i Ḥ‘āce-i ‘ Ālem Şalla’llāhu ‘ Aleyhi ve Sellem
3. Қаşıde-i ‘ İydiyye Der-Sitāyiş-i Āşaf-Nazīr ‘ Ömer Pāşā
4. Der-Sitāyiş-i ‘ Ömer Pāşā Vāli-i Bağdād Der-Vaqt-i Muḥārebe
5. Tārīḥ-i Berāy-ı Sāl-i Cedīd Der-Kadeḥ-i Vāli-i Bağdād ‘ Ömer Pāşā
6. Tārīḥ-i Liḥye-i Ḥazīnedār ‘ Ömer Pāşā
7. Terkīb-i Bend (1)
8. Murabba‘ (10)
9. İbtidā-i Ġazeliyyāt (178)

5. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ⁵

ا (آ)	a, ā	ش	ş
ا (ا)	a, e, ı, i, u, ü	ص	ş
ء	’	ض	d, z
ب	b	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	’
ث	s	غ	g
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g
خ	h	گ	ñ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o, ö, u, ü, ū)
ژ	j	ه	h (a, e)
س	s	ی	y (ı, i, î)

⁵ Faruk Kadri Timurtaş, Osmanlı Türkçesi Grameri III, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İst., 1997, s.37.

İKİNCİ BÖLÜM
DÎVÂNIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

DĪVĀN-I BELĀĠAT

‘ÜNVĀN-I ES‘ AD-I BAĠDĀDĪ RAĤĪMEHU’LLĀHU TE‘ ĀL‘ Ā

89b

Na‘t-1 Nebevī Gufte Būd (1)

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Fürüg-1 hüsnüñi nürundan icād eylemiş Mevlā
Cemāliñ reşk-i naqş-1 kilik-i Bihzād eylemiş Mevlā
2. Seni evşāf-1 zāt-1 aqdesinden eyleyüb teşrik
‘Umüm-1 rüsliden taşşış ü efrād eylemiş Mevlā
3. Vücūduñ raĤmet-i ĤaĤdır degil maĤşüş muṭlaĤdır
Bu müjdeyle kılub bu ‘ālemi şād eylemiş Mevlā
4. Bu yetmez mi celāl-i qadriñe şāhid ki Qur‘ānda
Le‘ amrük faşşını zātında Īrād eylemiş Mevlā
5. Vücüb-1 zikriñi tenşış için heb ehl-i imāna
Şalāta emr-i icāb ile irşād eylemiş Mevlā
6. Tahıyyātuñ ‘aķibinde şalāt-1 pencgāhıde
Şalāt ile selāmi Ĥalka mu‘tād eylemiş Mevlā

7. Mükerrerem āb-ı rūyuñ hürmetiyle yā Ḥabība'llāh
Hezārān mücrimi āteşden irād eylemiş Mevlā
8. Mazhar-ı zāt-ı pāk-i aqdesiñle yā Resūla'llāh
Ḥaremden ref' -i çirk ü ilhād eylemiş Mevlā
9. Ziyāfet-ḥāne-i taqrīb-i ikrāmın murād itmiş
Ḥarīm-i qudsden iblīsı ib'ād eylemiş Mevlā
10. Şeref kesb itdiği gündən berü her dūn kudümünle
Şeyāḫıne şihāb-ı recmi i' dād eylemiş Mevlā
11. Saña geh cünd-i a'lā ile gāhı rih-i 'aşıfla
Ki āl ü şahb ü emcād ile imdād eylemiş Mevlā

90a Na't-ı Şerif-i Ḥvāce-i 'Ālem Şalla'llāhu 'Aleyhi ve Sellem (2)

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Cānım ol cān-ı cihān mebde-i āşāra fedā
Mazhar-ı nūr-ı Ḥudā Qāsım-ı envāra fedā
2. Server-i cem' -i rusül mecma' -ı ḥāşşiyet-i gül
Hādi-i ḥayr-i sübül Aḥmed-i Muḥtāra fedā

3. Efdal-i ins ü melek k̄uṭb-1 medār-1 melekūt
Bā^ç iṣ-1 ḥalk-1 felek ḥāşıl-1 edvāra fedā
4. Zerre-i ḥāk-i ḳadem-pāk-i ^çıtır-perverīne
^çArş u kürsi yer ü gök şābit-i seyyāre fedā
5. Ser ü ser-māye-niṣār-1 reh-i aṣḥāb-1 güzīn
Cevher-i tīğ-i zebān Ḥaydar-1 Kerrāra fedā
6. Ol iki merdümek-i çeşm-i Resūlu'llāha
Gevher-i eşk-i ter ü nūr-1 dü nezzāre fedā
7. Mā-ḥaşal āl ile aṣḥāb-1 kirāma cümle
Es^ç adā māmereküm şıdk ile yek pāre fedā

Ġazel-i Müzeyyel Der-Na^ç t-1 Seyyidü'l-Beşer

mef^ç ūlū / fā^ç ilātū / mefā^ç ilū / fā^ç ilün

1. Ol āftāb-1 ḥüsn ki raḥşende māhdır
Burc-i derūn-1 ^çāşık aña cilvegāhdır
2. Ḥatṭ-1 ruḥuñ ne hāle ne ebr-i siyāhdır
Ey meh-cebīn ben añladığım dūd-1 āhdır

3. Feryād kim esīr olalı dām-ı zūlfüñe
Kārım şeb-heme-şeb āh vāhdır
4. Qayıрма sebū-yı hātırını ben şikesteniñ
Pek alma inkisārımı zālīm günāhdır
5. Döndi sevād-ı hıttā-i sevdāyı yek-ķalem
Mecnūn da başlı başına bir pādşāhdır
- 90b 6. Deryūzekār-ı bāb-ı risālet ol Es‘ adā
Yoķ nehr-i sā’il anda açıķ bārgāhdır
7. Maķbūl-i āstāne-i ‘ arş-āşiyānesi
Maķbūl-i bārgāh-ı Cenāb-ı İlāhdır
8. Ey pādişāh-ı mülk-i şefā‘ at ‘ ināyet it
Bu bendeñe ki cürm ile hāli tebāhdır
9. Senden murād-ı hātırı bu ‘ abd-i mücrimiñ
Nīm-iltifāt-ı luṭfla cüzvī nigāhdır
10. Ruḫsāre-i ümīdime luṭf it güşāde ķıl
Ol bābı kim dü ‘ āleme ümmīdgāhdır

Kaşide-i 'Iydiyye Der-Sitāyiş-i Āşaf-Nazîr 'Ömer Pāşā (1)

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. ' İnāyetlü efendim şadr-ı gerdün-pāye sulţānım
Kemāl-i devlet ü iclāl ile 'ıydıñ sa' id olsun
2. Hemîşe ğurre-i ğarrā-yı bahtıñ sa' d-ı t̄ālī' le
Sa' ādet maţla' ından gün gibi toğsun bedid olsun
3. Haţālardan seni hıfz eylesün Bārī Hudā dā' im
Vücūd-ı bī-nazîriñ bed-nazarlardan ba' id olsun
4. Kudüret şüretin mir'āt-ı kalbiñ görmesün aşlā
Sürür-ı sūr ile eyyām-ı 'ömrüñ cümle 'ıyd olsun
5. Derünuñda olan her dürlü āmāl-i murādātıñ
Ta' absız arasun bulsun seni saña mürid olsun
- 91a 6. Seni iki cihānda eylesün Bārī Hudā maţbül
Yüzüñ maḥlūk ile Ḥālīk ḥuzūrunda sefid olsun
7. Tedābîr-i umūr-ı mülkde tevfik-i Bāriyle
İşābet eylesün her bābda re'yüñ sedid olsun

8. Şehāb-ı ‘ātıfetle hurrem olsun ravza-i bahtuñ
Hasūduñ devha-i āmāli huşk olsun kadīd olsun
9. Vücūd-ı pākine bed-ḥ^vāh olan a‘ dā-yı bed-kārıñ
Vücūd-ı ebteri ketm-i ‘ademde nā-bedīd olsun
10. Dil-i re’fet-nihādıñ zümre-i aḥbāba nerm olsun
Şehāmet birle baş u ḳahrıñ a‘ dāya şedīd olsun
11. Hudā tayy itmesün taḳvīm-i necm-i baht u iḳbālīñ
Cihānda devr-i dā’im gibi peyveste medīd olsun
12. Mübārek māh-ı şavmıñ ḥürmetiyçün şadr-ı devletde
Ola günden güne bahtıñ ḳavī ‘ömrüñ mezīd olsun
13. Geçüb leyl ü nehārıñ zıkr ü fikr-i şavm-ı tã‘ atle
Şebiñ hem-ḳadr-ı ḳadr olsun şabāḥıñ şubḥ-ı ‘ıyd olsun
14. Benimde devletiñde ḥāṭırım dest-i teḳāzādan
Nuḳūd-ı himmet-i kāmın ‘ayārıñla ḥarīd olsun

Der-Sitāyiş-i ‘Ömer Pāşā Vāli-i Bağdād Der-Vaqt-i Muḥārebe (2)

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Bi-ḥamdi’llāh nümāyān oldı feyż-i fażl-ı Rabbānı
Ki def itdi qazāyı luḫ idüb ber-vech-i iḥsānı
2. Yetiřdi hıżr-ı tevfiķ-i ilāhı hışn-ı Bağdāda
İdüb leb-rıż-i seyl-i merḫamet ser-cümle sükkānı
3. Mizāc-ı ‘unşur-ı āba bir āfet ‘arız olmuşdı
Ḥulül-ı mevsim-i azād ile gösterdi buḫrānı
- 91b 4. Kūduret vār imiř qalbinde gūyā Dicleniñ ḫalka
Temevvüc birle izḫār itdi bir pür-çin-i piřānı
5. Tecāvüz eyleyüp terk itdi mecrā-yı ṭabı‘isiñ
Olub güm-kerde-reh gösterdi semt-i bağı u ṭuğyānı
6. Ḥilāf-ı ‘ādet üzre nā-gehān cūş u ḫurūş itdi
Leb-ā-leb eyledi peymāneveş řaḫn-ı beyābānı
7. Şu dıbāsı şanurdı āb u tāb-ı çin-i emvācı
Gören āyine-i āb içre ‘aks-i mihr-i raḫşānı

8. Degildir Dicle cūş-ı baħr-ı pür-āşüb-ı dehşetdir
Ki seyle virdi tāk-ı tākāt-ı gebr ü müselmānı
9. Degildir seyl bir yaǧmāger-i ħayret-fezādır kim
Ĥazān faşlı gibi sildi süpürdi bāǧ u bostānı
10. Hücüm-ı ħavfdan uçdı ħuzūrı bülbül-i zārıñ
Gülün de beñzi uçdı çihresinde ħurudı ħanı
11. İĥāta eyledi mānend-i hāle sū-be-sū şehri
Çeküb zencir-i mevce eyledi maĥbūs-ı zindānı
12. ‘ Aceb bir ĥālet-i nā-dāde kim encāmı ħayr olsun
Ĥulüb-ı nāsı itdi ‘ arşa-i teşvīş ü ħayrānı
13. Şanurduñ rüz-ı rüst-ā-ĥiz-i tūfān oldıǧım ħalkıñ
Metā‘ -ı zindeǧiden el yudı pīrān u tıflānı
14. Kenār-ı şehirde cümle devālib ü besātiniñ
Naşib-i āfet-i seyl oldı maĥşül-ı firāvānı
15. Yıķıldı ĥāne-i ‘ ayşı dehāķin ü re‘ āyāniñ
Bütün ħarca sürüldi ĥānmān-ı berg-i sāmānı

- 92a 16. Bilinmez bir azā-yı nā-gehānī rū-nümā oldu
İdüb halkı ğarī-i lücce-i vehm ü perīānī
17. Bütün evrād-ı ızbū'l-bare meğul oldu Bağdādīñ
alā-ı āl ile ma' rūf olan perizkārānı
18. Bu Ye'cūc-ı belānīñ sedd-i rāh-ı 'azmi bābında
ıyām itdi Felāun-menabet İskender-i ānī
19. ehen-āh-ı cihānīñ āaf-ı ferunde-tedbīri
ilāfetgāh-ı Bağdādīñ vezīr-ı ma' deletkānı
20. Muit-ı mekremet ya' ni 'Ömer Pāā-yı deryā-dil
K'ider ermende mevc-i cūd-ı desti bar-ı 'ummānı
21. ıub bi'n-nefs gerüye andee nab-ı ıyām itdi
Kenār-ı suya ta' yīn itdi heb a' yān u erkānı
22. Birün u enderūnı cümle etbā' u levāıle
Bütün arf itdiler ser-māye-i idām u imkānı
23. urub izmetde dāmen-der-miyān ednā vü a' lāsı
Tehālüklerle icrā itdiler cümle a-ı nānı

24. Tekāsül itmedi bir ferdi etbā^ç -ı kirāmından
Ki olsun cümlesi yā Rab ber-hūrdār-ı āmānī
25. ^ç Aṭāsın qalmanı bir görmemiş bu bābda aṣlā
Bu şehriñ ser-te-ser a^ç lā vü ednā şeyḥ ü şıbyānı
26. Pey-ā-pey devr idüb ḥurşidveş āfāk u etrāfi
Fürüg-ı sa^ç y ile itdi sevād-ı şehri nūrānī
27. Akıtdı şu gibi sīm ü zeri terğīb için ḥalkı
Vezāret şānın icrā itdi ḥaqqā ol kerem kānı
- 92b** 28. Ḥuşuşā kim ḥarīm-i ^ç ismeti maḥdūme-i ^ç ālem
İşābet-pişe ḥayr-endişe ol Şiddīka-i şānī
29. ^ç Umūm üzre ber-ā-ber sa^ç y iden ḥizmet-güzārāna
Nevāl-ı maṭbahı ta^ç mīm kıldı ḥ^vān-ı iḥsānı
30. Şeker ḥelvālarıyla ni^ç met-i elvāna ğark itdi
Hırāset birle sedd üzre olan heb pāsbānānı
31. Muḥaşşal ḥüsn-i re'y ü sa^ç y ile ol āşaf-ı ekrem
Ḳavī sedlerle bend itdi o deryā-yı ḥurüşānı

32. Bu iklīm ehline haqqā hayāt-ı tāze baḥş itdi
Revādır ehl-i Baġdād olsalar cümle du‘ ā-ḥ^vānı
33. Ulaşdı Hızırveş imdādına cümle berāyānıñ
Mesīhā gibi iḥyā eyledi heb ehl-i imānı
34. ‘ İnāyetlü efendim haq budur kim görmemiş ‘ālem
Ḥamiyyet şāhibi bir sen gibi düstūr-ı zī-şānı
35. Şuyın buldı vezāret rütbesi zāt-ı kerīmiñle
Revā şānıñda dirsem āb-rüy-ı Āl-i ‘ Oşmānı
36. Tekellüf ber-ṭaraf menziliñe himmetde taş dikdi
Semend-i ḥüsn-i iḳdām-ı belīġiñ aldı meydānı
37. Egerçi sīm u zer virdiñ velikin nām u şān aldıñ
Ki fersaḥlarla geçdiñ heb geçen eslāf ü aqrānı
38. Mükerrer baḥş-ı ḥalklarla bezl-i naqd ü māl ile
Muṭayyeb eylediñ ḥālince sulṭānım bunı ānı
39. Bu ḥāletden ġubār-ı ġam getürme ḥāṭır-ı pāke
Mükedder eyleme ser-çeşme-i mihr-i dıraḥşānı

- 93a 40. Bu hālet ‘ākıbet-efzāyiş-i iqbāle bā’ işdir
Egerçi şūret-i zāhirde kesr ü noqşānı
41. Bu hālet ‘āfiyet-i ‘aynū’l-kemāl-i hısb-ı rāhatdır
Muhaqqak hayra rāci’ dir bunuñ encām-ı pāyānı
42. Bu āfet neyl-i zaḥm-ı nīş midir ser-ḥadd-i Bağdādıñ
Bunu idrāk ider elbetde ‘aşrıñ nükte-sencānı
43. Bunuñ zımnında vardır münderic şad ḥikmet-i ğaybı
Bizi tenbīh ile ikāzdır ğaflet-siriştānı
44. Nühüfte bir kazāsı var imiş gūyā ki Bağdādıñ
Bu vech ile olub şūret-nümā taqdīr-i Rabbānı
45. Semāvi āfet idi luḥf-ı ḥaḳla mündefi’ oldı
‘Umūma vācib oldı secde-i dergāh-ı Yezdānı
46. Ve ğayzu’l-māi faşş-ı āb-dārı reşḥa-pāş oldı
Söyündürdi lehīb-i āteş-i tennūr-ı tūfānı
47. Seḥāb-ı ḳahr u miḥnet himmetiñle münkeşif oldı
Beşāşet geldi rüy-ı ‘āleme el virdi ḥandānı

48. Bu eşnāda muḳarrer müjdesi dāḫi zuhūr itdi
İdüb ser-şār-ı müheyyā-yı meserret ḫayr-ḫ^vāhānı
49. Mükerrer neş'e viridi 'ıyd-ı ber-bālā-yı 'ıyd oldı
Dil-i aḫbāba ırāş itdi çendın zevḳ-i vicdānı
50. Neşātımdan ḳuluñ da tāze vü ter bir ğazel yapdım
Nazīriñ resm iderse āferindir ḫāme-i mānı

Ġazel

51. Ne şūda oldıĝın bilseydim ol serv-i ḫırāmānı
Aḳıtmazdım dem-ā-dem seyl-i eşk-i çeşm-i giryānı
- 93b** 52. Şatarsan naḳd-i cān ile aluram ey bāĝbān-ı nāz
Turunc-ı nev-res-i bustān ile sīb-i zenaḫdānı
53. Gülistān-ı cemāl-i yāra girdim intiḫāb itdim
Gül-i destārı sünbül beste-i zülf-i perişānı
54. Hemān bir sādece dīdāra ḳā'ildir dil-i 'āşıḳ
Faḳīriñ iltimās-ı būs-ı la'le var mıdır cānı
55. Lebinden büse virmek şöyle dursun söz bile virmez
Dil-i zārım 'aceb neyler bu deñlü āfet-i cānı

56. Kifāyetdir beni āzāde ednā cünbiş-i ebrū
‘ Abeş taşdı‘ a hācet mi civānım tīg-i bürrānı
57. Amān Es‘ ad firīb-i ‘ ahdine aldanma ol şūhuñ
Yıkar seyle virir ber-bād ider bünyān-ı peymānı
58. Yeter taşdı‘ -serā-yı ‘ andelīb-i hāme-i pür-gū
Du‘ āya başla kim buldı ğazelde hadd u pāyānı
59. İlāhī şadr-ı devletde bu düstūrı mü‘ eddī kııl
Müzeyyen eyle zāt-ı ekremiyle şadr-ı dīvānı
60. Celāl u cāh ile merkez mişālī ber-ķarār olsun
Hemīşe başına dönsün sipihriñ çarķ-ı gerdānı
61. Ola şu gibi cārī sū-be-sū aķkāmı eflāķa
Ķazā münķād-ı emri nüh-felek maķkūm-ı fermānı

Tārīķ-i Berāy-ı Sāl-i Cedīd Der-Medķ-i Vāli-i Bağdād ‘ Ömer Pāşā (1)

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Kerīm ü kāmran ya‘ ni ‘ Ömer Pāşā-yı ‘ ālī-şān
Ki dest-i ekremi ğayret-fezā-yı baķr u berr geldi

2. Şehāb-ı faşl-ı nīsān gibi feyzin görmemiş yokdur
Kef-i gevher-feşānından cihān heb behrever geldi
- 94a 3. Nigāh-ı hışm-ālūdı nişān-ı kalb-i a' dāya
Sihām-ı kavş-ı gerdūndan ziyāde kārger geldi
4. Felāṭun-menḳabet āşaf-şifat dārā-dirāyet kim
Dil-i āgāhı nūr-efrūz-ı erbāb-ı naẓar geldi
5. Ḥudāvendā sen ol yektā gühersin kim vücūduñla
Ḥilāfetgāh-ı Bağdāda efendim zīb ü fer geldi
6. Gelen çok gerçi şadr-ı devlete eslāfda ancak
İnanmam bir seniñ gibi müşīr-i nāmver geldi
7. ' Aceb ḥāşşiyet ibdā' eylemiş Ḥaḳ zāt-ı pākinde
Gelenler ḥāk-i pāye gül gibi cümle güler geldi
8. Ez-ān cümle gelen sāl-i cedīd-i meymenet-efzā
Hümāyūn-ṭālī' -i mes' ūd ile ferḥunde-ter geldi
9. Devān-şeb-i menzil-i leyl ü nehār eyleyüb a' dā
Kerem-rīzāne tebşīr-i zaferle nāmber geldi
10. Zihī ferḥunde rūz-ı leyletü'l-ḳadr-i mübārek kim
Sevād-ı şāmı hem-reng-i tebāşīr-i seḫer geldi

11. Degildir mäh-1 nev-simîn rikâb-1 esb-i tâli' dir
Ki ta' cîl-i nüvîd-i fevz ü nuşretle yeler geldi
12. Yâhud behrâm-1 gerdündür istihlâl-i nuşretle
Huzûr-1 devlete destinde şimşîr ü teber geldi
13. Ma' âlî-perverâ sen her cihetden şâd u hürrem ol
Berîd-i feyz-i ilhâm ile hâtifden haber geldi
14. Dil-i âgâh-1 Es' adda idüb bir nükte istinbât
Ki ma' nâ-yı feraḥ-mağzâsı pür-yümn ü eşer geldi
- 94b 15. Haḳîkatde ser-â-ser ' âlemi ser-şâr-1 zevḳ itdi
Egerçi zâhirî lafza nazarla muhtaşar geldi
16. Bulursun cümle a' dâya zafer bu sâl-i ferruḥda
Tefe'ül eyledim zirâ ki târiḥ-i zafer geldi

Târîḥ-i Liḥye-i Ḥazînedâr-1 ' Ömer Pâşâ (2)

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Cenâb-1 âşaf-1 zî-şân ' aşrıñ ḥâzin-i cüdi
Ki teşhîr-i dil-i aḥbâbda beñzer Süleymâna

2. Seḥā vü bezl ile tayy itdi nām-ı Hātem-i Ṭāyī
N'ola reşk-āver olsa dest-i cūdı ebr-i nīsāna
3. Şeca' atde müsellemler bir dilir-i şir-i şavletdir
Ki tır-endāz-ı ta' n olmuş dil-i Sām u Nerīmānı
4. N'ola ger 'ālem olsa arzū-mend-i mülākātı
Ki 'İsā gibi feyz-i şoḥbeti cānlar katar cāna
5. Hıdīv-i Cem-ḥıṣm ol nādirü'l-'aşr-ı civān-baḥtın
Vücūh eyle görüb rüçhānını emşāl ü akrāna
6. İdüb ser-cümle ikfā üzre zāt-ı ekremin taqdim
Ḥaṭın ıtlāk için emr eyledi ol zāt-ı zī-şānı
7. Teferrüs eyleyüb mā-fi'z-zamir-i āşaf-ı dehri
Hemān tūğ ile gerdānde oldı emr ü fermānı
8. Teşādüf eyledi ıtlāk-ı ḥaṭı 'ıyd-i azḥāya
Dü çendān zevk virdi zümre-i aḥbāb u yārāna
9. Kenār-ı şafḥa-i rüyūnda ḥaṭṭ-ı müşg-bārından
Sevād-ı ism-i a' zam oldı rüşen mū-şikāfāna

10. Didim bir mıṣra‘ -ı berceste ile ben de tārīḥin
Meḥāsın virdi revnaḳ çehre-i pāk-i Süleymāna

95a **Terkīb-i Bend**

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

-I-

1. Ey lebiñ māye-i ḥāṣiyyet-i āb-ı hayvān
La‘ l-i ‘İsī- nefesiñ ğonce-i ğülzār-ı cinān
2. Ey ruḥuñ çarḥ-ı letāfetde meh-i lem‘ a-feṣān
Ṭal‘ atıñ āyine-i şūret-i şāḥib-nazarān
3. Ğün gibi nūr-ı Ğudā şafḥa-i rūyuñda ‘ ayān
Ma‘ nī-i ḥarf-i vefā mīm-i dehānıñda nihān
4. Şem‘ -i ruḥsārıñna ḥurşid-i mücellā mı disem
Ḳadd-i mevzūnuñ için naḥl-i tecellā mı disem

-II-

1. Ḥayli demdir ki ğönül ḥüsnuñe meftün olmuş
Ḥasret-i la‘ l-i lebiñle cigerim ḥün olmuş

2. Bend-i zülfünde alub ali dige-gun olmuş
Dil-i divane bu sevdā ile mecnun olmuş
3. alka-i ehl-i iredden yine birun olmuş
Vaşet-i şevk ile ser-dade-i hamun olmuş
4. Bin dil u can ile ten şimdi giriftarindır
Can esir-i şiken-i zulf-i siyehkarindır

-III-

1. Nice bir şabr ile dil dest u giriban olsun
Nice bir ateş-i hicran ile suzan olsun
2. Kunc-i sinem nice bir mahzen-i ahzan olsun
Ta-be-key şasret-i la' liñle ciger kan olsun
3. Nice bir didelerim maye-i tufan olsun
Şasret-i nim-nigahin ile giryān olsun
4. Dest-i ummidime girmezse eger damanin
Neyleyem manşbimi devletinin dunyanin

-IV-

1. Neydi evvel guzelim ruy-i dil izhar itmek
Beni yuz vechle dil-bend u giriftar itmek

2. Senüñüm deyü baña ahd idüb ikrār itmek
Soñra zālīm dönüb ikrārdan inkār itmek
- 95b 3. Beni çeşmiñ gibi dil-ḥaste vü bīmār itmek
Şevḳ-i dīdārıñ ile dīdemi bīmār itmek
4. Bu mıdır şart-ı muḥabbet çelebim sultānım
Saña lāyık mı vefāsızlık efendim cānım

-V-

1. Bir sözüüm var saña ammā seni ḥalvet bulamam
Cūş-i bī-gāne ile şoḥbete nevbet bulamam
2. Seni bulsam daḫi izḥārına fırsat bulamam
Şöyle kim nīm-nigāha bile ruḥşat bulamam
3. Ey cefā-pīşe siriştiñde mürüvvet bulamam
Dil-i saḫtiñda seniñ cevher-i şafvet bulamam
4. Rūy-ı şāfın gibi gönlüñ de biraz şāf olsun
N’olur ey āyīne-rū sende de inşāf olsun

-VI-

1. Bī-vefā oldıḡıñı bilmez idim tā bu kadar
Soñra duydum yoḡimiş sende ḫaḳīḳatden eşer

2. Sādesin sen de belī naqş-ı haqīkat arar
Yoḥsa söz virmiş iken kimse sözünden mi döner
3. Ğayrı sende yeter ey zālīm-i ḥūn-rīz yeter
Böyle nā-ḥaḳ yire ḥūn-ı dilimi itme heder
4. Yoḥsa dīvān-ı kıyāmet günü bi'llāh cānā
Kātilimsin deyu senden iderim ḳan da' vā

-VII-

1. Mā-ḥaşal şimdi eyā ḥāk-i rehiñ çeşme cilā
Ey temāşā-yı ruḥuñ āyīne-i ḳalbe şafā
2. Eyleme Es' ad-ı bīmārıñña çoḳ istignā
Kerem it böyle 'alīl oldıḡını görme revā
3. Nuṭḳ-ı 'İsā gibi la' liñde iken şehd-i şafā
Va' de-i vaşlıñ ile eyle bu bīmāra devā
4. Yine bir çāre olursa sen idersin çāre
Yoḥsa bī-çāre ḳalur maḥşere dek bī-çāre

Murabba' -i Müzeyyel (1)

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Bir nıgehle gönüm aldı oldu çeşme sürme-sā
Cünbiş-i müjgānıñı ' arz eyle ey mihr-i vefā
Bī-mürüvvet kıldı ızhār-ı muḥabbet ibtidā
Şoñra döndi hicr-i bī-pāyāna itdi mübtelā
2. Gelmemiş mişli cihāna bī-bedel maḥbūbsın
Vaz' u endāmı güzel ālüfte-meşreb ḥūbsın
Ḥāşılı söz yok saña her vech ile mergūbsın
Tāze-ṭarḥ-ı ḥoş-ḳumāş-ı ḥüsnüñe yoḳdur bahā
3. Şu' le-i ruḥsār ile māh-ı sipihr-i nāzsın
Dil-rübāsın gevher-i pākīzesin mümtāzsın
Ḥoş liḳā vü şūḥ-meşreb bir büt-i ṭannāzsın
Başka bir pīrāye virmişdir saña ḥüsn-i edā
4. Ṭoğrısı şimdi o Leylī-şüretin Mecnūnıyam
Āhuvān-ı çeşm-i efsünsāzınıñ meftūnıyam
Nūş-ḥand-i la' l-i can-baḥşāsınıñ memnūnıyam
Şān-ı ḥüsnüñde ne söylersem anıñ ḥaḳḳā sezā
5. Nāvek-i ğamze ile mürġ-i nīm-cān itdi beni
Yār-ı ḥicr-i cān-güdāz ile gümān itdi beni

Çeşm-i mestî gibi bî-tâb u tüvân itdi beni
Böyle kalursa anıñla mâceramız Es' adâ

6. ' Arz-ı hâl itmekden özge çâre yoğ ol dâvere
Cem-meniş Hâtem-dihîş Cemşid-i Dârâ-efsere
Ya' ni ol düstür-ı ekrem şafder-i dîn-pervere
Kim hirâsından olur âşüfte Behrâm-simâ

7. Âşaf-ı vâlâ himem ma' nî-i ta' bîr-i niżâm
Dâver-i mağbûl-ı ' âlem şadr-ı gerdün-ihtîşâm
Vâli-i vâlâ-tebâr-ı hıttâ-i dârü's-selâm
Kim vücûd-ı pâki virdi ' âleme zîb ü bahâ

8. Gerçi kim dildârdan ' arz-ı şikâyet eyledim
Ėamze-i hûn-rîze isnâd-ı kabâhat eyledim
Merhametkârâ aña bî-hûda töhmet eyledim
Tâli' -i bed-kârım itdi her ne itdiyse bânâ

96b

Murabba' -ı Müzeyyel (2)

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Oldı gönlüm şimdi bir mihr ü bütûñ bî-çâresi
Ben gibi her küşede vardır hezâr âvâresi
Bir nigâh-ı tünd ile biñ pâre itdi gönlümi
Şanki şemşîr-i kazâdır Ėamze-i hûn-ğ'âresi

2. Dil ta^ç allu^ğ eylemişdir zülfünüñ her bendine
Teşne olmuş cān zülāl-i la^ç l-i şekker-^ğhandine
Neyleyem bir yirdedir kim el ulaşmaz kendine
Āh var mıdır bileydüm vaşlımıñ bir çāresi
3. Çāre-^ğvāhāne yazub hāl-i dili itdim beyān
İtmedi a^ğlā mürüvvet ol ^ğtabīb-i bī-emān
Derdi teşhīş itmeden el çekdi nabzımdan hemān
Def^ç idüb didi hele kaç günde geçsün ārası
4. Çeksün el ^ğhayl-i e^ğıbbā bu dil-i bīardan
El yusunlar ^ğgayri zīrā geçdi iş timārdan
Şīşe-i dil düşdi ^ğtāk-ı iltifāt-ı yārdan
Söyle kim biñ pāre oldı Es^ç adā her pāresi
5. Ğam degil ^ğgam-nāk olursam ey gönül ben bir zaman
Mesned-i devletde tek şāğ olsun ol āşaf-ni^ğşān
Gül gibi gülsün açılsun gönli olsun şād-mān
Görmesün gerd-i keder āyīne-i ruhsāresi
6. Pister-i mi^ğnetde ^çkoyma bu ^çalili lā-^çilāc
Düşmesün ey āşaf-ı devrān ^ğtabībe ihtiyāc
Şerbet-i lu^ğfuñla ey ^çĪsī-nefes it bir ^çilāc
Şerm idüb ^ğqalsun ^ğtabībe arada yüz ^ğkārresi

Murabba‘-ı Müzeyyel (3)

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Dil-berā āyīne-i rüyuñ yine muğberr gibi
‘Anberīn kāküllerin pejmürde sünbüller gibi
Nergis-i şūhunda āşār-ı küdüret rü-nümā
Hātırınñ āşüfte-hāl-i ‘āşık-ı mużtarr gibi
2. Rüy-ı pākiñ şāf iken ey māh-rū āyīneden
Şimdilik böyle ğubār-ālūd-ı ğam olmuş neden
Kendiñe raħm eylemezsiñ baña raħm it bāri sen
K’oldı ğamdan cism-i zārım rişte-i gevher gibi
- 97a 3. Gel güzel başıñçün olsun eyleme ‘arz-ı melāl
İtme ben dermāndeyi endūh u derde pāy-māl
Ĝam saña lāyık degil ey ğonce-i bāĝ-ı delāl
Şād-mān ol gel açıl ‘uşşāķıña güller gibi
4. Naz ile itme beni āvāre-i künc-i ğamūl
Baĝdan düşmüş cüdā bülbül gibi zār u melūl
Eylerem şimden gerü zann itme bu cevri ğabūl
Bir efendim var iken düstūr-ı dīn-perver gibi
5. Medħ-i şānıñda ğuşūrumdan idersem i‘ tizār
Kūşe-i çeşm-i ğaķīķatle baķılsa vechi var

Bir ¼arafdan cevr-i gerdün bir ¼arafdan ¼eşm-i yâr
Bî-mecâl itdi beni mürğ-i şikeste-per gibi

Murabba' (4)

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Ey şeh-i mülk-i 'aṭā bir 'arż-ı ḥālim var sañā
Luṭf idüb gūş it gam-ı efkār elinden el-amān
Bāb-ı 'adle ṭoğrılıb geldim mürüvvet kıl baña
Devr-i gerdün ṭāli' -i bed-kār elinden el-amān
2. Hem de ey iqlīm-i ḥüsne şāh u burc-ı luṭfa māh
Nāz u istingā elinden saña geldim dād-ḥ^vāh
Bir de ol tīr-i ḳazā ya' ni ki müjgān-ı siyāh
Bā-ḥuşūş ebrū-yı ḥaṇçerdār elinden el-amān
3. Ğamze dirler adına bir zālīm-i cellādkār
İtdi bir uğrın bakışla 'aql u şabrım tārūmār
Āh illā merḥamet nā-būd o ¼eşm-i fitnekār
El-emān ol sāḥir-i mekkār elinden el-emān
4. Es' ad-ı şeydā bu ḥāl ile niçe zār olmasun
Rūz u şeb hicrān elinden āh u efgān itmesün
Çekdiği derd ü belāniñ ḳaṅğı birin söylesün
Ḥāşılı hem yār u hem ağıyār elinden el-emān

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Ey perî-peyker civânım cān mı ya cānan mısın
Yoħsa sen rüh-ı revān 'āşık-ı dīvān mısın
Gerdişin 'uşşākı leb-rīz-i neşāṭ eyler hemān
Bāde-i şevk ile pür-billür bir peymān mısın
2. Kāmet-i zībā hırāmın servi eyler münfa' il
Tāb-ı rüy-ı pür-fürūguñ mihr u māhı muzmaħill
Bildigimde Yūsuf-ı Ken' ān saña beñzer degil
Gelmemiş mişli cihāna gevher-i yek dānesin
3. Gülde yoħ ruħsār-ı ālūñde olan reng-i hayā
Meyde yoħ la' lĩndeki keyfiyyet-i hālet-fezā
Pāy-tā-ser şive başdan ayāğa ħüsn-i edā
Hāşılı hayretdeyim bilmem meleksin yā nesin
4. Serv-i nāzım yirde ādem gökde māh u müşterī
Naħd-i cān ile metā' -ı ħüsñüñe heb müşterī
Vaz' u refṭarın müselleme hayf ammā ey perī
Dil-şiken üftāde düşmen āşinā bigānesin

Murabba' (6)

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Ğamze-i mestiñ yine kaçd-ı dil u cān eyledi
Hānümān-ı şabrı tākāt gibi vīrān eyledi
Her ne sihr itdiyse itdi çeşm-i seḥḥārīñ baña
Bir nigāhīñ ḥasretiyle bağrımı k̄ān eyledi
2. Her ne deñlü cevri iderseñ baña ey ruḥsār-ı māh
Nisbet itmeme ben saña bu bābda aṣlā günāh
Sen nişār itdiñ yolunda naqd-i şabr u rāḥatı
Nāzenīn ağıyār ise ağıyāre iḥsān eyledi
3. Pek de itme göñlüñe Es' ad ' itāb ile ḥiṭāb
Bundan sen de ol bī-çāreye itme ḥiṭāb
Ğam yime şimden gerü kim ol şeh-i ' āli-cenāb
Saña da luṭf itmek üzre ' ahd ü peymān eyledi

98a

Murabba' (7)

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Dilberā bī-gāne yollu bu edālar tā-be-key
Benden istingā vü ğayre merḥabālar tā-be-key
Ṭatlı cānımdan uşandırdıñ beni bī-dād ile
Sen de inşāf eyle bu cevri ü cefālar tā-be-key

2. İbtidā-yı ʿaşr-ı Yūsufdan gelince tā beri
ʿAdetā her ʿāşık-ı şeydā sever bir dilberi
Ben de sevdimse seni kāfir mi oldum ey peri
Sen de inşāf eyle bu cevr ü cefālar tā-be-key
3. albe yol var albden didikleri pinhān imiş
Nazlanma mutezā-yı meřreb-i hūbān imiř
Hāřılı ehl-i muabbet ye's imiş hirmān imiş
Sende inşāf eyle bu cevr ü cefālar tā-be-key

Murabbaʿ (8)

fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

1. El şunub cellād-ı ğamzeñ hañcer-i müjġānına
Cānı varsa mübtelānıñ düşmesün dāmānıña
Cāna minnetdir civānım cān ise aşdıñ seniñ
Tırmuřuz ey řāh-ı hūbān emriñe fermānıña
2. Dest-i cevriñden seniñ ey evc-i hūsne mihr ü māh
şabra řāat almadı hāl-i dilim oldu tebāh
ıl hāzer te'şir ider elbetde almaz yirde āh
Hā gelür itdiklerin oymaz civānım yānıña
3. Dem-be-dem āġyār ile hem-ülfet hem-rāzsın
Leb-be-leb zānū-be-zānū hem-adeh hem-sāzsın

Yā niçün bizden hemān dāmen-keşān-ı nāzsın
Bu mıdır şart-ı vefā n'oldı seniñ peymāniña

4. Bī-ḥaḳīḳat bī-vefā dil-dār elinden Es' adā
Çekdiğiñ cevri ne mümkin nazm ile itmek edā
Ol cefā-cū dilberi terk eylemekden mā' adā
Bildiğimde çāre yoḳdur derd-i bī-pāyāniña

98b

Murabba' (9)

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Āh kim Mecnūn gibi sevdāya dūş oldu gönül
Bir gözi āhū şacı Leylāya dūş oldu gönül
Her ne deñlü āh u feryād itse de ma' zūrdur
Bülbül-āsā bir gül-i ra' nāya dūş oldu gönül
2. Bī-ḥaḳīḳat gūş tutmaz nāle vü efgānıma
Bī-mürüvvet çāre itmez derd-i bī-pāyānıma
Merḥametsiz aş yirür ḥūn-ı dil-i nālānıma
Böyle bir cellād-ı bī-pervāya dūş oldu gönül
3. Nāz u şiveyle dil Cibrīli eyler bī-ḳarār
Ḥalka-i zülfi ider mürgān-ı ḳudsī heb şikār
Reşk-i gül-berg-i ruḥundan bāğ-ı cennet şermsār
Böyle bir şūḫ-ı melek-simāya dūş oldu gönül

4. Lāleveş hurşid-i dāğ-ı hasreti sūzān ider
Āb u tāb çihresi āyineyi hayrān ider
Es' adı bülbül gibi hem zār u hem nālān ider
Şāh-ı gül bir kāmēt-i bālāya dūş oldu gönül

Murabba' (10)

mef' ulü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ulün

1. Gülzār-ı leṭāfetde begim serv-i çemānsın
Gül-gün ruḥ-ı nesrīn-ber ü gül-ğonce dehānsın
Reftār-ı firībende dil-ārā-yı cihānsın
Dil-mürde-i endūh-ı gama rūḥ-ı revānsın
2. Gezdim yürüdüm gülşen-i imkānı ser-ā-ser
Gözden geçirüb her gül-i ra' nāyı mükerrer
Bir lāle-i ter görmedim aşlā saña beñzer
Sen gonca-i nevreste-i gülzār-ı cinānsın
3. Serviñ şanemā gerçi olur kāmēti bālā
Ḳaddiñ gibi ammā olamaz şūḥ-ı dil-ārā
Bi'llāh diyemem serv-i revān ben saña zīrā
Sen āfet-i cān fitne-i ber-pāy-ı zamānsın
4. Bir kerre ser-i Es' ād-ı zāra güzzer eyle
Ḥāl-i dil-i mehcūrūna zālīm nāzar eyle

Çeşm-i ter ü āh-ı sihirinden hāzer eyle

Gehvāre-i ümmīdde bir tāze civānsın

Fî-Ĥarfi'l-Elif

-1-

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Ruĥ-ı şâfiñ ki bir 'âlem-nümâ âyinedir cānâ
Nigāh-ı ruĥsat ancak çeşm-i diĥkat-bīnedir cānâ
2. Sezādır cilvegāh-ı mihriñ olsa şafĥa-i ĥātır
Ki bir ġitī-nümâ âyine-i bī-kīnedir cānâ
3. Gelür gördüm ĥayāliñ ĥayli nāz ü zīb-i naĥvetle
Meger teşrif-i nāzı ĥātır-ı ġam-gīnedir cānâ
4. Ĥitām-ı 'ayşde bir buse virmek mey-ġüsārāna
Gelür tā 'ahd-i Cemden 'ādet-i dirīnedir cānâ
5. Bir imā itdi çeşmiñ kūşe-i ebrū ile ammā
O kāfir mācerāniñ bilmedim ĥasdı nedir cānâ
6. Ĥamāĥatdir ġülāc-ı la' liñ ummaĥ līk söz bunda
Raĥīb-i şek gibi murdār-ı bed-āyinedir cānâ

7. Su'āl itdi şadef mi kân mıdır tab' ın seniñ Es' ad
Didim ber-cevher-i ' aşkıñla pür-gencinedir cānā

-2-

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Hıyālîñle dil-i rüşen peridir āyinedir cānā
Anıñçün bî-gubār-ı külfet ü endişedir cānā
2. Degil mīnā-serā-yı dīdeden merdüm gibi münfekk
Hıyālîñ hāne-zād-ı çeşm-i hāşret-pīşedir cānā
3. Gören yād-ı lebiñle elde şīrīn-kārī-i kilkim
Kıyās eyler ki dest-i kühkende tīşedir cānā
4. Yine peymāne peymāne seng-endāz-ı gadr olduñ
Seniñ kaçdıñ sebū-yı qalb-i pür-teşvīşedir cānā
5. Dil-i ağıyāra merhem-sāy-ı luţf olmaqdadır la' liñ
Hemān zaḥm-ı zebāniñ ' aşık-ı dil-rīşedir cānā
6. Geçersin nāz ile görmezlenürsin Es' ad-ı zārı
Nigāh-ı luţfuñ ancaq bir alay bed-gīşedir cānā

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Oldı dil-i belā-keş-i hemmāre mübtelā
Bir tıfl-ı dūz-ı renc-i dil-i zāre mübtelā
2. addi belā hırāmı belā bir sırr-ı belā
Bir serv-i şīve-berg-i belā yāre mübtelā
3. Müşkil-pesend-i ' aşq ile ya' ni ki aldı cān
Bir saht-beste ' uqde-i düşvāre mübtelā
4. Müşkil-belā imiş ki giriftār olan bilür
Olmaq şikenc-i turre-i arrāre mübtelā
5. Yā Rab cihānda düşmen-i cānımda olmasun
Bir böyle dost düşmen-i addāre mübtelā
6. Gönlüm gibi raīb de bulmuş belā-yı saht
Olmuş işitdim ol büt-i mekkāre mübtelā
7. Erbāb-ı ibtilāda ' aceb var mı Es' adā
Bir kıymet-i fütāde bilür yāre mübtelā

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dil-i bīmāre bir çāre ṭabībim ḥastedir zīrā
Nigāh-ı re'fete her vechle şāyestedir zīrā
2. Meger ṭübāyı tazmīn eyleyem ta' bīr-i vaşında
Ḳaddiñ ey serv-i mevzūn mışra' -ı bercestedir zīrā
3. Uşul ile şabā geç çenber-i zūlf-i dil-āviziñ
Dil-i 'uşşākı incitme heb anda bestedir zīrā
4. Civansın inkisārım saña te'sir itmesün zinhār
Zücāc-ı ḥātırım ey seng-dil işkestedir zīrā
5. Nesīm-i vaşl ile açılmaz oldu gonce-i ḥātır
Sümüm-ı berg-rīz-i hicr ile dem-bestedir zīrā
6. Tekellūf ber-ṭaraf pā-bend-i külfet olma ey Es' ad
Dil-i āzāde-ser bu ḳayddan vārestedir zīrā

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1.   Kād-i bālāsı dil-dārıñ ' amūd-ı nürdur zırā
      Tecellizār-ı hüsñ ü āna naḥl-i Ṭürdur zırā
2.   Degildir sāye-efgen kāmetiñ pā-māl-i hicrāna
      Gül-endām-ı laṭifiñ nev-nihāl-i nürdur zırā
3.   Dem-ā-dem pür-nevā mızrāb-ı zaḥm-ı tır-i gämzeñle
      Dil-i bī-berg-i sāzım kāse-i ṭanbürdur zırā
4.   Peri-zādem ḥayālīñ şişe-i dilden birün çıkmaz
      Ĝam-āsā tengnā-yı sinede meḥcürdur güyā
5.   Güher-pāş olmada peyveste Es' ad ḥāzin-i nuṭqum
      Dil-i feyż-āşınası açık gencürdur güyā

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1.   Dil-i dil-dāde kim gül-ğonce-i bī-ḥārdır güyā
      Baḳub dil nāle eyler ' andelīb-i zārdır güyā

2. Dil-i bî-tâb yâd-ı çeşm-i mest-i nâ-tüvânîñla
Dem-â-dem âh ider bir çâresiz bîmârdır güyâ
3. Cihâna şûr şaldı hây hüy-ı girye vü zârım
Hürüş u cüş-ı meyl-i dâmen-i kuhsârdır güyâ
4. Hâyâliñ cilvegerdir anda devr olsañ da sen cânâ
Göñül âyinedâr-ı şâhid-i didârdır güyâ
5. Akıtdı cüy-ı şîr-i feyz haqqâ hâmem ey Es' ad
Eşerde tîşe-i Ferhâd-ı Şîrînkârdır güyâ

100b

-7-

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Göñül ser-pençe-i zülf-i perîşânîñdadır güyâ
Olunca ' aql u fikrim heb seniñ yanîñdadır güyâ
2. Ne deñlü kayd u bend itseñ dañi zincîr-i zülfüñle
Yine dest-i heves tavç-ı girîbânîñdadır cânâ
3. Bulunmaz cedvel-i âb-ı hayât u havz-ı Kevşerde
O lezzet kim zülâl-i la' l-i handânîñdadır cânâ

4. Gezend-i germi-i hürşid maḥşerden ne bīm eyler
O ser kim sāye-i serv-i ḥırāmānıñdadır cānā
5. Dil-i şad-laḫti cem^ç itmek murād itseñ de cem^ç olmaz
Anıñ her pāresi bir nevk-i müjgānıñdadır cānā
6. Helāk itmekle āzād eylemezse Es^ç adı ğamdan
Günāhı gerden-i şimşir-i bürrānıñdadır cānā

-8-

mefā^ç ilün / mefā^ç ilün / mefā^ç ilün / mefā^ç ilün

1. Lebi cānlar bağışlar ğamze kaşd-ı cān ider ammā
Biri mecrūḫ-ı cevır eyler biri dermān ider ammā
2. Yapar bir göz ucıyla ibtidā kāşāne-i şabrı
Dönüb ğamze ile zālīm der-^ç aḫab vīrān ider ammā
3. Bu mātem-ḥāneniñ evzā^ç ı ber-vech-i teḫābüldür
Şafāsından güler gül^ç andelīb efgān ider ammā
4. Çemen-pīrā-yı^ç ālem bir gülin güldürse bu bāğıñ
Hezārıñ bülbül-i şūrīdeniñ giryān ider ammā

5. Vefâ eyler belî biñ hûn-ı dille va' de-i vaşla
Dil-i şad pâremi nâz ile Es' ad kân ider ammâ

101a

-9-

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Bulunmaz nev-civânsın hem-dem-i ağıyârsın hayfâ
Gül-i rengînsin ammâ hem-nişîn-i hârsın hayfâ
2. Kumaş-ı tâze-ıtarh-ı hüsününe olmaz bahâ bi'llâh
Velikin nâzenînim şâhid-i bâzârsın hayfâ
3. Gül-i hoş-rengsin büy-ı vefâ bir şemme yok sende
Sen ey gül-çehre hem-reng-i gül-i destârsın hayfâ
4. Göñül bir kâfir-i hüsünüñ yine sevdâ-yı zülfiyle
Berehmenveş esîr-i ' uqde-i zünnârsın hayfâ
5. Gülinden şemme virmez bir gül-i hod-rû hevâsıyla
Bu gül-zâr içre Es' ad ' andelîb-i zârsın hayfâ

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Nağd-i cān u dili biz itmiş iken yāre fedā
Bī-vefā yār bizi eyledi ağıyāra fedā
2. Āh kim 'ākıbet ağıyāra değışdi bizi yār
İtdi ol nev-gül-i ter bülbülünü hāra fedā
3. Mürğ-i cān hañçer-i müjgānına yāriñ bismil
Tīg-i hun-rīzīde çāk-ı dil-i şad pāre fedā
4. Sübhasın zülfüne bend eyledi şūfī o bütüñ
İtdi bağ kāfire imānını zünnāra fedā
5. Şimdi kem-yābdır Es' ad ele girmez girse
Eylerim vārımı heb yār-ı vefādāra fedā

101b

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Hüsñ virdi o kadar şöhret-i bāzār saña
Mihr ü mäh ile felek oldu harīdār saña

---

10 / 5a: kem-yābdır: kim-yāydır şeklinde yazılmıştır.

2. Sende ey la' l-i leb-i yār ne hālet var kim
Can-fezālīkda Mesīhā ider ikrār saña
3. Bulamazsın zafer ey çeşm-i siyeh ' uşşāka
Olmasa turre-i şeb-gerd kafādār saña
4. Dem-i şimşir-nigāh ile helāk itdi seni
Bağ ne iş kesdi gönül gamze-i hūn-h^vār saña
5. İtdigi va' delere cümle peşimān oldı
Niye küsdi gönül ol şūh-ı dil-āzār saña
6. Eylediñ ol şanemi vaqf-ı maqām-ı taḥsīn
Āferīn ey eşer-i kilik-i güher-bār saña
7. Maḥz-ı taqlīd ile olmaz bu kadar ey Es'ad
Dād-ı Haḫdır hele bu şive-i güftār saña

-12-

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

1. Mey kadar neş'e verir la' l-i leb-i yār baña
Hālet-i irāş ider ol çeşm-i füsünkār baña

2. Ben de tūṭī gibi icād-ı sūḥan eyler idim
Yüz vireydiñ eger āyīne-i ruḥsār baña
3. Sitem-i gerdiş-i gerdūn baña te'sīr itmez
Çeşm-i pūr-kārıñ eger eylemese kār baña
4. Kerem it pāy idelim arada ey mürğ-i çemen
Gül-i gülzār saña ğonca-i destār baña
5. Gel nizā' itmeyelim şulḥ idelim ey kumrı
Serv-i ra' nā saña ol şīve-i reftār baña
6. Kurb-ı cānān ile zevkimden uçardım Es' ad
Olmasa bāl u per-i berg ü nevā bār baña

102a **Fī-Ḥarfi'l-Bā**

-13-

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Bezm-i ḥaşş-ı şāh-ı güldür müttekā-yı ' andelīb
Gülşeni tutsa n'ola şıyt u şadā-yı ' andelīb
2. Sūz-i ' aşkı ' aşıkıñ pertev virir ma' şūḫuna
Gāzedir rüy-ı güle rengin-nevā-yı ' andelīb

3. Naşş ber-āb oldığın işrāb ider faşl-1 gülüñ
Hāy hūy-1 eşk-i şeb-nem vāy vāy-1 ʿandelīb
4. Dāmen-i gül pençe-i hāra düşüp ey bāgbān
Zahm-h^vār-1 nīş ola lāyık mı pāy-1 ʿandelīb
5. Es^ʿ adā nev-reste bir gül ibtilāsıyla yine
Oldı kilc-i hoş-nevā ğayret-fezā-yı ʿandelīb

-14-

mefā^ʿ ilün / mefā^ʿ ilün / mefā^ʿ ilün / mefā^ʿ ilün

1. Degildir sebze-i haţ la^ʿ l-i cānān ile leb-ber-leb
Hızırdır cūy-bār-1 āb-1 hayvān ile leb-ber-leb
2. Mişāl-i kāse-i ŧanbūr-1 pūr-şūr-1 nevādır dil
N'ola ney gibi olsa her dem efġān ile leb-ber-leb
3. Gelū-yı şīşe kulkul deyü germ-i ğüft-ġudur pek
Ne başş eyler bilinmez gizli rindān ile leb-ber-leb
4. ʿ Aceb cā'iz mi ey pīr-i muġān āyīn-i rindide
K'ola bintü'l-^ʿ ineb halvetde rindān ile leb-ber-leb

5. Şikāyet-güne cevri-bāġbān ü hār ü ḥasdandır
Nevā-senc oldum Es' ad ' andelībān ile leb-ber-leb

102b

-15-

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Ḥaṭṭı ruḥuñ da sebze-i Kevşer midir ' aceb
Sünbül mi ' aks-i zülf-i mu' anber midir ' aceb
2. Zincir-i çin-i mevc-i leṭāfet mi yoḥsa kim
Mir'āt-ı ḥüsn-i pākde cevher midir ' aceb
3. Süzdükce bādesin beni mest ü ḥarāb iden
Sāķi gözüñ mi gerdiş-i sāġar mıdır ' aceb
4. Gül gül açıldı dürüldi ruḥsārı şerm ile
Bāġ-ı ḥayāda bitme gül-i ter midir ' aceb
5. Dil-bend-i ḥayret eyledi yārānı Es' adā
Bilmem eliñde ḥāme füsünġer midir ' aceb

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Berīd-i şevk ile ma' lüm olub kudüm-i habīb
Çemende eyledim esbāb-ı 'işteti tertīb
2. Kemāl-i şevk ile az kaldı şād-merg olsun
Şımāh-ı 'āşıkā vāşıl olunca nefy-i rakīb
3. Efendi ravġan-ı bādām-ı vaşl-ı luţfuñ ile
Dimāġ-ı huşkı ne vār eyleseñ biraz tertīb
4. Efendi elde iken ġonce-i leb ü gül-ruġ
Şüküfe-zār-ı behište nedir bizi terġīb
5. Vesīle olmaġa dīdāra eyledim Es' ad
'İbādet-i marāz-ı çeşm-i dilberi taġrīb

103a

Fī-Ĥarfi't-Tā

mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün

1. Ey la' l-i lebiñ sāġar-ı ser-şār-ı nezāket
Genc-i deheniñ teng-i şeker-bār-ı nezāket

2. Olmuş ‘ arak-ı şerm ile berg-i ruḥ-ı ālīñ
Şebnem-zede bir nev-gül-i bī-ḥār-ı nezāket
3. Meh kāse-i sīmīn ile ḥurşīd-i ruḥuñdan
İtse n’ola deryūze-i envār-ı nezāket
4. Sünbül gibi bu ṭurra şikenc-i külehindir
Pīrāyede ḡonca-i destār-ı nezāket
5. Şāyan mı degil olmaḡa bu nev-ḡazel Es‘ ad
Ārāyiş-i dīvançe-i eş‘ār-ı nezāket

-18-

mef‘ūlü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

1. Her dil k’ola ser-dāde-i sevdā-yı muḥabbet
Mecnūnı olur şāhid-i Leylā-yı muḥabbet
2. Her āyīne ābisten olur Yūsuf -ı vaşla
Ten-dāde-i şabr olsa Züleyḥā-yı muḥabbet
3. Her ḡatre-i nā-çiz olamaz behrever-i feyż
Şeh-vār gerek gevher-i yektā-yı muḥabbet

4. Evrākı degil reng-i hevesle mütelevvin
Yek reñg oqunur nüŝa-i yek-lāy-ı muḥabbet
5. Peyveste gönül nāleler eylerse ‘aceb mi
Ḥāmūŝ olamaz bülbül-i ŝeydā-yı muḥabbet
- 103b 6. Reh-yāb olamaz meclisine muḥtesib-i derd
Bir rind k’ola dürd-keş-i lāy-ı muḥabbet
7. Ŝır ü ŝekker olmazlar idi ‘āŝıq u ma‘ ŝūq
Aralarına girmese ger pāy-ı muḥabbet
8. Pervā mı ider ğayrı gönül ŝāh u gedādan
Olmuş olacaq ‘āleme rüsvā-yı muḥabbet
9. Es‘ ad gireriz maḥkeme-i kādı-i ‘aŝqa

-19-

mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

1. Bir dil k’ola dil-dāde-i dīdār-ı ḥaḳıḳat
Dil-dāde olur tavrına dil-dār-ı ḥaḳıḳat
2. Bir dil ki tecellī-kededir ŝāhid-i ‘aŝqa
Rūŝen olur āḫir aña esrār-ı ḥaḳıḳat

3. Her ʿālem-i āb içre gezen mest-i tenük-zarf
Bilmez ki nedir neşʿe-i ser-şār-ı ḥaḳīḳat
4. Reh-yāb olamaz merkezine pāy-ı taʿ addüd
Dāʿir bir ayāğ üstüne pergār-ı ḥaḳīḳat
5. Olmaz ser-i mü gerd-i keder aralarında
ʿUşşāk ile yek-reng olur aġyār-ı ḥaḳīḳat
6. Elden ḳoma Esʿad o mehiñ dāmen-i nāzın
Kim az bulunur böyle vefādār-ı ḥaḳīḳat

-20-

mefāʿilün / mefāʿilün / mefāʿilün / mefāʿilün

1. Beni bir rütbe dil-serd eylemişdir vaḥşet-i firḳat
Ki gelse şāhid-i vaşlıñda olmam germ-i ünsiyet
2. Dili zehr-ābe-i hicriñ şu deñlü telḥ-kām itmiş
Ki virmez bāde-i vaşlıñ mezāk-ı cāna keyfiyet
- 104a 3. Temāşā-yı çemen cām-ı ḫarabdan el ayağ çekdim
Ḥarām oldu baña sensiz civānım bāde-i ʿişret

4. Seniñ nireng-i reşk u büy-ı ‘arızındır heb
Gül-i ra‘nāda çäk-ı zaħm-ı ħasret lālede ħırķat
5. ‘Amelden ķaldım Es‘ ad kārzār-ābād-ı firķatde
Meger imdād ide eşk-i dem-ā-dem nāle-i ħasret

Fî-Ĥarfi’ ş-Şā

-21-

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Fiğān-ı ‘āşıkā bed-kār-ı ağıyār olur bā‘ iş
Nevā-yı bülbüle bî-dād-ı nevk-i ħār olur bā‘ iş
2. ‘Aceb ħayret-fezā nā-dīde vü neşnīde ħikmet kim
Şifā-yı ‘āşıkā ol nergis-i bīmār olur bā‘ iş
3. Der-āğüş-ı temennā itmege ol nāzik-endāmı
Gönül āyīne-āsā ħayret-i dīdār olur bā‘ iş
4. Kıyām-ı fitne-i āħir-zaman-ı kişver-i ħüsne
Zuhūr-ı ħaṭṭ-ı sebz ü şive-i reftār olur bā‘ iş
5. Esir-i ħabs-i cāvīd olmağa tūṭi-şifat Es‘ ad
Edā-yı nāzik u şirīnī-i güftār olur bā‘ iş

Fî-Harfi'l-Cim

-22-

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. İñleyüb şızlar dil-i şad pāre pāre lā-^ç ilāc
Çāresiz bīmār olur cūyā-yı yāre lā-^ç ilāc
2. Merhem-i kāfūra qanı kaynamaz zaḥm-ı diliñ
İltiyām eyler idim şimşir-i yāre lā-^ç ilāc
3. Sāgar-ı ^ç işret kef-i ümmide girmez neylesün
Katlanur maḥmūr-ı ğam dürd-i ḥumāra lā-^ç ilāc
4. Būs-ı la^ç lin dil zuhūr-ı ḥaṭṭına ta^ç liḳ ider
Bülbül eyler göñlüni tā nev-bahāra lā-^ç ilāc
5. Dil teselli nā-pezir u şabr-ı tākāt nā-bedid
Es^ç adā göçmek gerek āḥir diyāra lā-^ç ilāc

104b

-23-

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Bend-i çin-i kākülünle bī-ḳarār olmaḳda güc
Ol hevā ile perişān-ı rüzgār olmaḳda güc

2. Bî-gam-ı cānān ten-āsānı çekilmez bir maraz
Cevr ile lebriz-i derd-i bî-şümār olmağda güc
3. Dest-i ṭālī^ç nā-resā şāḡ-ı çemen ser-der-hevā
Zahm-ḡ^vār-ı neşter-i şad ḡār-ı ḡār olmağda güc
4. Nā-sezādır ^çādetā nā-sāz-kārī ḡalkā lik
Bir alay nā-sāzkāra sāzkār olmağda güc
5. Mürğ-i cāna herze-perdāz-ı rehāyi bir sitem
Mübtelā-yı kayd-ı dām-ı zülf-i yār olmağda güc
6. Mevc-i seyl-i eşk ile āvāre olmağ bir belā
Nağş-ı pā-āsā esīr-i reh-güzār olmağda güc
7. Dest-res-i peymāne-i ümmīde Es^ç ad müstahil
Dest ile dürdī-keş-i dürd-i ḡumār olmağda güc

Fî-Ḥarfî'l-Ḥā

-24-

fe^ç ilātün / fe^ç ilātün / fe^ç ilātün / fe^ç ilün

1. Olalı hem-dem-i la^ç l-i leb-i cānāna ḡadeḡ
Dem-i ^çĪsā gibi canlar virir insāna ḡadeḡ

2. Neş'e-yâb oldı gibi cām-ı leb-i sākīden
Bezm-i ʿişretde ider gerdiş-i mestāna ʔadeḥ
3. Oldı merdāne kümeyt-i mey-i gül-gūna süvār
At sürüb istedi ḥaşm-ı ğamı meydāna ʔadeḥ
4. ʿAks-i ruḥsāre-i sākīyle olub çehre-fürüz
Seng atar ṯāʿn ile cām-ı meh-i raḥşāna ʔadeḥ
5. Virdi ol mest-i mey-i nāz ile āĝız āĝıza
Esʿ adā baḳmadı hiç ḥāṯır-ı yārāna ʔadeḥ

105a Fī-Ḥarfi'd-Dal

-25-

fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

1. Reng ü bŷy-ı dilbere faşl-ı bahār eyler ḥased
ʿĀşıķıñ gül-bāngına bülbül hezār eyler ḥased
2. Ṭarf-ı ğīsūsunda tābān ḥāl-i ʿanber-fāmına
Āsmānda aḥter-i dŷnbāle-dār eyler ḥased
3. Bu siyeh gözler ki vardır sende ey vaḥşī-ĝazāl
Bī-tekellŷf saña āḥŷ-yı Tatār eyler ḥased

4. Öyle sūzānım ki tīr-i nāle-i pūr-kārıma
Ġamze-i şuḡ-ı każā te'sīr-i yār eyler ḡased
5. Es' adā el-ḡaḡ bu naẓm-ı ābdār-ı pākine
Ḳulzüm-i da' vāda dürr-i şahvār eyler ḡased

-26-

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. İdeli şem' -i fūrüg ruḡ-ı cānāne ḡased
Eyledi ' aşıḡ-ı dilsūza da pervāne ḡased
2. Vir dimez nāleyi ḡülşende ḡüle diñletdi
Yaraşur itse ḡöñül bülbül-i nālāna ḡased
3. Zülf-i pūr-tābını yāriñ ne ḡüzel destelediñ
Ḳuvvet-i pençe-i iḡbāline ey şāne ḡased
4. Aḡter-i ḡālī' i bergeşte olan bed-rūziñ
Şubḡ-ı ümmīdi ider şām-ı ḡarībāna ḡased
5. Zīb-i dīvān olalı bu ḡazel-i nev Es' ad
Ġāız açdırmadı hiç nükte-şināsāna ḡased

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Hıaçer-i nāz ile kaçd-ı dil ü cān itme meded
Dil-i şad pāremi bī-dād ile k̄ān itme meded
2. Nāzı ıo bu dil-i nev-mīde bir imdād eyle
Ĝayrı ey āfet-i cān itme amān itme meded
3. Sahtdır şöyle ki Rüstem bile yāyın çekemez
Nāzı bu mertebe ey kaşı kemān itme meded
4. Şubh-ı ümmīdimi hem-reng-i şeb-tār itme
Mıhr-i ruhsārıñı zülf içre nihān itme meded
5. Sen de bülbül gibi ol nev-güli taşdı' itdiñ
Yeter ey Es' ad-ı şūrīde fiĝān itme meded

Fī-Ĥarfi'r-Rā

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Alub āyīne hüsn-i şūret-i 'ālem-pesendin gör
Görüb neylersin āhirde ruĝ-ı cānānı kendiñ gör

2. Eger görmek dilersenñ ney-nihālim bir sehī-servi
Kenār-ı havzda ʿ aqs-i qadd-i bālā-bülendiñ gör
3. Görüb giryān-ı hasret oldıgım evvel gülerdiñ sen
Niçe dem-beste olmuş şimdi laʿ l-i nüş-ħandiñ gör
4. Mücessem şüret-i ħamyāze-i ħırmāna dönmüşdür
Şikenc-i ħalka-i gül-dām-ı zülf-i şayd-bendiñ gör
5. Düşüb pā-māl-i meydān-ı mükāfāt oldıgın Esʿ ad
Seni pā-māl-i esb-i nāz iden ol şeh-levendiñ gör

106a

-29-

mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / mefāʿ ilün / mefāʿ ilün

1. Añılsun cām-ı laʿ l-i dilberi nüş itdigim demler
Şafādan mey gibi ser-germ olub cüş itdigim demler
2. Virüb ħunyāger-i ʿ aşkıñla bezm-i şevke germiyyet
Sürür-ı süz (...) güş itdigim demler
3. Añılsun gül gibi güldükçe sen ben āh u zār ile
Hezārān ʿ andelibi lāl ü medhüş itdigim demler

---

29 / 2b: (...) metinde yazılmamış.

4. İdüb sūz u güdāza şu‘ le-i āvāz ile āgāz
Zebān-ı āteşinle şem‘ i hāmūş itdigim demler
5. Añulsun gülşen-i ülfetde sen serv-i gül-endāmı
Çeküb pehlū-yı ins ü delқа hem-düş itdigim demler
6. Düşüb şad pīç ü tāb-ı arzūya şevķ-i vuşlatla
Miyān-ı mü mişālīñ zīb-i āgūş itdigim demler
7. Añulsun rūz-ı şeb şahrā-yı feyz-ābād-ı sevdāda
Harīf-i şūr-ı ‘ aşkı reh-zen-i hūş itdigim demler
8. Hemān der-yād idüb Es‘ ad gibi endīşe-i ‘ aşkı
Bütün dünyāyı hātırdan ferāmūş itdigim demler

-30-

mefā‘ ilün / fe‘ ilātün / mefā‘ ilün / fe‘ ilün

1. Kemend-i zūlf-i kec-endīşe diķķat itmişler
Haṭāya gāzāyla el-ḥaķ işābet itmişler
2. Hadīş-i silsile-i ṭurrenden kināye ile
Hikāyet-i şeb-i hicri rivāyet itmişler

---

30 / 1a: endīşe : endīşeye metinde.

30 / 1b: Mısrada vezin bozuktur.

- 106b 3. Siyahkārī-i ʔarrār-ı zülf-i ŧebgīriñ
Sipih-r-i kec-reve nisbetle töhmet itmişler
4. Miyān-ı nāzūki mū deyü idüb ta' bīr
Edāda mūy-ı ŧikāfān nezāket itmişler
5. Teġāfūlüñde olan sırra olmayub reh-yāb
Bu bābda dil ü cān hayli ġaflet itmişler
6. Degil cüdā ġam-ı dil-dārdan göñül Es' ad
Derūn-ı sīnede dīrīne ülfet itmişler

-31-

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dil-i 'ārif ki fikr-i nükte-i būd-ı nebūd eyler
Reh-i dilberde maḥv olmaġla işbāt-ı vücūd eyler
2. Ser-i rāhında yāriñ ḡāksār olsam 'aceb olmaz
Ki ḡāk āḡir firāz-ı ʔarḡ-ı a' lāya ŧu'ūd eyler
3. Ne deñlü ser-keŧ ü gerden-firāz olsa yine sāķī
Cemī ta' zīm iʔün mīnā gibi cām-ı sücūd eyler

4. İder geh vā^c d ile tatyīb ü gāhī qahr ile tehdīd
Velī incāz-ı va^c d-i luṭfı virir qahrı zūr eyler
5. Hevā-yı gonce-i la^c liyle bir gül-çehreniñ Es^c ad
Dem-ā-dem^c andelīb-i hāme āheng-i sūrūr eyler

-32-

fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilün

1. Şanma kim nāzıñ hemān ehl-i niyāza nāz ider
Şöyle bir nāzendedir nāzıñ ki nāza nāz ider
- 107a 2. Naḥl-i qaddiñ ser-bülend-i nāzdır bir rütbe kim
Şem^c -i bezm-efrūza serv-i ser-firāza nāz ider
3. Nāzenīnim nāz iderse vechi var üftādeye
Resmdir gül bülbül-i bī-berg-i sāza nāz ider
4. Gel açıl dem-beste olma keşf-i rāz it söylesem
Söylemez rāz-ı derūnun keşf-i rāza nāz ider
5. Şāhid-i ma^c nā şu deñlü nāzenīndir Es^c adā
Gāh olur kim hāme-i mu^c ciz-tırāza nāz ider

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Hıaıı-ı lebiñ mi sebze-i āb-ı beķā mıdır
Hāl-i ruħuñ mı aıter-i Őubı-ı Őabā mıdır
2. Ey māh-ķehre Őafıa-i rüyuñ mı yoısa kim
Āyine-i cemāl-nümā-yı Hudā mıdır
3. Bir āb u tāb var gül-i rüyuñda Şu' le-riz
Bilmem fürüg-ı ğāze mi reng-i ğayā mıdır
4. Kadd-i ğamıde ile beni her ğören didi
Bir serv-i ser-bülende 'aceb mübtelā mıdır
5. BūŐ-ı lebiñle ķām-revā olmadım henüz
Şer' -i vefāda böyle cefālar revā mıdır
6. Es' ad Şikenc-i turrede bu ğāl-i 'anberin
Cān-ı esire dāne-i dām-ı belā mıdır

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Ol nāz-pīşe kim dil-i rāz āşināsıdır
Her nāzenīn ki var heb anıñ mübtelāsıdır
2. Mānend-i 'andelīb-i hezārān hezār-ı zār
Ol gül' izār-ı ğonce-lebiñ bī-nevāsıdır
3. Gülşende ğonce reşk ile dil-teng-i ğasreti
Gül sīne-çāk-i şevķ-i ruķ-ı ğoş-nümāsıdır
4. Ser-geşte eyleyen dil-i bergeşte tālī' i
Müjgān-ı şaf-keşīde-i rū ber-ķafāsıdır
5. Destān-ı ğam ki ardı kesilmez ğikāyedir
Tūfān-ı eşk-i çeşm-i terim mācerāsıdır
6. Es' ad hezār-ı cān ile ol māh-pāreniñ
Ķurbānıdır fütādesidir can-fedāsıdır

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Lebiñ vaşf eylesem tūṭi-i şeker-ḥāyı kim diñler
Nevā itsem maḳām-ı būselikde nāyı kim diñler
2. Terennümsāz olursa mürġ-i ṭab' ım şevḳ-i rüyuñla
Çemende 'andelib-i dāstān-pirāyı kim diñler
3. Bizim destān-ı ḥüsn-i 'aşkıımızdır söylenen cānā
Kühen-efsāne-i Mecnūn ile Leylāyı kim diñler
4. Şafā da' vā iderse gerden-i sākīye nisbetle
Mücerred boşboğazlıqdır gönül mīnāyı kim diñler
5. Libās-ı lafzıdır manzūr olan şüret-perestāna
Bu 'ālem içre Es' ad kim oḳur ma' nāyı kim diñler

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Çin-i ġisūsuna zincir-i teselsül didiler
Döndiler soñra ḥaṭādır deyü kākül didiler

2. Ğonce-i la‘l-i Şeker-ĥandesine gl dir iken
Ya‘nlub ziĥa sencn-ı heves ml didiler
3. Ğayli ĝaflet olunub fehmi-i mermsinde
CnbŐ-i nvek-i mjĝna teĝfl didiler
4. İhtirz ile grb ‘Őıĥa meyl eyledigin
Serv-i bl-revine naĥl-i temyl didiler
5. Her kime Őordum ise renc-i ĝam-ı ‘Őıĥa dev
Es‘ ada ĥre hemn Şabr-ı taĥamml didiler

-37-

f‘ iltn / f‘ iltn / f‘ iltn / f‘ iln

1. Nz u ‘işveyle giden cnım mı cnanım mıdır
Yoĥsa ol serv-i seh ĥadd-i ĥırmanım mıdır
2. R-nm bir tb var ĥsnnde mnend-i Őafaĥ
Bilmezem amm frĝ-ı ĝze mi ya ĥanım mıdır
3. GŐ Őutmazsın nev-yı ‘ndelb-i zra da
Hey mrvvetsiz bu da feryd u eĝnım mıdır

4. Gördüğüm kim rüy-ı siyehdir senden ey çeşm-i siyâh
Bâr u te'sîr-i baht-ı nâ-be-sâmânım mıdır
5. Seyl-i şür-engîz-i tûfân oldu ammâ bilmedim
Dicle mi cüş-ı sirişk-i çeşm-i giryânım mıdır
6. Es' adâ ğarķ-âb-ı feyz-i şevķ iden âfâķı heb
Cüşiş-i deryâ-yı tab' -ı gevher-efşânım mıdır

108b

-38-

mefâ' ilün / fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün

1. O şâh-ı kişver-i bî-dâda dil tezallüm ider
O seng-i dilde meger merhamet tevehhüm ider
2. Hârîm-i vuşlata yol bulsa da dil-i bî-hod
Telâş-ı kırb ile naķd-i şu' ūrını kim ider
3. Uşul-i fâhte rehde kımrî-i dil-i şeydâ
Hevâ-yı serv-i kıddüñle nevâ terennüm ider
4. Hâyâl-i aķter-i hâliñle dîde-i bîdâr
Şabâķ-ı maķşer olunca şümâr-ı encüm ider

5. O tıfl-ı t ze zeb nım cerbe cesb ndır
Gelince  arf-i viŐale ni un teġann m ider
6. Ba ub ol  y ne-i ruŐs ra Es' ad  ayr n
Zeb n-ı  al ile t t  gibi tekellüm ider

-39-

fe' il t n / fe' il t n / fe' il t n / fe' ilün

1. Şanma kim sencileyin '  leme c n ne gelür
Bu g zellikde ne gelmiŐ da i c n ne gelür
2. Dürc-i dery yı taŐavvurda naz riŐ yokdur
Böyle p kize-güher '  leme yekd ne gelür
3.  s n ne ġ ze ile t  bu  adar virme f r ġ
 or arım Şem' Őanur meclise perv ne gelür
4. Olsa senc de-i m z n-ı nig h-ı inŐ f
Pelle-i  s nde Y suf ile yan yana gelür
5.  a t-ı m selm na ya in itmiş o muġ-be eyi lik
K firiŐ ġamzesi zanneylemem im na gelür

---

39 / 2b: '  leme : '  lem-i metinde

6. Hānçer-i nāz be-kef mest-i şarāb-ı naḥvet
Biñ şer u şūr ile gördüm gelür ammā ne gelür

- 109a 7. Dāstān-ı ğamıñı gūş ideli ey Es'ad
Kışşa-i Leylī-i Mecnūn baña efsāne gelür

-40-

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dil-i dīvāne dil-ḍār-ı dil-ārāsın arar izler
Belī Mecnūn olan elbette Leylāsın arar izler
2. Göñül Mecnūn-şifat rū-pūş ider sevdā-yı Leylāyı
Ḥaḳīkatde bağılsa kendi Mevlāsın arar izler
3. Degil çün naḳş-ı pā ferş-i reh-i bād oldığı bī-cā
Göñül peygām-ı gīsū-yı muṭarrāsın arar izler
4. Degil beyhūde gū gū deyu cüst-i cūsı ḳumrīniñ
Kim itmiş bī-nevā ol serv-i bālāsın arar izler
5. Mu' ammā-güne ihām itdi dün bir nükteye Es'ad
Ne ḳaşd itmiş deyü ol şūḥ ma' nāsın arar izler

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Felāṭūnı kemend-i kākülün dīvāne itmişdir
Çerāğ-ı Tūrı şem' -i 'ārızın pervāne itmişdir
2. Ne deñlü āşinā-bīgānedir bağ çeşm-i şūḥuñ kim
Dil çeşm-āşināyı ma' nī-i bīgāne itmişdir
3. ' Aceb kākül-periřān-şūḥsın kim nevk-i müjgānıñ
Dil-i āyīne-i mihr-i cihānı şāne itmişdir
4. Bu şeb sākī dil-i vīrānı ma' mūr eyleyem dirken
Ḥarāb itdi beni bir cilve-i mestāne itmişdir
5. İnanmazsan eger bir kerrecik teşrīf idüb gör kim
Baña Es' ad gibi derd-i gamıñ cānāne itmişdir

mef' ülü / fā' ilātü / mefā' ilü / fā' ilün

1. Sünbül midir benefşe midir müşk-i ter midir
Tāvus-ı hüsne mürğ-i ḥaṭṭıñ bāl ü per midir

2. Söz yok gülüñ nümāyişine reng ü bûyına
Ammā ki berg-i yāsemeniñ gibi ter midir
3. Pür-piç u tāb iden ‘acabā rişte-i dili
Gīsū-yı pür-şikenc-i mūy-ı kemer midir
4. Düzdīde bir nighle figār itdi ‘ālemi
Ġamzeñ kadar hadeng-i kazā kārger midir
5. Elden gelürse luḡ-ı vefā eyle yoḡsa kim
‘Uşşāk-ı can-fedāya cefā bir hüner midir
6. Bimārlıqla nergis-i mestüñ göz açmıyor
Zālīm fiġān-ı haste-dilān bī-eşer midir
7. Erbāb-ı zevke olmadadır çāşnī-resān
Es‘ ad eliñde ḡāme meger niş-ger midir

-43-

mef‘ ülü / fā‘ ilātü / mefā‘ ilü / fā‘ ilün

1. Āġüşuma ne dem ki o rūḡ-ı revān gelür
Bu kālīb-ı füsürdeye bir tāze cān gelür

2. Fikr eyledikce nāvek-i dil-düz-ı ğamzesin
Dilden nevā-yı zemzeme-i el-amān gelür
3. Çāk itdi reşk-i hañcer-i bürrān sīnemi
Lā-yenķati^ç miyān-ı dil-ārāda yān gelür
4. Çeşmiñ de gerçi ğamze gibi bī-amān velī
Müjgāniña naẓarla baña mihr-bān gelür
5. Tāb-āver olmuşam ğam-ı hicie ^ç aceb midir
Zevķ-āşnā-yı vuşlata firķat girān gelür
6. Ol māh-rū ben añladığım dil-nevāz ise
Gelmez kıyās eyleme cezm it hemān gelür
7. Şabr it biraz ki devlet-i vaşlı ol āfetiñ
Es^ç ad saña naşīb olacaķ bir zamān gelür

110a

-44-

fe^ç ilātün / fe^ç ilātün / fe^ç ilātün / fe^ç ilün

1. Āteş-i şevķ-i ruħuñ canda da peykerde de var
Ya^ç ni sevdā-yı ğamiñ sīnede de serde de var

2. Dāğ-ı ‘aşkıñ seniñ ey şem‘ -i nıgeh-süz-ı cemāl
Yalıñız bende degil lāle-i aħmerde de var
3. Kaçma ey ħātır-ı āşüfte perişānlıqdan
Bu kadar ‘ayb ħam-ı zülf-i mu‘ anberde de var
4. Tab‘ -ı şāfa ser-i mū naķş degil gerd-i keder
Reng-i ğam şafħa-i mir‘āt-ı Sikenderde de var
5. Dilberıñ her yeri dil-ĥ^vāh gerekdir Es‘ ad
Yoħsa çok sım-ten-i reng siyeh-çerde de var

-45-

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

1. Gören serv-i ħaddiñ naħl-i tecellādır kıyās eyler
Cemāliñ şem‘ -i bezm-i Tūr-ı Sınādır kıyās eyler
2. Esir iden dil-i Mecnūnı zincir-i muħabbetdir
Anı āşüfte-ħab‘ ān zülf-i Leylādır kıyās eyler
3. Şeb-i rüz tā seħer gird-i ser-i cānāne pervāne
Fürüg-ı ‘arızın şem‘ -i şeb-ārādır kıyās eyler

4. Ten-i bî-tâkatimde ıztırâba kalmadı tâkat
Bu hal ile gören gönülüm şekîbâdır kıyâs eyler
5. Şarîr-i hâme-i rengîn-edâyı gûş iden Es' ad
Sürûd-ı bülbül-i gül-geşt-i ma' nâdır kıyâs eyler

110b

-46-

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Ol perî derd-i derûnum âh u zârımdan bilür
Hây hüy-ı girye-i bî-ihtiyârımdan bilür
2. Şubha dek şeb-zindedâr-ı şevk-i didâr oldığım
Câddeveş medd-i nigâh-ı intizârımdan bilür
3. Hâl-i zârım ol gül-i gülzâr-ı istingâ vü nâz
Çeşm-i pür-nem sîne-i pür-ğâr-ı ħârımdan bilür
4. Bilmeyenler rütbe-i ' anķâ-şikâr-ı meşrebim
Şâh-bâz-ı evc-i nâz ol dil-şikârımdan bilür
5. İmtiyâz-ı tab' ımı erbâb-ı vicdân Es' adâ
Şive-i âşâr-ı kilik-i hoş-nigârımdan bilür

mef' ülü / fâ' ilâtü / mefâ' ilü / fâ' ilün

1.   **Ğ**addiñ yanında serv-i ħurāmāna kim bağar
La' liñ yanında ğonce-i ħandāna kim bağar

2.   Bu āb u tāb-ı ħüsn-i fūrūğ-ı ' izār ile
İnşāf olunsa mihr-i dırağşāna kim bağar

3.   Zīb-i nazẓāre oldığı şeb-pertev-i ruğūñ
Ey māh-çehre şem' -i şebistāna kim bağar

4.   Şerm ü ħicāb māni' olur öpmeye lebiñ
Yoğsa şümār-ı ħātır-ı yārāna kim bağar

5.   Şeb-būy-ı perçemiñ vār iken bāğ-ı ħüsnde
Dünübde sünbül-i çemenistāna kim bağar

6.   Maẓmūnı zülf-i dilbere vā-beste olmasa
Es' ad bu deñlü şir-i perişāna kim bağar

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1.   Çaddiñ ki şāḥ-1 gül-bün-i şîr-âb-1 şîvedir
Leb nev-şüküfte gonce-i şād-âb-1 şîvedir
2.   Biñ kan iderse var yeri her bir nigāhda
Çeşmiñ ki tekye-dāde-i mihrāb-1 şîvedir
3.   Şeb-zinde-dār-1 ḥasret ider dīde-i dili
Ol mest-i nāz gerçi der-i ḥ^vāb-1 şîvedir
4.   Dürc-i dehende dāne-i dendān-1 āb-dār
Nā-süfte şaf gevher-i nā-yāb-1 şîvedir
5.   Es' ad geçirme fırsatı būs eyle la' lini
Ol ğamzeler henüz ki bî-tāb-1 şîvedir

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1.   Nigeh-bān-1 çerāğ-1 rāz-1 dil ḥāmūş lāzımdır
Emānet-dār-1 naḳd-i dāğ-1 'aşka hūş lāzımdır

2. Ğaraż ihāmdır reng-i niķāb-ı yāri añmaqdan
Belī nā-maķremān-ı   aşķdan r -p ş lāzımdır
3. Ğarīf olmaz ten k-żarf-ı derd   gam derde
Bu devr-i ķeb-n m ne rind-i deryā-nuş lāzımdır
4. Nevā-yı s z-nāk-ı   andelībi fehm bābında
Aķılmıř g l gibi ey ser-ā-pā g ş lāzımdır
5. Mezāk-ı   ayşımı telķ itdi sa  y-ı bātıl-ı dünyā
Bu lu  bet-gāha Es  ad tıfl-ı bāzī-g ş lāzımdır

111b

-50-

mef   l  / fā  ilātü / mefā  il  / fā  ilün

1. Z lf n ki zīb-i řafĥa-i ruĥsārı āl ider
Biņ sāde-levĥi beste-i zincir āl ider
2. Fetvāyı p r-i mey-kededen almış ol şanem
Mey gibi ĥ n-geşte-i nāzın ĥelāl ider
3. Baķmaz o ser-bülend-i bahā zir-i pāyına
 ftāde-i muĥabbetini pāy-māl ider

4. Meşşāta-i nesīm-i şabā degse zülfüne
Her bir telinde biñ dili aşüfte-bāl ider
5. Būs-ı dehān-ı tengine dil ḥ^vast-gār olur
Bī-mağzı gör ki yok yire fikr-i muḥāl ider
6. Es^c ad ḥayāl-i nergis-i güyā-yı yār ile
Bülbül gibi hezār-ı nevā-ḥ^vānı lāl ider

-51-

fe^c ilātün / fe^c ilātün / fe^c ilātün / fe^c ilün

1. Āb u tāb ile bu şeb ḥāneme cānān geliyor
Ḥalvet-i ülfete bir şem^c -i şebistān geliyor
2. Şeh-levendāne reviş ser-ḥōş u ālüfte-meniş
Ḥışm ile ḥāne-ber-endāz dil ü cān geliyor
3. Perçemi zīver-i dūş nigehi āfet-i hūş
Dil-i sevdā-zedeye silsile-cünbān geliyor
4. Şīve der-pīş ü kirişme be-ḳafā zülf be-pā
Tiğ-i bī-dār be-kef^c arbede-cüyān geliyor

5. Çeşmi büt-hâne-i nâz u çaşı mihrâb-ı niyâz
Hânümân-süz-ı dil-i gebr ü müselmân geliyor
6. La' li pür-şûr u şarâb u nighi mest ü harâb
Gerden-i şîşe ile dest ü girîbân geliyor
7. Berg ü sâz ü tarabı gizle aman ey Es'ad
Şaḡne-i şehri gibi şeyḡ-i girân-cân geliyor

112a

-52-

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Kande kim naḡl-ı tecellâ-yı kaddiñ bâlâlanur
Farḡ-ı hayretle gönül bî-hod düşüb Mûsâlanur
2. Gûş idüb dendâniñi dür-dâneye beñzetdigim
Ka' r-ı deryâda şafâsından güher lâlâlanur
3. Çeşm-i mest-i nîm-bâz-ı şūḡuña taḡlîd ile
Çeşm-i nâ-binâ-yı nergis göz açub şehlâlanur
4. Tıfl-ı ḡod serdir kanı ol şūḡ-ı bî-pervâ hele
Bezm-i pîrân-ı hevâda bî-maḡall bâlâlanur

5. Es' adā şüretde dil bir kıatre-i nā-çiz iken
Vaqt olur ammā şehāb-ı feyz ile deryālanur

-53-

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Raķīb-i hārdan bil şanma kim ol gül bedendendir
Hezāriñ nāle vü zārı degil gülden dikendendir
2. Güneh senden degil ey ğamzesi cellād bendendir
Zebān-zed bir meşeldir eskiden kim suç ölendendir
3. Sihām-ı sine devr-i kıavs-i çarķıñ daħli yok kıať ā
Dil-efġār olduġım ol ğamze-i hātır-şikendendir
4. Ser-i mū cürmi yok baħt-ı siyeh-seyyāreniñ bunda
Ĥaťā çin-i kemend-i kākül-i müşġin-resendendir
5. Meşāmm-ı cāna bŷy-ı nāfe-i zŷlfün reh-āverd it
Şabā çünkü vŷrŷduñ Ĥıťta-i Çin ŷ Ĥotendendir
6. Sipihriñ Ĥŷkmi yok te'şir-i Ĥaķdandır Ĥaķıķatde
Velī Ĥaķķa baķılsa Es' adā taķşir sendendir

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Sürmeden çeşm-i sühan-sāziñ tekellüm-meşķ ider
İşfahānī şu' bede güyā terennüm-meşķ ider
2. Ebruvānīñ dem-be-dem tek tırmayub taħrīk ider
Nergis-i dūnbāle-dārīñ şanki dem dem meşķ ider
3. Şahn-ı gülşende şeker-ħand oldığı bī-cā degil
Ėonca-i dem-besteye la' liñ tebessüm-meşķ ider
4. Gül-ruħuñ fikriyle efgān eyledikce mürĖ-i dil
'Andelīb-i bī-nevā resm-i tazallüm-meşķ ider
5. Es' adā dil yāre karşı güft-gü itse n'ola
'Adetā āyīnede tūti tekellüm-meşķ ider

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Bu şeb yār ile gerçi cām-ı 'işretler çekilmiştir
Velī bī-gānelerden ĥayli şıķletler çekilmiştir

2. H̄ayāl-i nergis-i mest ü mey-i la' liñle h̄ulyāda
‘ Aceb zerrīn kadehler cām-ı şoḥbetler çekilmiştir
3. Meşāmm-ı cāna b̄y-ı kākülün̄ iṣāl için cānā
Nesīm-i şubḥ-gāhīden ne minnetler çekilmiştir
4. Tılsım-ı sihr ile ‘ aq̄d eylemişler ḡuyiyā bendin
Çözünce düğmesin yārīñ ne zaḥmetler çekilmiştir
5. Ğam-ı dil-dār u reşk-i ṭālī‘ -i aḡyār ile Es‘ ad
Niçe feryād u serd-i āh-ı ḥasretler çekilmiştir

113a

-56-

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Gördüm ol şūḥı bu şeb ḥānemi pür-sān geliyor
Bīm-i aḡyār ile düzdīde vü tersān geliyor
2. Perde-i şāma tevārī idüb ol mihr-i münīr
Meh gibi encümen-i ‘ işrete pinhān geliyor
3. Vaż‘ ı merd-āne velī lehcesi ṭānnāz-āne
Seyr iden cünbüşüni dir ki kız oḡlan geliyor

4. Dürülmüş gül gül açılmış semen-i ruhsarı
Gül-i şebnem-zede-veş hürrem ü handān geliyor
5. Halka-i gūşına degmiş gibi āvāze-i haṭṭ
Hāṭıra hāṭıra-i zūlfı perişān geliyor
6. Feyz-i nireng-i haṭṭ-ı sebz ile Es' ad cānān
Eski itdiklerine şimdi peşimān geliyor

-57-

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Zūlfūñ ne dem ki perde-keş-i rüy-ı āl olur
Sünbül mişāli ' aşıka āşüfte-hāl olur
2. Ta' bir idince şive-i çeşm-i füsün-geriñ
Destimde hāme mevrıd-i sihr-i helāl olur
3. Bu hüsni-dil-firīb bu nireng-i āl ile
Dil-dāde olmamağ saña emr-i muḥāl olur
4. Baḥşi uzatdı perçem-i pür-hamla gerdeniñ
Çorğum budur ki arada bir kıl ü kāl olur

5. Mazmūn-ı hıtt mı sihr mi efsūn mıdır ‘aceb
Zīrā seni görünce baña başka hāl olur
6. Peyrevlik ile rāgīb-ı hoş-gūye Es‘ adā
Dil refte refte maḥrem-i bezm-i kemāl olur

113b

-58-

fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilūn

1. Bezme sen gelmeyecek feyz-i meserret mi gelür
Dil-i ḥasret-zedeye neş’e-i hālet mi gelür
2. Sensiz ey nūr-ı nazar māye-i ārām-ı derūn
Dīdeye feyz-i cilā sīneye rāḥat mı gelür
3. Nūş-dārū-yı vişāliñ meded itmezse eger
Ḥasta-i miḥnet-i hicrāna ifākat mı gelür
4. Öpmege kūşe-i dāmānın o şāh-ı ḥüsnüñ
Cūş-ı bīgāneden üftādeye nevbet mi gelür
5. Şeng u şūḥ olmayıcağ sāķi-i bezm-i ‘işret
Rind-i dürdikeş-i maḥmūra şetāret mi gelür

6. Sen cān şarf ide gör naqd-i niyāzı ey dil
Nazdan yoḥsa o nāzende ferāgat mı gelür
7. Baḳmadan ʿarız-ı gül-tıynet-i yāre Esʿad
ʿAndelib-i dil-i ʿuşşāka kanaʿat mi gelür

-59-

fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

1. Nīm-şeb dille ḥayāl-i dil-rübā söyleşdiler
Bī-muḥābā itdiler zevk u şafā söyleşdiler
2. İtdiler nāz u niyāz ammā zebān-ı ḥāl ile
ʿAşḳdan baḥş açdılar ḥarf-i vefā söyleşdiler
3. İki kāfir mācerā yaʿni dü-çeşm-i şūḥ-ı yār
Remz ile çeşm-i terimden mācerā söyleşdiler
4. Künc-i aḥzān içre Yaʿküb-ibtilāyān-ı firāk
Vaşlıñı ey Yūsuf-ı şānī devā söyleşdiler
- 114a 5. Zülfüñe geh müşg-i çin geh şām-ı gamı taʿbīr idüb
Bir alay efsāne-gū ancaḳ ḥaṭā söyleşdiler

6. Cān-ı zār ile dil-i şeydā gelüb bir araya
Birbiriyle ikisi derd ü belā söyleşdiler
7. Tā seher bu şeb giriftārān-ı bend-i zülf-i yār
Kıssa-i devr-i dırāz-ı ibtilā söyleşdiler
8. Gül yüzüñ şevkiyle destān-ı gamı şerh eyleyüb
Es' ad-ı zār u hezār-ı bī-nevā söyleşdiler

-60-

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Güft-gü-yı 'aşkı hāmūş olmayan bilmez nedir
Kadr-i 'aql u hūşı medhūş olmayan bilmez nedir
2. Bülbülüñ te'sir-i āh-ı dil-hırāş-ı hasretin
Gül gibi ser-tā-be-pā gūş olmayan bilmez nedir
3. Sādelik zevk ü şafāsın şor gel āb-gineye
Bu ser-encāmı nemed-pūş olmayan bilmez nedir
4. Lezzet-i nām-ı bülend ü şöhret-i āvāzeyi
Yād-ı 'ālemden ferāmūş olmayan bilmez nedir

5. ʿ Ālem-i tecrīd dervīş-āne maḥşūş oldıġın
Pād-şāhım ḥāne-ber-dūş olmayan bilmez nedir
6. Şemʿ içün pervāneniñ sūz u güdāz-ı şevķini
Āteş-i ʿ aşķ ile pür-cūş olmayan bilmez nedir
7. Vāķıf olmaķ ister iseñ Esʿ adā dem-beste ol
Güft-gū-yı ʿ aşķı ḥāmūş olmayan bilmez nedir

114b

-61-

feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilün

1. Laʿ l-i nābıñ ki Mesīḥā ile hem-demlik ider
Ḥaste-i ʿ aşķa devā söylese ebkemlik ider
2. Āh kim sīne-i kāfūr-nümünüñ ne zaman
Şarılub sīne-i mecrūḥuma merhemlik ider
3. Şubḥa dek nāle vü feryād ile rāmiş-ger-i dil
Bezm-i firķatde gehī zīr ü gehī meylik ider
4. Şanma bāzār-ı muḥabbetde teḥī-dest beni
Dāġ-ı ḥasret baña dīnār ile dirhemlik ider

5. Seyl-i eşk ile ger aġyārı iderse teskīn
Merdüm-i çeşm-i terim baña bir ādemlik ider
6. Rind bir cām u iki şīşe-i meyle tenhā
Şadr-ı meyhāneye şāhāne geçüb Cemlik ider
7. Bu girān-bār ile mīzān-ı cezāda Es‘ ad
Havfım oldur ki ‘ ayyār-ı ‘ amelim kemlik ider

-62-

mef‘ ūlū / fā‘ ilātū / mefā‘ ilū / fā‘ ilün

1. Müjganlarıñ ne dem ki şaf-ārā-yı nāz ider
Mülk-i şekībi pā-zede-i türktāz ider
2. Çeşmin ġurūr-ı hüsñ ile çün nīm-bāz ider
‘ Uşşāķ-ı zārı küşte-i şimşīr-i nāz ider
3. Bir mihr-i hüsne oldı gönül germ-i ittişāl
Kim māhı vaķf-ı āteş-i sūz u güdāz ider
4. Bālā çerkerse böyle ger ol ser-bülend-i nāz
Serv-i Süheyle kāmēt-i baġşı dırāz ider

5. Oldum nigāh-ı şūhına maḥrem şu deñlü kim
Bī-tercemān ğamze baña keşf-i rāz ider
- 115a 6. Nāz u niyāza keşmekeş-i ḥüsn ü ‘aşkı gör
Maḥmūdı dil-rübūde-i zülf-i Ayāz ider
7. Āfākı tutdı şöhretimiz ‘aşk-ı pāk ile
Es‘ ad o şūḥ daḥi neden ihtirāz ider

-63-

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Bilmedim böyle cefā-kār olacaḥsın āḥir
Düşmen-i cān u dil-i zār olacaksın āḥir
2. Ehl-i ‘aşka bu kadar cevı ü cefā itme şaḥın
Sen de bu derde giriftār olacaḥsın āḥir
3. Reng-i bŷy-ı ruḥ-ı gül-gūnuña aldanma ḥuzum
Sen ki hem-ḥadr-i ḥas u ḥār olacaḥsın āḥir
4. Çok da nāz itme ḥarīdār-ı metā‘ -ı vasla
Giderek şāhid-i bāzār olacaḥsın āḥir

5. Tāli^c-i Es^c adı ber-geşte iden heb sensin
Sende ey çarḥ nigūn-sāz olacaḡsın āḡir

-64-

mefā^cilūn / mefā^cilūn / mefā^cilūn / mefā^cilūn

1. Göñül bir āfetiñ mecrūḡ-ı tīg-i ebruvānıdır
Ki ^cālem dil-fiḡār-ı ḡamze-i nā-mihr-bānıdır
2. Degil naḡş-ı cemālinden derūnum bir nefes ḡālī
Ki levḡ-i sīnem ol āyīneniñ āyine-dārıdır
3. Sebük-maḡzāne her ser-der-hevā-yı ḡüsne meyl itmez
O dil kim bāde-i cām-ı ḡaḡīḡat ser-girānıdır
4. Zebān-ı ḡāl ile ḡāl-i dili ta^c bīr ḡābil mi
Nigāḡ-ı ḡasret ancak ehl-i derdiñ tercümānıdır
5. Sözümden añlanur kim oldıḡı ol āfetiñ Es^c ad
Ne lāzımdır açıḡdan söyleyem işte fülānıdır

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Ol serv-i nāz böyle ki bālā-keşidedir
Elbette püşt-i tākāt-i 'āşık hamidedir
2. Nāz ile ihtirāzı da itdiñ niyāz-mend
Seyr it kıaddiñ ne meretebe nāz-āferidedir
3. Gül mevsiminde bezm-i meyiñ zevk ü hāleti
Bir neş'edir ki cām-ı lebiñden residedir
4. Muzmer hayāl-i kıand-i lebiñ cān kııkarsa da
Güyā ki şahn-ı sinede cānā 'aķidedir
5. Gül-gün beyān 'ārız-ı şāfiñda kıaķķ-ı ter
Bir sebzedir ki berg-i gül üzre demidedir
6. Ma' zurdur aķılmasa ger ğonce bülbüle
Zirā ki tıfl-ı ğod-ser 'āşık nedidedir
7. Es' ad bu 'ıķd-ı dürr-i şemīn-i belāğatiñ
Her ferdi biñ ğarīde değer bir feridedir

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Şikenc-i zülfün için pîç ü tâb yazmışlar
Esîr-i 'aşkıñ için ıztırâb yazmışlar
2. Su'âl-i gâmzeñe dem-beste-gân-ı hayret-i 'aşk
Zebân-ı hal ile ancak cevâb yazmışlar
3. Cünün-ı 'aşk ile evzâ'-ı Kaysı ehl-i hıred
Haţâya nisbet idüb nâ-şavâb yazmışlar
4. Vücüd mülküni taḥrîratda kıl-k-i kazâ
Dil-i şikestemi ḥâne-ḥarâb yazmışlar
5. Rumûz-ı hikmete bir kimse olmamış vâkıf
Egerçi felsefede çok kitâb yazmışlar
- 116a 6. Lebiñde ḥatt-ı şikest ile büse-cüyân
Dehân-ı yârdan Es'ad 'itâb yazmışlar

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Āzürdesin begim ammā sebep nedir
Ey şūh-ı zevk-i renc murādıñ 'aceb nedir
2. Hem-vāre şāf iken baña āyīne-i ruḥuñ
Ey sāde-rū bu çīn-i cebīn-i ğāzab nedir
3. Mānend-i gül gülüb açılurken baña müdām
Dem-beste olmağa sebep ey ğonce-leb nedir
4. Luṭf eyle söyle cürmümi bildir nedir benim
Bī-hūde tā bu mertebe şūr u ta' ab nedir
5. Zehr-āb-ı ğam mezākımı telḥ itdi şöyle kim
Bilmem ḥumār-ı dürd ile cām-ı tarab nedir
6. Kesmezken iltifātıñı Es' addan evvelā
Şimdi bu kec-nigāh-ı ğāzab rüz-şeb nedir

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Göñül kim sūz-ı şevķ-i şu' le-i ħüsnüñle micmerdir
Ĥayāl-i nokta-i müşkin-i ħāliñ anda 'anberdir
2. Göz açmaz mest-i nāzım ħ^vāb-ı nāz-ı 'işveden gūyā
Ĥumār-ālūd-ı çeşmiñ nāz u 'işve ile muĥammerdir
3. Lebin gül-ĥand ile kām-ı dili şīrīn-mezāk eyler
Dehān-ı arzūya nūş-ĥandiñ gül-be-şekkerdir
- 116b 4. Düşer yüz piç ü tāba mār-ı zülfi ĥarf-ı rüyunda
Nıgeh-bānī-i genc-i ĥüsn için gūyā ki ejderdir
5. Degil mümkün nazīre söylemeñ Es' ad Neşātiye
Ki zātı bī-nazīr ü nazm-ı pāki 'ıķd-ı gevherdir

mef' ülü / fā' ilātü / mefā' ilü / fā' ilün

1. Söz ne zebān-ı yārdedir ne rehindedir
İş rāz-ı la' l kem-suĥānın fehm idendedir

2. Būd ne-būd-ı harf-i dehānında şübhe yok
Ammā suḥan o la' l-i leb-i kem-suḥandadır
3. Telḥ eyleyen mezākımı zehr-i ' itāb ile
Ol tatlı dilli ḡonce-leb-i nev-suḥandadır
4. Gül-zār-ı ḥüsn-i yāri geçirdim nezzāreden
Çeşm-i heves o bāḡda sīb-i zeḡandadır
5. ' Aqlım sevād-ı Şamda sevdā-yı zülf ile
Göñlüm ḡam-ı ' aḡıḡ-i lebiñle Yemendedir
6. İslām ḡatl-i ' ām ile itdiñ şehid heb
İmān seniñ dimezsin a kāfir nerendedir
7. Vār ise çin-i zülf-i siyāhındadır ḡaḡā
Ey baḡt-ı tīre yoḡsa ne sende ne bendedir
8. Mürḡ-i dil-i şikeste-perim Es' adā benim
Şimdi kemend-i zülf-i şiken dü-şikendedir

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Göñül kim hâne-zād-ı halka-i zincir-i zülfüñdür
Tarîk-i 'aqla reh-yâb oldığı taşşir-i zülfüñdür
2. Nedir cürmi giriftâr olmasa mürğ-i dil-i zârım
Gene bu bâbda kütâhî-i tedbîr-i zülfüñdür
- 117a 3. Yalan sevmem begim baht-ı siyâhîñ dağlı yok bunda
Bu sevdâ bu keşâkeş büsbütün te'sîr-i zülfüñdür
4. Zuhûr-ı fitne-i âhîr zamân hıttâ şahiddir
Binâgüşundaki hâl-i siyeh kim zîr-i zülfüñdür
5. Karîb-i va' d ile zabt it kaçırma dâmenin elden
Dil-âzurde zîrâ şimdi pek dil-gîr-i zülfüñdür
6. Siyehkâri-i düzd-i gamzeniñ bir şun' ı yok bunda
Ser ü sâmanı heb târâc iden şeb-gîr-i zülfüñdür
7. N'ola sevdâ-yı haţtîñ hâmeye müy-ı dimâğ olsa
O da Es'ad gibi âşüfte-i ta' bîr-i zülfüñdür

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Beni encüm-şümār-1 şevk iden bir mäh-1 enverdir
Ki táb-1 ' arızı pertev-fürüz-1 bezm-i hāverdir
2. Ruḥı mäh-1 şeb-ārā ebruvānı ğurre-i ğarrā
Bilürin ger zinde-ḥāli bir tábende aḥterdir
3. Nigāhı āşinā reftarı dil-keş kāmety ser-keş
Lebi mül ḥaṭṭı sünbül ḥaddi gül kaddi şanavberdir
4. ' Aceb mi sāye-ğüster olmasa pā-māl-i hicrāna
Ki naḥl-i Ṭūra hem-düş u ' amūd-ı şubḥa hem-serdir
5. Ṭayansun nāzına ehl-i niyāz ol āfet-i cāniñ
Ki hem nāzendedir hem nāzenin u nāz-perverdir
6. Şarir-i kilik-i şūḥum Behcete tanzir ile ancaḳ
Yine mürğ-i çemenden Es' adā Behcet-fezā terdir

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Yār-ı hāl-i nā-be-sāmānım bilür bilmezlenür
 Āh kim derd-i firāvānım bilür bilmezlenür
2. Tīre-rūz-ı ḥasret-i şubḥ-ı bināgūş oldıgım
 Gün gibi ol māh-tābānım bilür bilmezlenür
3. Baḡ ne sengīn-dil şanemdir kim ğurūr-ı ḥüsn ile
 Mācerā-yı çeşm-i giryānım bilür bilmezlenür
4. Naḡd-i cānım bāda virsem rāh-ı 'aşkıñda yine
 Cānımñ cānı o cānānım bilür bilmezlenür
5. 'Abd-i şādıḡ oldıgım bilmez mi bilsem Es' adā
 Yoḡsa kim ol şāh-ı ḥübānım bilür bilmezlenür

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Āb u tābıñdan meh-i pertev-fezā maḥcūbdur
 Sürḥī-i reng-i ḥicābdan ḥayā maḥcūbdur

2. Çaşnî-i la' l-i lebiñden āyā reşk-i Mesîh
Cām-ı cem şermendedir āb-ı beķā maħcūbdur
3. Perde-i ebr-i ħicāba girmesün mi āfitāb
Tāb-ı rüyundan seniñ ey mehlikā maħcūbdur
4. Nāzenīnim çeşm-i mest-i āşinā-bīgāneñe
Āşinā-bīgānedir nā-āşinā maħcūbdur
5. Reng ü bŷy-ı berg-i rŷy-ı cām-ı la' liñden seniñ
Gŷldeki bŷ mŷldeki reng ü şafā maħcūbdur
6. Nāz u istiğnā ile dem-beste şanma ol bŷti
Ėonca-i bāg-ı ħayādır Es' adā maħcūbdur

118a

-74-

mefā' ilŷn / mefā' ilŷn / mefā' ilŷn / mefā' ilŷn

1. Ėamiñla ben helākım sen kimiñ Ėam-ħ^varısn kāfir
Kimiñ merhem-gŷzār-ı sīne-i efkārısın kāfir
2. Niğāhiñ şabr-sŷz u terk-i çeşmiñ reh-zen-i rāħat
Dimezsin sen kimiñ ārām-ı cān-ı zārısın kāfir

3. Nigāhıñ āşınā bīgāne ğamzeñ dost-ı düşmendir
Utanma ıoğrı söyle sen kimiñ dil-dārisın kāfir
4. Girersin ğünde yüz biñ bī-ğünāhıñ ıanına nā-ıağ
Bileydim sen ne şer' iñ peyrev-i āşārisın kāfir
5. Müselmānım diyen böyle kıyar mı ehl-i imāna
Ne milletsin ne āyiniñ perestişkārisın kāfir
6. Nıgeh-düz-ı reh-i endişedir nergis gibi çeşmiñ
Ne derdiñ ser-fürü āverde-i efkārisın kāfir
7. Karīb içün eliñde dām u dāne vardır ey zāhid
' Aceb ıanđı bütüñ dil-beste-i zünnārisın kāfir
8. Seniñçün ben dağı dil-ıasteyim Es' ad gibi ammā
Hele ey çeşm-i cānān sen kimiñ bīmārisın kāfir

-75-

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Bāde sensiz baña hün-ı cıger olsun niçe bir
Eşk-i ıasretle gözümden be-der olsun niçe bir
2. Ğüş idüb gizli şarāb içdigini eller ile
Baña sermāye-i şad derd-i ser olsun niçe bir

- 118b 3. Ben zamanlarla alam cm-1 lebiñden nevmd
Senden ayr va d  behrever olsun nie bir
4. M-aal aldı gzm encmen-i vulatda
T-be-key alka brn-1 der olsun nie bir
5. Bezm-i vulatda raibe viresin cy-1 arr
Es ad-1 b-ser  p der-beder olsun nie bir

-76-

mef l / f ilt / mef il / f iln

1. ayyd-1 emi kim ba-1 sab ikrdır
u aldı mr-i cnma gy ikrdır
2. Bir urna telli vai gzla ekildi dil
Kim aydgh-1 snne dny ikrdır
3. hin naarlı esperi eh-perli yvr kim
Nesr-i felek gznde bir edn ikrdır
4. Bamaz alur nigh ile smur olursa da
eh-bz emi gr ki ne an ikrdır

5. Uydum hevā-yı ʿaşkına ol ʿoyğun āfetiñ
Çenginde şimdi mürğ-i şekībā şikārdır
6. Şeh-bāl-i zülfî hālî ile dāne-bāş olub
Her bir telinde biñ dil-i şeydā şikārdır
7. Esʿad ʿiķāb-ı kıl-k-i kef-āmüz-ı hoş-edā
Evc-i hünerde ʿāʿir-i maʿnā şikārdır

-77-

fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

1. Bezme gel bir şeb deyü gönüm niyāz eyler yatur
Yatmayub maʿķüle ol nāzende nāz eyler yatur
2. Naķş-ı nevk-i hār-ı gül-pister batar endāmına
Cāme-h^vāb-ı nāza girse ihtirāz eyler yatur
- 119a 3. H^vāb-ı hargüş ile ol āhū yaturmış ʿāşıkın
Ĝamzesi ammā raķibe keşf-i rāz eyler yatur
4. Her gice hāmyāze-i şeb-reng-i zülfünle gönül
Şubha dek eķşāne-i şevķi dirāz eyler yatur

5. Mest-i bî-tâb oldu zür-ı neş'eden ammâ yine
Çeşmi h^vâb-ı nâza girse ihtirâz eyler yatur

6. Ehl-i ʿaşka tırmayub izhâr-ı hışm u kahr ider
Es' adâ ağıyâra vaz' -ı dil-nevâz eyler yatur

-78-

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Dem-â-dem hastesin ey dil seni bîmâr iden kimdir
Beni bî-zâr iden sensin seni zâr eyleyen kimdir

2. ʿAzîzimden cüdâ ey pîr-i Ken'ân hâlimi gel gör
Sen inşâf eyle bak kim sâkin-i beytü'l-hazen kimdir

3. Cigerde tîşe-i hasretle kazdım naqş-ı ruhsârîñ
Baña nisbetle ey şîrîn-zebânım küh-ken kimdir

4. Kayırmam baña cevr ü gayre luţfuñ fark ideydin tek
Seni cân u gönülden sevmeyen kimdir seven kimdir

5. Seni ger sevdiğim cürm ise ʿafv it sevdiğim cürmüm
Bu hüsn ile seni inşâf ile sevmeyen kimdir

6. Bu gül-zār içre Es' ad şūr şaldı bülbül-i ṭab' ım
Tekellüf ber-taraf ben vār iken mürğ-i çemen kimdir

-79-

mef' ülü / fā' ilātü / mefā' ilü / fā' ilün

1. 'Uşşāka kārı ben bilürüm dek ü ḥiledir
Aldandığım o sāhire heb bile biledir
2. Cevr eylemekde dest-be-destdir raḳīb ile
Ol nā-bekārīñ işledigi yād eliyledir
- 119b 3. Hiç oldı heb anıñla geçen rüzgār-ı vaşl
Güyā ki kışsa-i Süleymān ü Keliledir
4. 'Azm itdi ka' be-i dilimi yaḳmağa raḳīb
Peyrevligi o kāfiriñ işmār biledir
5. Es' ad miyān u sine-i yāre gözin diker
Şā' irleriñ belī nazarı ḳāl u ḳiledir

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Gül gibi gülmek açılmağ leb-i yāra yağışur
Ağlamak şızlamak üftāde-i zāra yağışur
2. Hün-1 bismiliñe 'uşşāk 'aceb-rengindir
Kim hınā gibi kefi pāy-1 nigāra yağışur
3. Saña şāyeste olan zevk ü tarabdır sākī
Derd-i ser dūrd-keş-i renc-i humāra yağışur
4. Zūr-1 neş'e ile kızardıkca ruḥ-1 şeffāfiñ
Penbe şālī gibi semmūr-1 'izāra yağışur
5. Es' adā 'āşika ma' şük-1 şezāvār gerek
Şem' pervāneye gül-gönce hezāra yağışur

Fî-Ḥarfi'z-Zā

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Fūrūğ-1 mihr-i ruḥuñ görmege niḳāb ḳomaz
Niḳāb ḳorsa daḫi ferr ü āb u tāb ḳomaz

2. Kuşūrı var göremez çeşm-i hıyreniñ yoḥsa
Nazāre itmege zann itme āfitāb kıomaz
3. O şūḥ-ı tışe-i müjgān yıkındısın ey dil
Nigāh-ı luḥ ile yāb yāb yapar ḥarāb kıomaz
4. Ğarīm-i çarḥ-ı denī māye-dār-ı iḳbālīñ
Bulunca vaḳtini bir pārelik hesāb kıomaz
- 120a 5. Öperdim ol şanemiñ mest iken lebin ammā
‘ Afāf māni’ olur Es’ adā hicāb kıomaz

-82-

mef’ ūlü / fā’ ilātü / mefā’ ilü / fā’ ilün

1. Oldum esīr-i zūlf-i dü-tā ister istemez
Pā-beste-i kemend-i belā ister istemez
2. Ṭa’ n eyleme urulduḡuma tīr-i ‘ aşḳla
İşler efendi tīr-i ḳazā ister istemez
3. Bī-iḥtiyār ‘ aşḳına düşdüüm bir āfetiñ
Oldum yolunda bī-ser ü pā ister istemez

4. Kālā-yı şabr u ‘aqlımı ol reh-zen-i hıred
Destimden aldı bād-ı hevā ister istemez
5. İbrām ile hicāba boğub öpdüm ağzını
Ol nev-nihāl-i bāg-ı hayā ister istemez
6. Kāndım şarāb-ı la‘line mest u harāb iken
Es‘ad o reşk-i āb u bekā ister istemez

-83-

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Ne kābil kim ola bir laḫza ‘aşıq āh-ı ḫasretsiz
Huşūşā kim ola ma‘şūkı hercāyī ḫaḫīḫatsiz
2. Atardım mümkün olsa defter-i ‘ömr-i ‘azizimden
Firāḫ ile geçen leyl ü nehārı ‘ayş ü ‘işretsiz
3. Siyeh-rüz-ı firāḫa rüz-ı rüşen şām-ı miḫnetdir
Fürūğı neyerim ol āfitāb-ı mäh-ı ḫal‘atsız
4. N’ola taḫrīm iderse cām-ı la‘l-i şāfiñi şūfi
Şafāsın derk ider mi neş’eniñ öyle ḫabī‘atsız

5. Tekellüf ber-ṭaraf bu nev-zemīn-i sāde-ṭarḥ Es' ad
Olur ūyeste-i taḥsīn-i ehl-i ṭab' minnetsiz

120b

-84-

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilūn

1. Ğamzeñ olunca ḥıūmla germ-i ' iṭāb-ı nāz
Eyler derūn-ı ehl-i niyāzı kebāb-ı nāz
2. Ālūde-i ḥumār olub ol çeūm-i nīm-mest
Ammā henüz ğamze ser-ergeñ ḥarāb-ı nāz
3. Kāfī degil mi riūte-i cān ızṭırābına
Mūy-ı miyānda belli olan pīç ü tāb-ı nāz
4. Sen mihr-i pūr-fürūĝ-ı kıyāmet misin nesin
Āfākı yaqđıñ āteūe ey āfitāb-ı nāz
5. Sūret-ṭırāz-ı kilik-i ezel la' liñ eylemiş
Perverde-i tereūūḥ-ı reng-i ūarāb-ı nāz
6. Fehm itmediñ edāmı ḳalur fenn-i ūivede
Ol ūḥ alınca destine Es' ad kitāb-ı nāz

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Āh kim Mecnūn gibi sevdāya düşdi göñlümüz
Bir gözi āhū saçı Leylāya düşdi göñlümüz
2. Reng-i gül-berg-i ruḥundan ḥūr-ı cennet şermsār
Böyle bir mäh-ı melek-sīmāya düşdi göñlümüz
3. Reng-i gülden tāze büy-ı yāsemenden nerm-i hoş
La' l-i mey-gün ḥaṭṭ-ı ' anber-sāye düşdi göñlümüz
4. Sāgar-ı ḥurşiddeden āyineden pür-tāb u ter
Şimdi bir mäh-ı cihān-ārāya düşdi göñlümüz
5. Zaḥm-nāk eyler dil-i Mirrīḥi tīg-i gamzesi
Böyle bir cellād-ı bī-pervāya düşdi göñlümüz
6. Es' adı çün naḳş-ı pā-mālī-i medd-i āh ider
Şāḥ-ı gül bir ḳāmet-i bālāya düşdi göñlümüz

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Cām-ı Cem ile şanma ki def' -i ğam eyleriz
Şahbā-yı la' l-i yār ile biz 'ālem eyleriz
2. Biz ğamzeyi ħarīd ideriz naḳd-i dāĝ ile
Elmāsı zaḥm-ı sīnemize merhem eyleriz
3. Yād-ı lebiñle zenzeme-senc-i nevā olub
Bülbül-hezārı ğonce gibi ebkem eyleriz
4. Sırr-ı bülend ü pest maḳāmāt-ı aşḳda
Feryād-zār u nāleyi zīr-i yem eyleriz
5. Bir tār-ı zülfüñ olmadı zīb-i kef-i ümīd
Bī-cā bu fikr ile dilimiz dirhem eyleriz
6. Hem-meşreb eylemekle dili çeşm-i mest ile
Es' ad ḫarīm-i ' işretine maḫrem eyleriz

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Sāz u berg-i ʔarabı kimse mükeffā bulamaz
Meşelā sāğar-ı zer bulsa da şahbā bulamaz
2. Sāğar u bādeye de dest-res olmuş ʔutalım
Cūş-ı bīgāneden ol bezmi muşaffā bulamaz
3. Dönse fānūs-ı hayāl ile cihānı hurşid
Şem' -i hüsniñ gibi bir mäh-ı şeb-ārā bulamaz
4. Gezse tā-be-ser gülşen-i dehri bülbül
Reng-i ruhsārıña beñzer gül-i ra' nā bulamaz
5. Arasa nüh-şadef-i 'ālemi gavvāş-ı hayāl
Bī-bahā sencileyin gevher-i yektā bulamaz
6. Çok hevādar bulur şāhid-i gül ammā kim
Bülbül-i zār gibi 'āşık-ı şeydā bulamaz
- 121b 7. Herze-püyān-ı heves çok bulur o şūh arasa
Pāk-bāz Es' ad-ı şeydā gibi ammā bulamaz

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Lebiñ seyr itmeyenler verd-i ḥandān n'oldığın bilmez
Temāšā itmeyen hüsnüñ gülistān n'oldığın bilmez
2. Çemende görmeyen ḳadd-i ḳıyāmet-ḥiz-i cānānı
Şāfā-yı şive-i serv-i ḥurāmān n'oldığın bilmez
3. Ne bilsün virmemiş kendi gibi bir kāfire gönülün
Ol āfet derd-i bī-pāyān-ı hicrān n'oldığın bilmez
4. Urur pīrāne ser' uşşāḳına ḥarf-i vefādan dem
Velī ma' nāsı ol tıfl-ı debistān n'oldığın bilmez
5. Şaḳın aldanma Es' ad ḡamze-i ḥün-rizine yāriñ
Cefā-endişedir ḥātır gönül cān n'oldığın bilmez

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Fikr-i la' liñle ki nūş-ı mey-i gül-fām ideriz
Alub āyine-i ḥurşidi ele cām ideriz

2. Eyleriz fitne-i zülfüñ hatt-ı terle teskîn
Dağî bu hırz ile çok def' -i serencâm ideriz
3. Rûh-ı Hârût ile Mârûtı çeh-i Bâbilde
Yümn-i şâkirdî-i çeşmiñ ile ifhâm ideriz
4. Şarf-ı nağd-i ser ü sāmân ile olmazsa eger
Ol perî-zâdeyi efsûn okuyub rām ideriz
5. Bezm-i vuşlatda iken zerrece yok rāhatımız
Künc-i firqatde 'aceb biz niçe ārām ideriz
6. İstifāza bileyim feyz-i Hudādan Es' ad
Nāv-dān-ı kalemi mevrîd-i ilhām ideriz

122a

-90-

müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün / müstef' ilün

1. Peymāne-nüş-ı ülfetiñ şahbā-yı gül-fām istemez
Ser-germ-i zevk-i 'işretiñ peymāne vü cām istemez
2. Serde nuğūd-ı dāğ-ı ğam sermāye-besdir 'āşıka
Yoğsa dil-i bî-müdde' ā nağdîne-i kām istemez

3. Sermāye-i fevz ü zafer ben bildigim teslīmdir
Bu kār-zār-ābādda bī-hūde iḳdām istemez
4. Ārām-ı dildir müdde' ā şūretde gerçi vaşldan
Ammā dil-ārāmın hemān ister dil-ārām istemez
5. Dīdāra bir taḳrīb bul ey peyk-i bād-ı şubh-dem
Yoḫsa dil-i pür-arzū bir sāde peygām istemez
6. Taşdı' dir teklīf-i vaşl ol tıfl-ı nāzik-meşrebe
Es' ad tekellūf ber-ḫaraf bī-hūde ibrām istemez

-91-

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Zenaḫıñ dest-ḫūş-ı pençe-i ḫūlyā ideriz
Kemerıñ zīver-i āğūş-ı temennā ideriz
2. Vaḳf-ı ḫayret ideriz dīdemiz āyīne gibi
Şūret-i yāri bu vech ile temāşā ideriz
3. Naḳd-i cān ile alub perçeminiñ bir telini
Dest-i ümmīdde ser-rişte-i sevdā ideriz

4. Çire-destāna k̄urub mey-kedede meclis-i ʿayş
Köhne āyīn-i Cemi yeñiden ihyā ideriz
5. Dād-ı h̄vāhāne çıkub ʿizz u h̄zūr-ı yāre
Ġamzesinden o şeh-i nahvete şekvā ideriz
6. Daḡī çok söz diyecek var dil-i pür-süzda lik
Bīm-i aʿ rāzīñ ile ekşerin ihfā ideriz
- 122b 7. Ruḡsat olmazsa eger nuṡk ile taʿ bīre anı
Ḥāṡıra degmeyecek vechle inhā ideriz
8. Nigeh-i ḡasreti tevkīl ile aḡvālimizi
Ḥāme-i nāṡıka-i ḡāl ile imlā ideriz
9. Mā-ḡaşal çekmeziz el kūşe-i dāmānından
Esʿ adā ḡūn-ı dil-i küşteyi daʿ vā ideriz

-92-

mefʿ ūlū / fāʿ ilātū / mefāʿ ilū / fāʿ ilün

1. Mihr-i münīr ḡehre-i dil-dāra beñzemez
Şemʿ iñ fūrūġ-ı şuʿ le-i dīdāra beñzemez

2. Söz yok çemende hüsüne gül-ğonceniñ veli
Ol la' l-i nüş-ħand-i şeker-bāra beñzemez
3. Servin ħirām-ı nāzını gülşende görmüşüz
Çaddiñdeki bu şive-i reftāra beñzemez
4. Nergis çemende her ne kadar olsa dil-firīb
Ammā yine o nergis-i 'ayyāra beñzemez
5. Tīr-i kaçā ne deñlü daħi olsa can-güdāz
Te'şirde o ġamze-i ħun-ħ^vāra beñzemez
6. Es' ad nazīre söyleyemez kimse nazmıña
Her seng-pāre gevher-i şehvāra beñzemez

-93-

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Vişāl-ı yār ħuşuşunda baħt-yār olmaz
Olursa da tūtalım baħt-yār olmaz
2. Kemān-ı çarħ-ı keç-āhenk uyarsa kånūna
Bezmdede muṭrib-i ħoş-nağme sāz-kār olmaz

---

93 / 1b: Hece eksik

3. Dil-i ŧikeste ne āhen ne sengdir ammā
Bunuñ kadar ğam için küh ber-diyār olmaz
- 123a 4. Zuhūr-ı haṭṭına ta' liķ ider viŧālını yār
O vaķte neyleyeyim ' ömr pāydār olmaz
5. Hıyāl-i yār tehī minnet itmesün Es' ad
Ki ğam kadar dil-i ğam-gīne ğam-güsār olmaz

-94-

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Benim kadar saña āŧüfte mübtelā olmaz
Seniñ kadar baña ālüfte dil-rübā olmaz
2. Ne turfe gevher-i ŧeb-tāb-ı dürc-i kıymetsin
Ki hāŧıl-ı dü-cihān hüsnuñe bahā olmaz
3. Ğubār-ı küyünü yāriñ ŧabā dirig itme
Ki çeŧm-i hasret için böyle bir cilā olmaz
4. O bī-vefā iderim va' deye vefā dir ise
Ğöñül inanma güzellerde hiç vefā olmaz

5. Olur mı vaşlıña imkân deyü su'âl itdim
Cevâb idüb didi nâz ile Es'adâ olmaz

-95-

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

1. Niçün bilmem peyâm-ı vaşlını bād-ı seher virmez
Zamânından dil-i bīmāra bir şāfi haber virmez
2. Dem-ā-dem rīşesi şād-āb iken cūy-ı sirişkimden
Nedendir böyle naḥl-i āh-ı ḥasret berg ü ber virmez
3. Şu deñlü tengnā-yı dilde sevdā cay-gīr olmaz
Girān-cāndır deyü 'aql u şu'ūra anda yer virmez
4. Tūtalım kim virirmiş ruḥşat-ı nezzāre 'uşşāka
Velīkin neyleyem fırşat sipihr-i kīnever virmez
5. Kuru bir āferīne kāni' ol ehl-i ma'ārifden
Metā' -ı nazma Es'ad yoḥsa kimse sīm ü zer virmez

-96-

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Mişāl-i ney olalı dem-keş-i nevā-yı heves
Cüdā degil ser-i bî-mağzdan hevā-yı heves
2. Bağılsa çeşm-i başiret-nigāh-ı diğkat ile
Degil mi çekdigimiz bu belā belā-yı heves
3. Derūn-ı 'āşık-ı 'ārif de sāziş eyleyemez
Cenāb-ı 'aşk ile 'aql-ı güriz pāy-ı heves
4. Olur mı cām-ı haqīkatle ter-dimāğ-ı neşāt
Olan bu mey-kedede telḥ-kām-ı lāy-ı heves
5. Vişāl-i şāhid-i maqşūddan qalur mehcūr
O kimse kim ola dil-bend-i dil-rübā-yı heves
6. Derūn-ı sīnede mümkün mi dil-nişin olmağ
O dil-rübā k'ola bigāne āşinā-yı heves
7. Kazā-yı 'aşk ile me'lūf olan gönül Es'ad
Olur mı beste-i zincir-i tengnā-yı heves

Fî-Harfi'ş-Şım

-97-

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Seni mǎnend gül-i ħurrem beni maĥzūn iden itmiş
Ruĥuñ hem-reng-i lāle baġrımı pür-ĥūn iden itmiş
2. Seni Leylā-şıfat maĥmil-nişin-i vādī-i temkīn
Beni Mecnūn gibi ser-dāde-i hāmūn iden itmiş
3. Baġub āyineye taĥşil-i āb u tāba ĥācet ne
Fūrūġ-ı ĥüsnüñi ey māh rüz-ı efzūn iden itmiş
4. Seni bezm-i ħarabda gūş-dār-ı sāz-ı istiġnā
Nevā-yı nāleyi 'uşşāġ için ħānūn iden itmiş
5. Raġībiñ ittişāli yāre ĥikmetden degil ĥāric
Anı ol meclise dāĥil beni bīrūn iden itmiş
6. Dil-i dīvānemiñ Es' ad gibi bir cürmi yoġ bunda
Ĥaġīkatde seni Leylā beni Mecnūn iden itmiş

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Fürüg-ı bāde ruḥuñ āfitāba döndürmüş
Sevād-ı ḥüsnüñi şeb-i mäh-tāba döndürmüş
2. O mest-i nāzı bu şeb zūr-ı neş'e pek şıkmış
Ki reng-i rüyını cām-ı şarāba döndürmüş
3. Şu' ā-i şu' le-i ḥüsn ile ol büt-i bī-bāk
Niķāb-ı perde-i şerm ü ḥicāba döndürmüş
4. Beni ḥayāl-i miyānyıla nāverān-ı kalem
Daķıķ-i fikr iderek āsiyāba döndürmüş
5. Ḥoşā bu sā' at-i mu' ciz-beyān-ı kilik-i Es' ad
Ki her edāsını faşlü'l-ḥiṭāba döndürmüş

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Kemāl-i ḥüsnüñi ruḥsār-ı āl göstermiş
Cemāli gāze-i reng-i celāl göstermiş

2. Kemāl-i diḳḳat idüb mū-şikāf-ı hāme-i şun^ç
Ḳaşıñ hilāl ü miyānıñ hayāl göstermiş
3. Kenār-ı nüshā-i rüyuñda haṭṭ-ı hoş-ḳalemiñ
Mesāğ-ı vasla za^ç if ihtimāl göstermiş
4. Fürügı mün^ç akis olmuş ruḥuñ zenehdāna
Turunc-ı ğabğabiñı portaḳal göstermiş
5. Ḥarāret-i dil-i pürtāba eyleyüb işrāb
Lebinde reşḥa-i āb-ı zülāl göstermiş
6. Ta^ç allül itmek için çeşm-i kem-nigāhın o şūḥ
ç Alil-i firḳate pek bī-mecāl göstermiş
7. Kelim-i mu^ç cize-perdāz-ı ṭab^ç im ey Es^ç ad
ç Aşā-yı kilik ile siḥr-i ḥelāl göstermiş

124b

-100-

mefā^ç ilün / mefā^ç ilün / mefā^ç ilün / mefā^ç ilün

1. Göñül kim reh-güzār-ı cilve-i mestünde pest olmuş
Hevā-yı naḳş-ı pāy-ı tevseniñle pāy-ı pest olmuş

2. Şarāb-ı nāz ile ol nergis-i dil-cū ki mest olmuş
Hezārān ehl-i zūhdūñ cām-ı taḳvāsı Őikest olmuş
3. Nigāh-ı nīm-bāzıñ bezm-i ḥ^vāb-ı nāz u naḥvetde
O sākīdir ki devr-i sāgar-ı ^ç işveyle mest olmuş
4. Lebiñden cür^ç a-cūy-ı feyz-i vuşlat oldıgım sezmiş
Tehevür eyleyüb ebrūlarıñ ḥançer-be-dest olmuş
5. Meger büt-ḥāne-i çinden derūn naḳş-ı ḥayālīñle
Ki bir küncide dil ḥayrān ḳalub sūret-perest olmuş
6. Dil-i āzürde bir cām-ı taḥammüldür ki yüz kerre
Külūḥ-ı endāzī-i aḡyār ile Es^ç ad Őikest olmuş

-101-

mefā^ç ilün / mefā^ç ilün / mefā^ç ilün / mefā^ç ilün

1. Göñül kim çehre-i pür-tābıñı gül-nāra beñzetmiş
Semenderdir ki bāğ-ı ḥuldı āteş-zāra beñzetmiş
2. Hezārān bülbulūñ ḥün-ı dilin gül-güne itmiş gül
Hele bir Şemme beñzin reng-i rüy-ı yāra beñzetmiş

3. Tenük-zarf-ı hevesdir dil n'ola içmek murād itse
Ne yapsun cām-ı la' lin sāgar-ı ser-şāra beñzetmiş
4. Ğam-ı zülf ile şāne pāy-tā-ser çāk çāk olmuş
Yine kendin dil-i şad-pāreme bir yāra beñzetmiş
5. Hevā-yı gönca-i la' liñle Es' ad taraf-ı gülşende
Nevāl-i nāleyi sūret-i hezār-ı zāra beñzetmiş

125a

-102-

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Gūşlar gūş itmemiş bi'llāh gözler görmemiş
Kimse sulţānım gibi nāzende dilber görmemiş
2. Çok perī-şūretle olmuş rü-be-rü āyine līk
Hakka baksañ böyle bir rūh-ı muşavver görmemiş
3. Şābit ü seyyārı keyvān-ı cihān itmiş raşad
Nokta-i hālīñ gibi tābende aḡter görmemiş
4. Şāhdan şāha konub göçmüş çemende 'andelīb
Lāle-i ruḡsārīña beñzer gül-i ter görmemiş

5. Dīde-bāz-ı dikkat olmuş nergīs-i ŧeb-zinde-dār
Çeŧm-i ‘ayyārīñ gibi ŧūħ-ı fūsūn-ger görmemiŧ
6. Mā-ĥaŧal yek dāne gevhersin ki ġavvāŧ-ı ĥayāl
Bī-bahā zātūñ gibi pākīze gevher görmemiŧ
7. Kimse erbāb-ı baŧardan çün baŧīrī Es‘ adā
Bī-baŧar ŧāĥib-baŧīret bir hūner-ver görmemiŧ

-103-

fe‘ ilātūn / fe‘ ilātūn / fe‘ ilātūn / fe‘ ilūn

1. Baĥ ruĥ-ı dilbere seyr it ġül-i ra‘ nā ne imiŧ
Diñle ġül-bāngımı bil bülbül-i ŧeydā ne imiŧ
2. Zevĥ-i vicdān ile bul ĥāŧiyyet-i la‘ l-i lebin
ŧoñra fehmiñ dem-i cān-baĥŧ-ı Mesīĥā ne imiŧ
3. Maĥmil-i vaŧlda da yārin ararmıŧ Mecnūn
Çeŧm-i ĥaĥ-bīn ile baĥ añla ki Leylā ne imiŧ
4. N’oldıġın bilmez idim bu dil-i sevdā-zedeniñ
ŧimdi aldım ĥaberin ki saña dīvāne imiŧ

5. Halka-i dām-ı ham-ı zülfde hāl-i siyehiñ
Şayd-ı mürğ-i dil-i bî-bālim için dāne imiş
6. Seng-bārān-ı gamiñ cāme şanurdum ammā
Kaşdıñ ey ʿ ahd-i şiken sāğar-ı peymāne imiş
7. Şehd-rîz-i sühan ol yāre muķābil Esʿ ad
Göster āyineye tūṭî-i şekker-ḥā ne imiş

125b

-104-

mefʿ ūlū / mefāʿ ilū / mefāʿ ilū / feʿ ūlūn

1. Müştākıñı cānā bu kadar itme ferāmūş
İnşāf degil tā bu kadar itme ferāmūş
2. Ey şūḥ-ı cefā-pişe degil şart-ı mürüvvet
Yād it dimem ammā bu kadar itme ferāmūş
3. Az kaldı helāk olmağa dil-ḥaste-i hicriñ
Ey reşk-i Mesîḥā bu kadar itme ferāmūş
4. Bülbül gibi āvāre koyub künc-i kafesde
Ey nev-gül-i raʿ nā bu kadar itme ferāmūş

5. Bir t̄aze peyāmıñla dil-i Es^ç adı yād it
Vir albe tesellā bu adar itme ferāmūş

-105-

fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilün

1. Var mıdır bir dil ki derdiñden seniñ ān olmamış
Var mıdır bir sīne kim dağıñla sūzān olmamış
2. Dest-i nāzıñdan seniñ ey sā^ç id-i sīmīn-i nāz
Bir girībān yo ki āk-ı zīb-i dāmān olmamış
3. eşm-i terden mihreden āyīne-i endāma dek
Hūsni-i ālem-tābıña kimdir ki hayrān olmamış
4. Pīç ü t̄āb-ı a-ı müşgīniñle ey reşk-i H̄otan
Kimse yo m̄ānend-i sūnbül kim perīşān olmamış
5. H̄a ile la^ç liñ pezīrā-yı şalāh olmuş gibi
Kāfir-i eşmiñ henüz ammā müselmān olmamış
- 126a 6. Kesri-i h̄ürmet eyledimse zāhidā ma^ç zūr t̄ut
Faşl-ı güldür tevbeden var mı peşimān olmamış

7. Nāle-i can-sūzdan bī-derd-i men^ç eyler beni
Var ise zāhid esīr-i ^ç aşq-ı hūbān olmamış
8. Āferīn Es^ç ad seniñ eş^ç ār-ı gevher-bārīña
Bir sözün yoğ dil-pesend-i ehl-i ^ç irfān olmamış

-106-

mef^ç ūlū / fā^ç ilātū / mefā^ç ilū / fā^ç ilün

1. Hayfā o şūh-ı ^ç arbede-cū bī-vefā imiş
Derdi hemīşe ^ç aşıka cevr ü cefā imiş
2. Ebrūsı gibi miñneti tāk itdi tākātım
Bār-ı girān-ı nāzı taħammül belā imiş
3. Evvel bağışda añladı rāz-ı derūnumı
Bīmār oldığım gözi āşınā imiş
4. Gördüm çemende zāhid-i şad sāleyi melül
Ol dağı bir civāna meger mübtelā imiş
5. Ağyār ile mu^ç āmeleden kaçdı ol mehiñ
Es^ç ad hemān fütādesine bir edā imiş

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dağıtmış urresin bād-ı şabā pür-piç ü tāb itmiş
Dil-i āşüfsemi vā-beste-i şad ıztırāb itmiş
2. Semend-i ' işveye binmiş cerīde-şīve kaşdıyla
Hırām-ı nāz ile ārāmımı pā-der-rikāb itmiş
3. Meges gibi bugün cūş-ı heves-kārān-ı la' linden
Şeker-ğand-i lebiñ ālūde-i zehr-i ' itāb itmiş
4. Benim ma' mūre-i ārāmımı vīrān iden sensin
Seni ey çeşm-i cānān kim ' aceb mest-i ħarāb itmiş
- 126b 5. İştmiş germ-i ' işret oldığın ağıyar ile yārin
Bu āteşle dil-i şad pāresin Es' ad kebāb itmiş

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Kaşñ fikriyle ey ebrū-kemān ħaddim hilāl olmuş
Ĥayāl-i mū-miyāniñla dilim tārek-ğayāl olmuş

2. Temāşā eylemiş gül-reng-i rüyuñ çeşm-i nergisle
Hicābından kızarmış jāle-rīz-i infi'āl olmuş
3. Siyeh-mest-i şarāb-ı nāz ü naḥvet oldığın görmüş
Düşürmüş fırsatıñ ol arzū-mend-i vişāl olmuş
4. O şūḥ-ı mū-miyāna kollayub şarmaḫ murād itmiş
Yine āvāre-dil ser-geşte-i fikr-i muḥāl olmuş
5. Bu şeb seyrinde görmüş varsa gīsū-yı perīşānıñ
Ki her günden beter Es'ad bugün āşüfte-ḫāl olmuş

-109-

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dil-i āzürde bir taḫrīb ile cānāna incinmiş
Ne bed-ḥū ḥastedir seyr ile dermāna incinmiş
2. Gücenmiş ḥ^vāb u rāḥat dīdeye nūr-ı nigāh-āsā
Meserret ḥāṭır-ı nā-şāda şıḥḥat cāna incinmiş
3. N'ola dil sīne-çāk olsa girībān-ı şabāḥ-āsā
Dırāzī-i şeb-i hicrān-ı bī-pāyāna incinmiş

4. Raķibe rŷy-ı nerm izhār idŷb germiyyetin duymuş
O şem^c -i ĥŷsne dil mānende-i pervāne incinmiş
5. Muĥālif uġramıř varsa řabā řaĥn-ı gŷlistāna
Ki bŷlbŷl ġonceye gŷl bŷlbŷl-i nālāna incinmiş
6. Ŗuřŷr itmiş murādıñ añlamaķda farı-ı řevķinden
Gŷnŷl Es^c ad gibi ol řuĥa bĭ-derdāna incinmiş

127a Fĭ-Ĥarfi'ř-řād

-110-

mef^c ŷlŷ / fā^c ilātŷ / mefā^c ilŷ / fā^c ilŷn

1. Dil olmadıķca ĥaıı-ı leb-i cāmdan ĥalāř
Olmaz ġarĭm-i ġuřřa vŷ ālāmdan ĥalāř
2. Dil ķatlanurdu ķāĥ-ı zeneĥdana lā-^c ilāc
Olsa kemend-i zŷlf-i siyeh-fāmdan ĥalāř
3. Olmazdı ķadd ĥamĭde daĥi nev-civān iken
Māĥ-ı nev olsa daġdaġa-i vāmdan ĥalāř
4. Dŷřmezdi bŷyle mŷřķ ile āġāz-ı ķārdan
Olsaydı dil telāř-ı ser-encāmdan ĥalāř

5. Peyveste Es' adā seni bir derde uğradır
Yokdur hūlāşa bu dil-i hōd-gāmdan hālāş

Fī-Ḥarfī'ḍ-Dād

-111-

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1. Mizāc-ı 'āleme çün iḥtilāl olur 'ārız
'Adālet şehā i' tilāl olur 'ārız
2. Siyeh sitāre-i tāli' sipihr-i keç-revden
Şeref taraşşud iderken vebāl olur 'ārız
3. Geçirme fırsatı ey dil şafāya vir kendin
Ġubār-ı ğamla mebādā melāl olur 'ārız
4. Sevād-ı leşker-i ḥaṭṭla kalem-rev-i hūsne
Giderse böyle 'azīm iḥtilāl olur 'ārız
5. Uzatma kışşa-i ḥaṭṭı kalem gibi Es' ad
O ṭıfl-ı nāza şaḫın infi' āl olur 'ārız

-112-

mef' ülü / fâ' ilātü / mefâ' ilü / fâ' ilün

1. Geldi kenâr-ı rüyîña ey gül-^ç izâr-ı hâtt
Gül-bâğ-ı hüsniñ itdi güzel sebze-zâr-ı hâtt
2. Yazdı gubâr-ı hâtt ile menşür-ı ruşsatın
Taşîl-i kâmi ^ç aşîka oldı medâr-ı hâtt
3. Bâlâ-yı ^ç arz-ı hâlini cüyâ-yı vuşlatın
Mes'ûli mücibince idüb der-kenâr-ı hâtt
4. Şüret-pezîr-i rüy-ı merâm olmadan henüz
Âyîne-i cemâline oldı gubâr-ı hâtt
5. ^ç Anber gibi yaşıdı kemâl-i cemâline
Ol tıfl-ı nâzi eylemedi şerm-sâr-ı hâtt
6. Es' ad sevâd-ı hükmi hâtt-ı ser-nüviştile
Ben tîre-rüzı itdi siyeh-rüz-ı kâr-ı hâtt

Fî-Harfi'l-‘Ayn

-113-

mef‘ ülü / mefā‘ ilü / mefā‘ ilü / fe‘ ülün

1. Serv itse n’ola ol kıadd-i bālāya tevāzu‘
Ednā olan elbet ider a‘ lāya tevāzu‘
2. Bî-hūde degil böyle nigūn oldığı bīdiñ
Eyler o sehî-serv-i dil-ārāya tevāzu‘
3. Zeylinde düşer gāyet ile meclis-i meyde
Sāķīye sebük-rūķī vü mīnāya tevāzu‘
4. Memdūħdur erbāb-ı şudūra göre gāyet
Yoħsa ne çıkar itse fūrū-pāye tevāzu‘
5. Dil-dār için aģyāra mūdārā gibi Es‘ ad
Aħbāb için itmek gerek a‘ dāya tevāzu‘

-114-

mefâ' ilün / fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün

1. Fürûğ-ı reng-i ruḥuñ lâle-zârı eyler dâğ
Ṭarâvet-i gül-i rüyîñ bahârı eyler dâğ
2. Ne tâze ğonce-i tersin ki şevḳ-i ruḥsârîñ
Çü ' andelîb-i hezârân hezârı eyler dâğ
3. Bu âteşin ruḥ-ı nezzâre-sûzîññ cânâ
Fürûğı âyîne-i tâb-dârı eyler dâğ
4. Şikenc-i turrede tâbende ḥâl-i müşğîñîñ
Felekde aḥter-i dünbâle-darı eyler dâğ
5. Begim bu ḥüsn-i gelû-sûz u berḳ-i dîdârîñ
Hezâr-suḥte-i bî-ḳarârı eyler dâğ
6. Taḥammül-i ğama bir kûh-ı ber-dübârım kim
Tecellüdüm ciğer-i kuhsârı eyler dâğ
7. Ḳalursa nâle-i pür-sûzum Es' adâ böyle
Sipîhr-i bed-reviş-i kec-medârı eyler dâğ

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Hüsni-i 'ālem-süz ile sen eylediñ gül-geşt-i bāğ
Lāleler ser-tā-be-pā tāb-ı ruḥuñdan oldı dāğ
2. Dağlar sīnemde şanma her bütün müyumda dil
Fıkr-i teşrīf-i ḥayālīñle yaqar yir yir çerāğ
3. Dil-güşādır lāle-āsā tende her dāğım belī
Eskiden đarb-ı meşeldir 'āşıkā dāğ üsti bāğ
4. Fıkr-i çeşmiñle ne sihr eylerdi görseydiñ kalem
Bī-nevāya kayd-ı zülfüñ olmasa müy-ı dimāğ
5. 'Āşık-ı zārīñ yiriñ tutmaz raqīb-i herze-gū
'Andelibe cā-nişīn olmaz kenār-ı gülde zāğ
6. Sözle da'vā-yı muḥabbet şābit olmaz Es' adā
Başmadıkca muḥzır-āsā sīneye sad mühr-i dāğ

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Degildir dil hayāl-i nūş-ı la' l-i yârdan fâriğ
Olur mı rind-i müdmin sāğar-ı şer-şârdan fâriğ
2. Geçer 'âşık perestiş-kârî-i gîsü-yı cânândan
Berehmen olsa bend-i halka-i zünnârdan fâriğ
3. Telâş-ı hicrden bir lahza fâriğ-i bâl olursam da
Yine olmaz derûn endîşe-i ağıyârdan fâriğ
4. Degildir nâle-i cân-sûzdan bir dem gönül hâlî
Ne mümkündür ki bülbül ola âh u zârdan fâriğ
5. Sebük-mağzâne uymuş tab' -ı şûha hâme-i pür-gû
Anıñçün Es' adâ hiç olmuyor ikşârdan fâriğ

Fî-Ĥarfi'l-Fâ

mef' ülü / fâ' ilâtü / mefâ' ilü / fâ' ilün

1. Geldi de gitdi faşl-ı bahâr ey hezâr hayf
Dest-i ümîde girmedi bir gül hezâr hayf

2. Mānend-i cūy-bār aḳub geḳdi nev-bahār
Gülşende cā-nişin-i hezār oldı zār ḳayf
3. Bir nev-gülün hevāsı ile şeb-nem-i sirişk
Oldı tamām şarf-ı reh-i intizār ḳayf
4. Gösterdi gül hezār-ı ḳas ü ḳāra rüy-ı nerm
Olmadı bülbül ile hemān sāz-kār ḳayf
5. Bir feyz bulmadıḳ ne ḳazān ne bahārdan
Bī-hūde geḳdi cümle geḳen rüzigār ḳayf
6. Yār oldı yār nice raḳıbe veli bize
Es' ad ne baḳt-ı yār u ne yār oldı yāre ḳayf

129a

-118-

meḳ' ülü / fā' ilātü / meḳā' ilü / fā' ilün

1. Dil naḳd-i rāzın eyledi bir mest-i nāza şarf
Kālā-yı çetrin eyledi ya' nī niyāza şarf
2. Ümmid-i rüy-ı germ ile pervāne şem' den
Enfās-ı 'ömrin eyledi süz u güdāza şarf

3. Feryād-ı âteşin ile dāğ itdi bülbüli
Dil berg-i sâzın eyledi heb sūz u sâza şarf
4. Gāhî hayāl-i müy-ı miyān gāh bend-i zülf
Heb ‘aql u fikrim oldı nişib ü firāza şarf
5. Vā-bestedir qabül-i ‘amel şıdqa zāhidā
Bî-hüde itme naqd-i riyāyı namāza şarf
6. Olma piyāde başın ile çarha ser-fürü
Gel itme āb-ı rüyın bir bāş-bāza şarf
7. Es‘ ad hezār hayf ki bāzār-ı ‘aşqda
Sermāye-i haqıqati itdin mecāza şarf

Fî-Ḥarfi’l-Ḳaf

-119-

me‘ ulü / fā‘ ilātü / mefā‘ ilü / fā‘ ilün

1. Bir dil ki tāb-ı ‘aşqla sūz-ı nihānı yok
Beñzer o hüsn-i sādeye kim reng ü ānı yok
2. Kem-қadrdır metā‘ -ı harīdārı olmasa
Hiç dil dinür mi bir dile kim dil-sitānı yok

3. Bir Һarf-i vuşlat almadı dil la[‘]l-i yārdan
Güyā o tıfl-ı tāze-zebānın dehānı yok
4. Mūy-ı miyān-ı yārde çok güft-gū velī
Ben bildigimde nāmı var ammā nişānı yok
5. Bir gün gelür ki bāğ-ı ruĥuñ sebze-çin olur
Bir nev-bahār var mı ki der-pey ĥazānı yok
6. Es[‘] ad-ı Һalem-rū sūĥanıñ şimdi ĥaĥ bu kim
Ĥāmem mişāl sāĥir-i mu[‘] ciz-beyānı yok

129b

-120-

fe[‘] ilātün / fe[‘] ilātün / fe[‘] ilātün / fe[‘] ilün

1. Ĥüsni yok bāğ-ı ruĥuñ ĥaĥı-ı [‘]izār olmayıcaĥ
[‘]Ālemiñ zevĥi mi var faşl-ı bahār olmayıcaĥ
2. [‘]Andelib añlayamaz ĥadr-i gül-i bī-ĥārı
Bir zamān zaĥm-ı ĥör nişter-i ĥār olmayıcaĥ
3. Ne bilür lezzetini neş’e-i nūş-ā-nūşun
Rind-i telĥ-ābe-keş-i zehr-i ĥumār olmayıcaĥ

4. Olma müstağrak-ı deryā-yı pür-āşüb-ı heves
Keştî-i ‘ aşk ile ümmîd-i kenār olmayıcağ
5. Es‘ ad āgāz-ı sūhan eyleyemez tūṭî-veş
Yüzüñ ey āyîne-rüy āyîne-dār olmayıcağ

-121-

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Göñlüm ābād idemem mest-i ḥarāb olmayıcağ
Ġamdan āzād olamam bezm-i şarāb olmayıcağ
2. Bādesiz ġarğ olurum baħr-i pür-āşüb-ı ġama
Āteşim söndüremem ‘ ālem-i āb olmayıcağ
3. İctināb itme göñül ḥāne-i ḥarāb olmağdan
Olmaz ābād-ı belî ḥāne ḥarāb olmayıcağ
4. Şabr idermiş tūtalım cevriñe dil ya nitsün
Şabra da zerre kadar tākāt ü tāb olmayıcağ
5. Söyle āşüb-ı kıyāmet mi kıpar bileyim āh
La‘ liñ āmîḥte-i şūr-ı ‘ itāb olmayıcağ

6. Dil-nişin-i bñlegādır dimek olmaz Es' ad
Ėazeliñ her sözi bir faşl-ı ĥiřāb olmayıcağ

130a

-122-

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Gñnde biñ řan eyleyen ol ġamze-i ĥñn-ĥ^vāra bağ
Siĥr ile 'uřřāķı meftñn eyleyen 'ayyāra bağ
2. Tīře-i bī-dād ile Ferĥādını nā-řād iden
Ĥñsrev-i Yñsuf-liķā ol řñĥ-ı şirin-kāra bağ
3. Zāhidā rāhında pā-māl oldığım şa' n eyleme
Var hele bir kerrecik ol serv-i ĥoř-reftāra bağ
4. Dil-rñbālar 'ādetā dil-dāde-ġāna luřf ider
Ĥāl-i zār-ı mñbtelāya sen de ey meh-pāre bağ
5. Es' adā söz yođ o řñĥuñ nuřķ-ı mu' ciz-kārına
Nñkte-i kār-ı nezāket-bārı ġör eş' āra bağ

Fî-Harfi'l-Kef

-123-

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Yed-i beyzāya dest-i red urur bāzū-yı sīmīniñ
‘ Amūd-ı şubha feyz-i nūr ider sāk-ı billūrīniñ
2. Fūrūguñ sāha-i mehtābı çeşm-i māha teng eyler
Şu‘ ā‘ a başdırır hurşīdi tāb-ı rüy-ı rengīniñ
3. Şorulsa ğurre-i ümmīdi şām-ı tīre-rūzāniñ
Meh-i nev barmağ ile gösterir ebrū-yı pūr-çīniñ
4. Kim itmiş dehşet-i vuşlatla kendin cüst-cū eyler
Degil bī-hūde pāy-ı servde gūgūsı kumrīniñ
5. Dimāğ-ı cānı tarḫīb eyleyen şeb-būy-ı zūlfūndür
Ḳurı bir adı (var) dillerde ancak ‘ıḫr-ı şāhīniñ
6. Bu tatlı sözleri kande bulurdı hāme-i Es‘ ad
Şeker-rīz olmasaydı kām-ı ḫab‘ a la‘ l-i şīrīniñ

---

123 / 5b: (var) eksik kelime

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Fitne kıadd çekdi ħırām-ı serv-i nāzıñdan seniñ
Sihr şöhret buldı çeşm-i nīm-bāzıñdan seniñ
2. Cünbüşüñ seyr eyleyüb pā-der-gil oldı serv-i bāğ
Lerze tıtdı āfıtābı ihtirāzıñdan seniñ
3. Şerm-i rengiñden gül oldı sürĥ-rüy-ı infı'āl
Ėonce dil-teng oldı la' l-i nükte-sāzıñdan seniñ
4. Ey fitil-i dāğ-ı ħasret bir eşer var sende kim
Ser-te-ser yandı cihān sūz u güdāzıñdan seniñ
5. Yaraşur Es' ad debir-i şadr-ı dīvān-ı felek
Reşk iderse ħāme-i mu' ciz-tırāzıñdan seniñ

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Baña cevri eyleyüb ağıyār-ı nā-hem-vāre yār olduñ
Niçün ey bī-vefā hem-ıtab' -ı çarĥ-ı nā-bekār olduñ

2. Kemend-i turrenden çekdiñ halāş itdiñ dil-i zārı
Baña ey pençe-i müjgān-ı cānān dest-yār olduñ
3. Aşıldıñ ol bütiñ dūşındaki zūlf-i dil-āvīze
Göñül ol tāze-naḥl-ı tāze küstāḥ-āne yār olduñ
4. Nedir bu eşk-i ḥūn bālā-yı derd ey dīde-i merdüm
Bu yetmez mi ki ol mihr-i ruḥa āyīne-dār olduñ
5. Getürdüñ Es^ç adı feryāda bī-dād u cefālarla
Yeter ey seng-dil āmāc-ı tīr-i inkisār olduñ

131a

-126-

fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilün

1. Dil-girānım gerçi çeşm-i kem-nigāhıñdan seniñ
Şād-mānım līk luḥf-ı gāhgāhıñdan seniñ
2. Dest-i cevriñden seniñ şad çāk iderdim sīnemi
Olmasam şermende la^ç l-i^ç özr-i ḥ^vāhıñdan seniñ
3. Birbiriyle^ç ālemi dest ü girībān kim ider
Fitne baş göstermese ṭarf-ı külāhıñdan seniñ

4. Nüş-ı cām-ı la' liñe ikdām iderdim mest iken
Neyleyem pek qorqarım tiğ-i nigāhından seniñ

5. Var gibi bir āteş-i sūzān seniñ sineñdedir
Böyle taħmīn itdim Es' ad gizli āhından seniñ

-127-

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Hıyrelendi çeşm-i hürşid āb u tābından seniñ
Lekelendi meh fūrūğ-ı āfitābından seniñ

2. Şoldı gül beñzi gülün kân oldı bağrı gönçeniñ
Şerm-i rengiñden leb-i la' l-i müzābından seniñ

3. Tāb-ı rüyñ seyr idüb çeşmi kamaşdı nergisiñ
Lāle yaqdı dāğ-ı şevk-i lā' l-i nābından seniñ

4. Sāğar-ı hürşid dil-hün oldı mānend-i kadeh
Hasret-i būs-ı leb-i cām-ı şārābından seniñ

5. Perde çekdi berg-i gülden gönçe-i ter rüyña
Gül de şeb-nem-riz-i şerm oldı hicābından seniñ

- 131b 6. Yā gibi tāk oldu tāk-ı tākati mäh-ı neviñ
Cünbüş-i şimşir-i ebrü-yı ʿitābıñdan seniñ
7. Oldı vīrān ser-te-ser maʿ müre-i şabr u şekīb
Gerdiş-i çeşm-i siyeh-mest-i ħarābıñdan seniñ
8. Çilleden çıkmış gibi şeyhim şikem-ğ^vār oldıgın
Bellidir şahn-ı kebāba inkibābıñdan seniñ
9. Pek de pinhān tutma Esʿ ad āteşiñ maʿ lümdur
Āh-ı serd-i ħasret ü çeşm-i pür-ābıñda seniñ

-128-

mefāʿ ilün / feʿ ilātün / mefāʿ ilün / feʿ ilün

1. O şūğ-ı māʿil-i bezm-i şarāb olur giderek
Şarāb-ı ülfetle neşve-yāb olur giderek
2. Qalır giderse başında hevā-yı ʿālem-i āb
Binā-yı ħāne-i ʿişmet ħarāb olur giderek
3. Fürüg-ı bāde tutuşdurdı şemʿ -i ruĥsārıñ
Bu şuʿ le-i āteş-i cān niķāb olur giderek

4. O mäh-pāre gitdikce gelse böyle ziyā
Sîpihr-i nāzda bir āfitāb olur giderek
5. Bu āb u tāb ile gül-zār şu^ç le-rîz olsa
Güdāz-ı āteş-i gamla gül-āb olur giderek
6. Derūna pertev-i şevķiñ şu deñlü düşmüş kim
Çalursa dilde bu āteş kebāb olur giderek
7. ^ç İnān-keş ol dil-i güm-rāha Es^ç adā yoĥsa
Esîr-i deşt-i gam u ıztırāb olur giderek

-129-

fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilün

1. Eyledi uşşāķı dil-beste nevāsı bülbülün
Rāst uydı sāza āheng-i nevāsı bülbülün
- 132a 2. Pāy-tā-ser gūş olub diñler açılmış gül gibi
Ėonçeye var ise ĥoş geldi edāsı bülbülün
3. Hicr-i gül bî-dād-ı gül-çîn reşk-i şeb-nem zaĥm-ı ĥār
Bir degil ey bağ-ĥān çoķdur belāsı bülbülün

4. Olma hār-ı rāh-ı gülşen nālesinden kı̇l hāzer
Eylemez zīrā hāṭā tīr-i du‘āsı bülbulūñ
5. Āteş-i ‘aşka girüb kül öksüzi olsa n’ola
Dūdmān-ı güldedir neşv ü nemāsı bülbulūñ
6. Bir gül-i ḥod-rū hevāsıyla yine Es‘ad gibi
Bir iken şimdi hezār oldu nevāsı bülbulūñ

-130-

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Bağıdñ āyīneye çeşmim gibi giryān olduñ
Gösteriş bu ki görüb ḥüsnüñi ḥayrān olduñ
2. Sen de göñlüm gibi bilmem yine ey zülf-i nigār
Pīç ü tāba düşüb üftāde-i dāmān olduñ
3. Sen de ol ğamze-i bed-ḥū gibi ey ḥançer-i nāz
Giderek āfet-i ser-rişte-i peymān olduñ
4. Kātı hercāyilige başladıñ ey dil sen de
Giderek var ise hem-meşreb-i cānān olduñ

5. Şevk-i nūş-i mey-i la^ʿ liyle o mest-i nāziñ
Ey dil-i hūn-şüde hasretle yeter k̄ān olduñ
6. Kuh-ken gibi o şīriñ-püseriñ^ʿ aşkı ile
Düşdüñ Es^ʿ ad dehen-i ^ʿ āleme düşmān olduñ

132b

-131-

fe^ʿ ilātün / fe^ʿ ilātün / fe^ʿ ilātün / fe^ʿ ilün

1. Dil-rübā şem^ʿ gibi bezm-i firūzende gerek
Sīnesi māh-ı dıraşşān gibi tābende gerek
2. Hülkī hoş hilkati dil-keş kaddi şūh-ı ser-keş
Vaz^ʿ -ı endāmı güzel şīvesi zībende gerek
3. Ne kadar tünd-i siyeh-kār ise de ğamzeleri
Bezm-i güftār ile dil-dāde nevāzende gerek
4. ^ʿ Āşık-ı sūhte de şem^ʿ gibi şeb-heme-şeb
Eşk-i bāzende gerek şevk ile pür-ħande gerek
5. Şā^ʿ ir oldur ki münāsib düşüre mazmūnı
Es^ʿ adā ħāme de ta^ʿ bir-i tırazende gerek

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Sen şafā geldiñ āyā serv-i revān hoş geldiñ
Nāz ile şīve ile cilve-künān hoş geldiñ
2. Mağdemiñle dile bir başka şafā el viridi
Merhabā ey sebeb-i rāhat-ı cān hoş geldiñ
3. Feyz-i güftārīñ ile buldı dil-mürde hayāt
Sen Mesihā mısın ey ğonçe-dehān hoş geldiñ
4. Hamdüli'llāh ki sen āġüş-ı vişāle gelicek
Cismime rūḡ-ı revān oldu revān hoş geldiñ
5. Mağdem-i nāziña müştāk idi hayl-i 'uşşāk
Hele ey hüsrev-i hūbān-ı cihān hoş geldiñ
6. Cān u dil cümle şitāb itdiler istiḡbāle
Sen ki mānende-i 'ömr-i güzerān hoş geldiñ
7. İhtirāz ile hırāmıñ görüb Es' ad da didi
Sen şafā geldiñ āyā serv-i revān hoş (geldiñ)

mef^ʿ ūlū / fā^ʿ ilātū / mefā^ʿ ilū / fā^ʿ ilūn

1. Bīmār-ı çeşm-i şūḥ-ı pür-efsūnuñam seniñ
‘ Ālem bilür tamām ki meftūnuñam seniñ
2. Nālān-ı şevḳ-i seyr-i gülistān-ı ḥüsnüñem
Ya‘ ni ki bülbül-i ruḥ-ı gül-gūnuñam seniñ
3. Ḳanmam şarāb-ı kevşer-i āb-ı ḥayatdan
Bi’llāh teşne-i leb-i mey-gūnuñam seniñ
4. Āzāde eylediñ dilimi bend-i ‘ aḳldan
Ey ‘ aşḳ-ı yār ḥaḳ bu ki memnunuñam seniñ
5. Es‘ ad-mişāl ben daḫi ey serv-i ser-bülend
Pā-māl-i cilve-i ḳadd-i mevzūnuñam seniñ

fe^ʿ ilātūn / fe^ʿ ilātūn / fe^ʿ ilātūn / fe^ʿ ilūn

1. Şād idersin diyü şandım beni nā-şād itdiñ
Dād ümīdinde idim sen baña bī-dād itdiñ

2. Pādişāhım nazar-ı luţf-ı niyāz eyler iken
Beni teslīm-i kef-i ğamze-i cellād itdiñ
3. ‘ Aks-i me’ mūl zuhūr eyledi zannım senden
Beni darbü’l-meşel ta‘ ne-i ħussād itdiñ
4. ‘ Āşık-ı āzār degildin şanemā sen evvel
Şoñradan cevr ü cefā itmegi mu‘ tād itdiñ
5. Es‘ adā ol şanem-i seng-diliñ cevrinden
Nāleyi hem-eşer-i tīşe-i Ferhād itdiñ

133b

-135-

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Rūy-ı āl ile bugün seyr-i çemen-zār itdiñ
Bağbāniñ gözine her güli bir ħār itdiñ
2. Karşu tutduñ yüzime şūret-i ħüsn-i şāfiñ
Dīde-i mey āyīne-i ħayret-i dīdār itdiñ
3. Eylediñ zūlf ile ħurşīd-i ruĥuñ pūşīde
Şubĥ-ı ümmīdimi hem-reng-i şeb-i tār itdiñ

4. Bir nigāh eylemediñ kūşe-i çeşm ile baña
Çeşm-i mestiñ gibi zālīm beni bīmār itdiñ
5. Virmediñ gönlüme bir pāre tesellā zālīm
Beni de Es' ad-ı zārīñ gibi āzār itdiñ

-136-

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Degildir rû-şinās-ı ğāze cānā reng-i ruhsārīñ
Degil çeşm-āşinā-yı sürme müjgān-ı siyeh-kārīñ
2. Metā' -ı cāna yoқdur kırtuluş şeb-gİR-i zülfünden
Begim tarrār-ı turreñ gibi varken bir kıfadārīñ
3. İşiñ ğayre nihānī luţf' uşşāka sitemdir heb
Bilindi ğayrı ey hātır-şiken āzār u bāzārīñ
4. Dem-ā-dem nūş idüb perhīz itmez hūñ-ı ' āşıkdan
Mağaldir ğasta-i cāvid olursa çeşm-i bīmārīñ
5. Mezāk-ı tab' a şekkerden füzün lezzet virir el-ħaqq
Sitāyiş-kārī-i la' linde ey Es' ad kıand-ı ğüftārīñ

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. La' l-i can-baḥşıñ için 'İsî-i Meryem dir idiñ
Zahm-ı hicrāniñ için vaşlıñı merhem dir idiñ
2. Yandı cān āteş-i hicrāniña ḥūn oldı ciger
Kanı ol dem ki leb-i la' liñ için em dir idiñ
3. Ya niçün itmedi ğamzeñ dil-i aġyāra güzer
Tır-i dil-düz-ı każāya anı tev'em dir idiñ
4. Sen de seyr eyle perişānlığı ey turre-i yār
Bir zaman ḥātır-ı āşüfeme dirhem dir idiñ
5. Āh kim gecdi o günler ki rumüz-ı 'aşkı
Nükte-i rāz-ı dehāniñ gibi mübhem dir idiñ
6. Es' ad-ı zāriña bî-gāne mi olduñ zālīm
Anı evvel ḥarem-i ḥüsnüñe maḥrem dir idiñ

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Niçün bilmem yine ser-germ-i şad bî-dâddır ğamzeñ
Ki vîrân-sâz-ı çendin kişver-i âbâddır ğamzeñ
2. T̄ayansun ğayrı derd-âbâd-ı sînem resm-i bî-dâda
Ki mi' mâr-ı kader-ıtarh u kazâ bî-dâddır ğamzeñ
3. Füsün meşq eylemiş gūyâ ki Bâbil-zâr-ı çeşmiñden
Seniñ ey gözleri cādū ne pek üstâddır ğamzeñ
4. Göz açmaz neş'eden bir lahza bakmaz rüy-ı 'uşşâka
Gözüm bir bak ne rütbe mest-i mâder-zâddır ğamzeñ
5. Dem-â-dem içdigi hūn u dil ü laht-ı cigerdir heb
Aniñçün kim dil-i hastem gibi nâ-şâddır ğamzeñ
6. Giriftâr olmasun güncişk-i dil Es' ad gibi nitsün
Elinden kırtuluş yok özge bir şayyaddır ğamzeñ

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

1.   Kıpar kıyāmeti üftādeniñ kıyām itseñ
Bahāsı nārvenüñ pest olur hırām itseñ
2.   Kemāl-i hayret ile nuḫdan kalur tūḫı
Ṭurub ey āyīne rū-be-rū kelām itseñ
3.   Bu deñlü māye-i sāmān-ı ḫüsn ile cānā
Bu müstmendi n'olur nā'il-i merām itseñ
4.   Anañ südi gibi kıanım saña ḫelāl iderim
Raḫıbe sāğar-ı luḫfuñ eger ḫarām itseñ
5.   ' Aceb diken mi batar dest-i nāzıke bilsem
Göñül muḫāṭa'asın müft-i iltizām itseñ
6.   Selāmet eyle şabā kūy-ı yāre uğrasañ
Varub da bāri dil-i zārdan selām itseñ

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. 'Aşk ile endişe-i sevdâyı hām itmek gerek
Seng-sār-ı şîşe-i nāmus u nām itmek gerek
2. Zaḥm-ı hirmān ile ğayre şızlamağdansa gönül
Merhem-i ümmid ile yāre iltiyām itmek gerek
3. Gāh naqş-ı süm-i esb-i nāz u gāhī ḥāk-i rāh
Ol şeh-i ḥüsnüñ rikābında kıyām itmek gerek
4. Tevbe bir daḥi almayam nām-ı şarābı ağızıma
Tā-be-key endişe-i meyl-i ḥarām itmek gerek
5. Gizlik-i endişe söz kesdirmez oldı Es' adā
Ġayrı şimşir-i zebānı der-niyām itmek gerek

mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün

1. Naqş-ı ḳadem ol rāhına bir serv-i revānıñ
Tā kim olasın bedreḳası rāh-ı revānıñ

2. Bismiliñe ‘aşka ayağıñ şakınarak baş
Girende olur kıanı civānım şühedānıñ
3. Yek-pāre alursın serv ü sāmān kıarārın
Yok zerre kıadar ‘aklı saña ‘āşık olanıñ
4. Īmā iledir ‘āşık-ı zārıñla kelāmıñ
Ey gönçe-leb ağzıñda meger yok mı zebānıñ
5. Dek ile beni ayırdılar yārdan āhir
Allah cezāsın vire Es‘ ad ruķabānıñ

Fī-Ĥarfi’l-Lām

-142-

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

1. Göñlüm aldı yine biñ āl ile bir ānlı güzel
Sīnesi mihr-i dirahşān gibi tābānlı güzel
2. Kıanzil olmuş geliyor cām-ı mey-i ‘ işve ile
Kızıl elmalı ruķı lebleri mercanlı güzel
3. Feth idüb kişver-i cān u dili kıana boyadı
Kılıcı kıanlı eli kıanlı dili kıanlı güzel

4. Tevsen-i nāzına çignetdi heb üftādelerin
Cevri çok rahmi yok ol tuğralı ‘ Oşmānlı güzel
5. Hattı deyü şafha-i ruhsārda ibrāz itmiş
Çatl-i ‘āma gelür ol pençeli al kânlı güzel
6. Tīre-rūz eyledi ‘ uşşākını heb zūlf gibi
Sürmeli gözlü siyeh kaşlı kıaramānlı güzel
- 135b 7. Gösterüb sīnesin öksüz kodı Es‘ ad seni de
Telli mor incü ilig tügmeli kıaftanlı güzel

-143-

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Reng ile beñzer deyü bir şemme rüy-ı yāre gül
Çehre-efrüz-ı ru‘ ūnet oldı heb ezhāra gül
2. Reng ü bŷy-ı çihre-i dil-dārı gülşende görüb
Hār-ı ğamla oldı hem-ħāl-i dil-i şad pāre gül
3. Gül-ruħāñ seyr-i çemen-zāra açıldı sen daħi
Olma dem-beste açıl ey ğonçe-leb bir pāre gül

4.   Çadd ü çaddiñ seyr idüb dil-gır olsunlar tamām
       Serve çumrī şem‘ e pervāne hezār-ı zāre gül
5.   Var ise feryādı Es‘ ad bülbülñ itdi eşer
       Kim girībān-ı çarārın itdi pāre pāre gül

-144-

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1.   Şabā Allah için var kŭy-ı cānāndan çaber al gel
       Ten-i bī-tāba ārām-ı dil ü cāndan çaber al gel
2.   Çızır gibi yetiş imdādına leb-teşne-i şevkiñ
       Dil-i maħrŭra ya‘ ni āb-ı çayvāndan çaber al gel
3.   Dem-i ‘İsī gibi cāna çatar cān feyz-i enfāsiñ
       Dil-i bīmāra bir luş eyle dermāndan çaber al gel
4.   Ağardı çeşm-i ūmmīd intizār-ı şubħ-ı vuşlatla
       Bu Ya‘ çŭb-ibtilāya māh-ı Ken‘ āndan çaber al gel
5.   Çavālī-gerd-i bezm-i yārsın pervāne-veş her şeb
       Siyeh-rŭz-ı ğama şem‘ -i şebistāndan çaber al gel

6. Büküldi bîd-i Mecnûn gibi kıaddim yâr-i hasretle
Baña ey kıumrî ol serv-i kırâmândan kıaber al gel

136a

-145-

mef'ülü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

1. Ey her nigehiñ 'arbede-âğâz-ı teğâfül
Her bir müje cellâd-ı ser-endâz-ı teğâfül
2. Hem-sâz olalı ğamzeñe ğünyâ-ger-i çeşmiñ
'Uşşâkıa okur nağme-i şeh-nâz-ı teğâfül
3. 'Arz eyledi nâziñ dil-i erbâb-ı niyâza
Her 'işve-i cân-ğ^vâh ki mümtâz-ı teğâfül
4. Ol şüğa duyurmazdı ğöñül râz-ı nihânın
Olmasa eger ğamzesi ğammâz-ı teğâfül
5. Can virmeden ol ğamze-i cellâda kıaçar mı
Es'ad gibi bir 'âşık-ı ser-bâz-ı teğâfül

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Açıl ey gönçe-lebim āzim-i seyr-i bāğ ol
Sen daği reşk ile ey lāle-i hamrā dāğ ol
2. Kā' ilim devr-i çep-endāzına gerdūnuñ ben
Bezm-i 'işretde şafālarla hemān sen şāğ ol
3. Reng-i hūn-ı şühedā ile 'amelden kalmış
Luţf it ey sürme dem-i tīg-i nigāh-ı zāğ ol
4. Baña gösterdiñ o meh-pāreyi rü'yāda bu şeb
İki 'ālemde de ey rüy-ı dü-çeşmim şāğ ol
5. Rağş-ı taqrībi ile bezm-i tarabda bāri
Şarıl ol mūy-ı miyāniñ beline kuşāğ ol
6. Çekdigin derd ü ta' ab kesb-i yediñdir Es' ad
Kim demişdi saña düş kākülüne dutsāğ ol

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Zāhirde gerçi böyle perişānsın ey gönül
Ammā ğarīb-i nüshā-i ' irfānsın ey gönül
2. Çün lāle-dāğsın teb-i ' aşk ile şüretā
Ma' nāda hāl-i çehre-i ' irfānsın ey gönül
3. Āyīn-i berg ü sāz-ı melāḥat seniñledir
Āyīne-i cemāl-i nigūyānsın ey gönül
4. Ruḥsār-ı nev-' arūs-ı ma' āniye gāzesin
Her çend-i derd-i ḥasret ile ḳānsın ey gönül
5. Sen tekye-cāy-ı pīr-i ḥıredsın dirīğ kim
Bāziçe-gāh-ı cilve-i tıflānsın ey gönül
6. Her şeb benimle hem-dem-i feryād ü nālesin
Gūyā ki nīş-i ḥürde-i hicrānsın ey gönül
7. Peyveste āteş-i ğamıña yaḳdıñ Es' adı
Ol bī-güneh ' abeş niçe bir yansın ey gönül

mef' ülü / fā' ilātü / mefā' ilü / fā' ilün

1. Ser-geşte deşt-i hayreti püyānsın ey gönül
Beñzer ki kendi kendiñe cüyānsın ey gönül
2. Zannım budur ki bir meh-i āyīne-şūrete
Çeşmim mişāli sen daħi hayrānsın ey gönül
3. Bilsem 'aceb kimiñ ğam-ı 'aşkıyla zārsın
Kim böyle vaqf-ı ħasret ü efgānsın ey gönül
4. Tiryāk-ı tesliyyet de müfid olmuyor saña
Var ise zehr-ħūrde-i hicrānsın ey gönül
- 137a 5. Resm ü reh-i cünūnda saña kimse beñzemez
Sen başka dürlü bī-ser ü sāmānsın ey gönül
6. Bilmem miyāneñizde nedendir bu keş-me-keş
Dā'im ħiredle dest ü girībānsın ey gönül
7. Es' ad gibi derūnuña kār itmiyor sūħan
Ĥayretdeyim ki sen nice insānsın ey gönül

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Şu' le-i mihr-i ruḥuñdan feyż-i nev ister gönül
Sineden târîki-i hicrânı dūr ister gönül
2. Meclis-i 'işret müretteb yâr-i nerm ü şevk-i germ
Mâ-ḥaşal esbâb-ı 'ayşî bî-ḳuşūr ister gönül
3. Dâğ-ı ḥirmânım nemek-cüş itmek ister lâ-' ilâc
Ḥarf-i düşünâm ile la' l-i yâri şūr ister gönül
4. Devlet-i didârdır 'uḳbâda cennetden murâd
Yoḥsa ne cüyâ-yı ni' metdir ne ḥūr ister gönül
5. Bender-i 'irfânı simsâr-ı ḳalem-geşt itdi heb
Nişlesün Es' ad ḳumâş-ı nev-zuhūr ister gönül

Fî-Ḥarfi'l-Mîm

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Ḥarâb-ı 'aşḳım ben sen kimiñ mi' mârısın bilsem
Kimiñ ta' mîr-i perdâz-ı kühen dîvârisın bilsem

2. Hem ehl-i ‘aşka nā-maḥrem hem aḡyār ile bī-gāne
Sen kimsin kimiñsin sen kimiñ dil-dārısın bilsem
3. Ser-ā-pā bir mücessem şūret-i ḡamyāzesin ey dil
Kimiñ āyīne-dār-ı ḡayret-i dīdārısın bilsem
4. Degil merhem-pezīr-i ‘āfiyet zaḡm-ı dil-i zārıñ
Ne cellādıñ şehīd-i ḡançer-i ḡun-ḡ^vārısın bilsem
- 137b 5. Yine hem-çeşm-i aḡtersin bu şeb ey dīde-i bīdār
Ne māhiñ dīde-bāz-ı ḡal‘ at-ı envārısın bilsem
6. Göñül çün naḡş-ı pāsında esīr-i rāh-ı miḡnetsin
Ne serviñ pāy-māl-i şīve-i reftārısın bilsem
7. Bugün bilmem niçün ser-ḡōş-ı keyfiyyetsin ey Es‘ ad
Ne cāmıñ ter-dimāḡ-ı neş‘e-i ser-şārısın bilsem

-151-

mef‘ ūlū / fā‘ ilātū / mefā‘ ilū / fā‘ ilün

1. Gel ey hezār cān ile ḡurbāniñ olduḡum
Lāyık mı böyle küşte-i hicrāniñ olduḡum

2. Çignetme hāk-sārīnı gel esb-i şiveye
Ey pāy-māl-i serv-i hırāmānıñ olduĝum
3. Bilmez misin ey şeh-i iklīm-i hūsn ü nāz
Bī-iştibāh bende-i fermānıñ olduĝum
4. Pertev-gedā-yı bāriķa-i feyz-i şöhetin
Ya‘ni ki şem‘-i meclis-i ‘irfānıñ olduĝum
5. Hādeyle didi sen dağı inkār ider misin
Es‘ad fūrūĝ-ı çeşm-i dil ü cānıñ olduĝum

-152-

mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

1. Ey la‘l-i lebiñ sāĝar-ı şahbā-yı tebessüm
Raħm-ı dil-i pür-şūra nemeksā-yı tebessüm
2. Dür-dāne-i dendān ile dürc-i leb-i la‘liñ
Şeb-nemle leb-ā-leb gül-i ra‘nā-yı tebessüm
3. Naķdine-i dil ĝāret ü tārāc-ı teĝāfül
Sermāye-i cān hişşe-i yaĝmā-yı tebessüm

4. Gördükce şeker-rîzî-i güftârîñ iderler
Cân başka gönül başka temennâ-yı tebessüm
- 138a 5. Es' ad güler ol gönçe-dehen cüş-ı şafâdan
Olduğca kalem menkıbe-pîrâ-yı tebessüm

-153-

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Nâ-tüvânım çeşm-i mest-i yârdan üftâdeyim
Nağş-ı pâyım kuvvet-i reftârdan üftâdeyim
2. Pây-mâl-i haksâr olsam 'aceb mi sâye-veş
Nağl-i bâlâ-yı kıdd-i dil-dârdan üftâdeyim
3. Câme-h^vâb-ı hicrde gamdan açılmaz gözlerim
Vaşl dirler devlet-i bîdârdan üftâdeyim
4. Tut elim lutf it ayaklandır beni sâkî ki ben
Dest-i pây-endâz-ı gamla kârdan üftâdeyim
5. Tünd-bâd-ı gam ile ber-hûde olmuş lâneyim
Şağ-sâr-ı gülbün-i gül-zârdan üftâdeyim

6. Tūṭī-i şīrīn-edāyım āh ammā neyleyim
Şimdi Es' ad tākāt-i güftārdan üftādeyim

-154-

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Ey ṭabīb-i dil ü cān çāre ne bilmem n'ideyim
Açmadıñ hoşça-i la' liñ dimediñ em n'ideyim
2. Hayli demdir ki ğam-ı la' liñ ile bīmārım
Söyle Allah için ey 'İsī-i Meryem n'ideyim
3. Nāzıma eyle taḥammül baña dırsın zālīm
Bu kadar nāzı taḥammül idebilmem n'ideyim
4. Beni hūr eyleyüb aġyārı baña güldürdüñ
Zār zār ağlamayam ey gül-i ḥurrem n'ideyim
5. Dehen-i yārdadır çāre demişsin Es' ad
Söz yok ammā aña söz diñledemezsem n'ideyim

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. N'olurdı ey gül-i ter bülbül-i gülzārīñ olsaydım
Şafādan gül gibi güldükce sen ben zārīñ olsaydım
2. Hırām-ı nāz ile geçdikce sen sāyeñ gibi ben de
Yoluñda pāy-māl-i serv-i hoş-reftārīñ olsaydım
3. Dimem gül-çīn olaydım gülşen-i hüsñünde yā bülbül
Belī ey gül-beden hār-ı ser-i dīvārīñ olsaydım
4. Nigāh-ı hāsetimle añladırdım dildeki rāzım
Biraz çeşm-āşinā-yı nergis-i bīmārīñ olsaydım
5. Cihān heb kam-yāb-ı luṭfuñ olmuşdur n'olur ben de
Uzaḡdan behremend-i ṭal'at-ı ruḡsārīñ olsaydım
6. Degilsem lāyık-ı bī-hūde luṭfuñ kā' ilim bi'llāh
Ṭabībim tek hemān Es'ad gibi bīmārīñ olsaydım

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Dem-be-dem an alayam kim yārdan ayrılmıam
Bülbülüm naz zāre-i gül-zārdan ayrılmıam
2. Pāy-māl-i asretim mānende-i na-ı adem
Sāye-i serv-i add-i dil-dārdan ayrılmıam
3. āk-ı sīnem sāye-ve olmaz pezīr-i rüf 
Nükheth-āsā zülf-i  anber-bārdan ayrılmıam
4. Bülbül-āsā germ-i feryād   fiān olsam n'ola
Ben de bir ā-ı gül-i bī-ārdan ayrılmıam
5. Vechi var pervāne-ve yansam yaılsam ātee
Es' adā bir em' -i mihr-āārdan ayrılmıam

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dimem kim g len-i  sn nde ey gül bā-bān olsam
Velī sen g ne olsa da saa ben gülistān olsam

2. Fūrūġ-ı ten-güdāz-ı ŧu' le-i ħüsnüñle āb olsam
Aķub serv-i revānım pāyınā cūy-ı revān olsam
3. Kōmazdım ŧeb-nem-i ter-dāmeni bād-ı seħer-gāhı
Reyāħın ħüsnüñe mānend-i nergis dīde-bān olsam
4. Raķīb-i rū-siyāha ruħŧat-ı nāzzāre virmezdim
Eger āyine-i ruħsārınā āyine-dān olsam
5. Ĥayāl-i ŧu' le-i ħüsnüñle germ-ā-germ ġüftārım
' Aceb mi ben de Es' ad gibi bir āteŧ-zebān olsam

-158-

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Ey dil o naħl-i tecellā ne seniñdir ne benim
Kendiñe virme tesellā ne seniñdir ne benim
2. Mīve-i pīŧ-res-i vuŧlatınñ ŧāħibi var
Baġ-bān eyleme ġavġā ne seniñdir ne benim
3. Bī-dimāġ itmeyelim kendimizi ey ġül-ħin
İtme bī-hūde teķāzā ne seniñdir ne benim

4. Pek de şeb-nem gibi ter düşmeyelim üstüne biz
Bülbül ol nev-gül-i ra^c nā ne seniñdir ne benim
5. Ol sehî-ķadd için āh itmeyelim ey ķumrî
Serv-i nev-restedir ammā ne seniñdir ne benim
- 139b 6. Çeşm-i nergis gibi biñ dīde-güşā nāzırını var
Ey gönül ol gözi şehlā ne seniñdir ne benim
7. Āteşe yanmayalım yok yire pervāne gibi
Es^c ad ol şem^c -i şeb-ārā ne seniñdir ne benim

-159-

fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilātün / fā^c ilün

1. Hāne-i ğayra şitābān olduĝıñ bilmez miyim
Bezmine şem^c -i fūrūzān olduĝıñ bilmez miyim
2. Sen ne zann eylersin ey peymān-şiken illerlesin
Rište-bend-i ^cahd ü peymān olduĝıñ bilmez miyim
3. Pek nezzāre itme dil-cūlukla ey müjgān-ı yār
Sen ne zehr-ālūde peykān olduĝıñ bilmez miyim

4. Çekme külfet h̄od-perestīden tesettür eyleme
H̄üsñüñe kendiñ de h̄ayrān oldıgıñ bilmez miyim
5. Na[‘]l-i vārūndur şikāyetden murādıñ ğālibā
Yoḥsa Es[‘] ad yāre mihmān oldıgıñ bilmez miyim

-160-

mefā[‘]ilün / mefā[‘]ilün / mefā[‘]ilün / mefā[‘]ilün

1. Olur āzürde ol nāzende h̄ulyā-yı vişāl itsem
Miyān-ı mū-mişālin zīb-i āġūş-ı h̄ayāl itsem
2. Ğazabla çehresin pür-çin ider ol ğonçe-i ra[‘] nā
Eger bülbül gibi vaşfında tafşil-i maḳāl itsem
3. Tecellüd birle izhār-ı neşāt itmekde muḫtarrım
Ki ol āyīne-rū muġberr olur [‘]arz-ı melāl itsem
- 140a 4. Ğam-ı sevdā-yı [‘]aşq ile beni cāndan uşandırdı
Dil-i h̄od-gām ile müşkildeyim bilmem ne hāl itsem
5. Hemān vaḳt-i neşātında recā-yı der-kenār ile
Maḫaldir ol şeh-i h̄üsne varub bir [‘]arz-ı hāl itsem

6. O şah-bāz-ı melāḥat nāzdan bilmezlenür Es' ad
' Aceb mürğ-i dil-i güm-geştemi kimden su'āl itsem

-161-

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Cāme-ḥ^vāb-ı ğamda bezm-i vuşlatıñ yād eyledim
Kendi kendim 'ālem-i endişede şād eyledim
2. Eyleyüb der-yād-ı mi' mār-ı nigāh-ı luṭfuñı
Ḥātır-ı vīrānemi bu resme ābād eyledim
3. Naḫş-ı rüyuñ resm idüb āyīne-i levḥ-i dile
Reşk-i şūret-ḥāne-i Erjeng ü Bih-zād eyledim
4. Nergis-i mest ü mey-i la' liñ taşavvur eyleyüb
Dilde bir ḥālet-fezā mey-ḥāne bünyād eyledim
5. Es' adā gül-ğonçe-i la' l-i lebin taşvīr idüb
Berg-i gülden tāze bir naḫş-ı nev icād eyledim

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Çok zamandır pister-i hicrānda nā-şād olmuşam
Āteş-i 'aşkıñla germ-i āh u feryād olmuşam
2. Oldığım günden saña serv-i revānım bende ben
Bend-i ğamdan şanma kim bir laḫza āzād olmuşam
3. Kişver-i tāḫatde vīrān olmadık yir ḫalması
Dest-i bī-dādiñla ser-tā-pā ğam-ābād olmuşam
4. Bir şeker ezsen n'olur kām-ı dil-i nā-kāmıma
Ben ki şevḫ-i la' l-i şiriniñle Ferhād olmuşam
- 140b 5. Nergis-i cādū zeḫan-ı cānāna şākir olalı
Es' adā ḫarḫ-ı ğazelde baḫ ne üstād olmuşam

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Rūyuña āyine mi mihr-i tecellā mı diyem
Yoḫsa kim māh-veşim şem' -i şeb-ārā mı diyem

2. Söylesem kıamet-i mevzunuña cesbân ta' bîr
Serv mi mışra' -i berceste mi tûbâ mı disem
3. La' l-i şîriniñi teşbîh-i murâd itdikce
Teng-i sükker mi diyem sâğar-ı şahbâ mı diyem
4. Virdiñ ey la' l-i leb-i yâr dil-i zâra hayât
Saña ben âb-ı Hızır mı dem-i ' İsâ mı diyem
5. Saña ey hâme-i i' câz-nümâ-yı Es' ad
Yed-i beyzâ mı ' aşâ-yı kef-i Mûsâ mı diyem

-164-

mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün

1. Bu ' âleme ney gibi nev-sâz mı geldim
Kânûn-ı ğam-ı ' aşka hem-âvâz mı geldim
2. Âhengim işitdikce uçar farı-ı ferahdan
Ben bülbül-i bâl u per-i pervâza mı geldim
3. ' İrfânıña ben kıa' ilim ey şüh-edâ fehmi
Senden ne şanursın ' acabâ var mı geldim

4. Bir kerre gelüb eylemediñ hânemi teşrîf
Ey şâh-ı hüsn yoğsa saña az mı geldim
5. Bağıdıka baña bezmde bigâne bağıarsın
Bilmem saña ğamzeñ gibi ğammâz mı geldim

141a

-165-

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Düşelim hañçerine şevk ile bismil olalım
Hün-ı renginle hınâ-yı kefi kâtil olalım
2. Şem'e pervâne vü bülbül güle olmuş mâ'il
Biz de bir serv-i sehî-kâmete mâ'il olalım
3. Bî-tekellüf var iken 'âlem-i ıtlâk-ı cünün
Kayd-ı teklife zârûret ne ki 'âkıll olalım
4. Çünkü ağıyâr-ı gönül yâr ile olmuş yek dil
Biz dağı yâr için ağıyâr ile yek dil olalım
5. 'Özr-i leng itmeyelim rencîş-i hâr-ı reh ile
Ser koyub pâ yirine mağşada vâşıl olalım

6. Münhaşırdir işimiz şimdi bir uğrın nazara
Ol kim inşâfdan ey dil buña kı' il olalım
7. İ' tirâf eyleyelim ' aşkıda noqşânımıza
Es' adâ bâri bu taqrîb ile kâmil olalım

-166-

meñ' ilün / fe' ilâtün / meñ' ilün / fe' ilün

1. Yıkıldı ' ayş ile âbâd gördiğñ gönlüm
Sürür-ı ' ayş ile şâd gördiğñ gönlüm
2. Siyeh-nüvis-i kitâb-ı humâr-ı ye's oldı
Raşam-keş-i haqq-ı Bağdâd gördiğñ gönlüm
3. Büküldi tākati tāk oldı yâr-ı miñnet ile
Taşammül-i ğama mu' tād gördiğñ gönlüm
4. Gürüh-ı dîv ü der-i derde oldı cāy-ı nişest
Bu cilve-ğâh-ı perî-zâd gördiğñ gönlüm
5. Olub o tıfl-ı nev-âmûze Es' adâ şakird
Fünün-ı ' aşkıda üstâd gördiğñ gönlüm

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Bīm-i aġyār ile dil-dārı temāşā idemem
Yüz sürüb dāmenine ' arz-ı temennā idemem
2. Baña dirsiñ ki temāşā-yı ruḡum seyr eyle
İdemem toġrısı ey nev-gül-i ra' nā idemem
3. Bāde peymāne-i billürda pinhān olmaz
Şişe-i dilde ġam-ı la' liñi iḡfā idemem
4. Yārdan ḡat' -ı nażar eylerim ey dil dir isem
Pek inanma sözime eylerim ammā idemem
5. Cān u dilden iderim yār ile sāziş Es' ad
Ancak aġyār-ı bed-endişe mudārā idemem

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Ol āhū-çeşme meftün olmayan ol dil midir bilmem
Bu sevdā ile mecnün olmayan ' āḡıl mıdır bilmem

2. O naḥl-i sāye-endāza temāyüldür düşen ammā
Tenezzül eyleyüb üftādeye mā' il midir bilmem
3. Bugün gülşende gördüm servi kim reftārdan qalmış
Ḥırāmıñ seyr idüb ḥayretle pā-der-gil midir bilmem
4. Dü-çeşmim ḥalqa-i bīründür şaḥn-ı vişāliñde
Dil-i çeşm-āşinā ḥāric mi yā dāḥil midir bilmem
5. Bükülmüşdür belin evvel ğam-ı hicranla Es' ad
Henüz ol kūh-ı ğam bār-ı girān-ı dil midir bilmem

142a

-169-

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. 'Ālem-i endişede cām-ı lebiñ nüş eyledim
Öyle mest oldum ki dünyāyı ferāmüş eyledim
2. Şāf idüb āyine-veş naqş-ı hevesden sīnemi
Şūret-i ḥüsn-i ḥayāliñ zīb-i āġüş eyledim
3. Maqdem-i nāziñ işitdim peyk-i bād-ı şubḥdan
Peykerim mānend-i gül ser-tā-be-pā güş eyledim

4. Gördüm ol sîmîn-teni ʿ üryân kenâr-1 havzda
Kulzüm-i hasretde deryâlar gibi cüş eyledim
5. Süz-1 şevk-i ʿ arız-1 yâr ile oldum nağme-senc
Bülbüli pervâne-veş gülşende hāmūş eyledim
6. Seyr idüb Esʿ ad şikâf ü çîn-i şâm-1 zülfünü
Kesb-i feyz-i maşrıq-1 şubh-1 binâ-güş eyledim

-170-

mefâʿ ilün / mefâʿ ilün / mefâʿ ilün / mefâʿ ilün

1. Akıtdım seyl-i eşkim pây-1 yâre cuy-bâr itdim
Bu taqrîb ile ʿ aks-i serv-i kıddiñ der-kenâr itdim
2. O meh-sîmâyı aldım hâle-veş âğüş-1 ümmîde
Sipihrin sînesin nâr-1 hâsedle dağ-dâr itdim
3. Beni düşün-e-şeb cām-1 hayâliñ ser-hoş itmişdi
Yine keyfiyyetin der-yâd idüb defʿ -i humâr itdim
4. Geçüb dâmen-keşân görmezlenürsin hiç dimezsın kim
Yeter bu hâk-sârı naqş-1 râh-1 intizâr itdim

---

169 / 6b: kesb: kes metinde.

5. Sefer itsem de kũyundan gnl anda alur Es' ad
Zarr cevrine Şabr  taamml itiyr itdim

142b F-arf'l-Nn

-171-

mef' iln / fe' iltn / mef' iln / fe' iln

1. TeraŐŐu itse leb-i yrdan zll-i san
alur mı teşne-dil-i Őevden mecl-i san
2. Dehn-ı kem-sanıñ nazdan amŐ olalı
Siryet eyledi fa at-ı sl-i san
3. Kesildi rişte-i mmd-i bm-i vaşl u fir
Ne Őinlıa ruŐat ne itiml-i san
4. Őaın fesne-i 'aŐı duyurma ayra
DŐrme kendiñi dilden dile miŐl-i san
5. Kelm-ı ehl-i hner pr-eşer gerek zr
aıate nazaran ldir me'l-i san
6. Lisn-ı lden efŐa-ı delildir Es' ad
Keml-i ehl-i kelma zebn-ı l-i san

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Fiğān eyler görüb bülbül gülün çāk-ı girībānın
Belā bu gül güler gördükce ol nālānıñ efğānın
2. Niçe kan ağlayub çāk itmesün bülbül girībānın
Görür peyveste hār u hasda gonçe dāmānın
3. Nigāh-ı hasrete nevbet virir mi turre-i zülfi
Geçüb almış harīm-i hüsniñ her biri bir yanın
4. Qalır serv-i çemen refārdan gülşende gördükce
O şūh-ı sebz-i pūşuñ cilve-i qadd-i hırāmānın
5. Girībān-ı şekībin şevkiyle çāk eylemez neyler
Şikāf-ı pīrehenden seyr iden şubh-ı girībānın
6. Bu hüsniñ ü ān ile o şūhı Es' ad sevmemek olmaz
Cihānıñ yoḡsa çok gördüm geçirdim sāde-rüyānın

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1.   Ço yansun sūz-ı Һasretle derūnum dāğ dāğ olsun
Hemān cānā seniñ cānıñdan ol āteş ırāğ olsun
2.   TaҺammül Һalmadı luṭf eyle vir nazẓāreye ruḫṣat
Sarāy-ı Һüsnuñ içre tā benim şāhım sāğ olsun
3.   Hemān sāḫī murādım dest-i nāziñdan mey içmekdir
Eger mey-ḫāne el virmezse bāri saḫn-ı bāğ olsun
4.   Çurulsun bār-gāh-ı 'ayş ü 'işret şāhın-ı sīnede
O şāh-ı Һüsn-i 'ālem-gīre bir 'ālī otāğ olsun
5.   Şemīm-i zūlf-i müşgīni şabā bāri dirīğ itme
Meşāmm-ı cān Һo bir şemme buñuñla ter-dimāğ olsun
6.   Yine imdād idüb bir kerre gösterdin baña yāri
İki 'ālemde ey baḫt-ı siyāhım rūyuñ āğ olsun
7.   Helāl olsun saña ḫūn-ı dilim Es' ad gibi Һānım
Tek ebrū dīdeñ şimşīr-i cevher-dāra zāğ olsun

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

1. Sen de kendiñ gibi bir şūha giriftār olasın
Mübtelā-yı şiken-i zülf-i siyeh-kār olasın
2. Düşesiñ çengine gamzeñ gibi bir cellādiñ
Dem-i şimşir-i nigāh ile dil-efgār olasın
3. Dil virüb sen dađı bir sen gibi āhū-nigehe
Ya'ni hem-ĥāl-i dil-i ğam-zede-i zār olasın
4. Āĥir itdiñ marāz-ı 'aşq ile dil-ĥaste beni
Sen de ey çeşm-i siyāh böylece bīmār olasın
5. Giceler nāle vü feryād ile āh eyleyerek
Şubĥa dek dīde-i encüm gibi bīdār olasın
6. Derd-i şāfiñ tıyasıñ bāde-i istiġnāniñ
Mest-i nāzım gelesiñ kendiñe hüşyār olasın
7. Bilesin Es' ad-ı şeydā ne çekermiş senden
Ĥāl-i bī-çāreden āġāh u ĥaberdār olasın

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dil-i maḥzūnumı nā-şād iden mesrūr ider bir gün
Bu mātem-ḥāne-i nüzhet-serāyı sūr ider bir gün
2. Binā-yı şabrımı cevr ile vīrān eyleyen mi' mār
Ümīdim var ki dest-i luṭf ile ma' mūr ider bir gün
3. Hemān şabr itmek ister seng-bārān-ı ğama yoksa
Sebū-yı ḳalbimi meksūr iden mecbūr ider bir gün
4. Civānım sāḳī-i devrāna pek de i' timād itme
Ne deñlü mest-i nāz olsañ seni maḥmūr ider bir gün
5. Siyeh-rūzum deyü Es' ad şikāyet itme ṭāli' den
Şebistān-ı ğamı rūşen-serāy-ı nūr ider bir gün

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Bir gönül yā Rabb esīr-i zūlf-i cānān olmasun
Mübtelā-yı derd-i pīç-ā-pīç-i hicrān olmasun

2. Bulmasun yol leşker endūh-ı ğam-ı pür-ḥāṭıra
Ḥānmān-ı şıḥḥat-ārāmı vīrān olmasun
3. Bir ciğerde yanmasun yā Rabb fitil-i dāğ-ı ‘aşk
Āteş-i dil-sūz-ı bī-dād ile sūzān olmasun
4. Olmasun bir dil giriftār-ı kemend-i zūlf-i yār
Berg ü sāz u şabr u ārāmı perīşān olmasun
5. Sende de bir başka āteş var gönül şad el-ḥazer
Ben sevdiğim ol āfet-i cān olmasun
6. Ḥāne yağmā-sāz-ı āyīn-i gürūh-ı zāhidān
Ġamze nāmıyla zebān-zed düzd-i imān olmasun
7. Dest-i cellād-nigāha şunma tīğ-i ğamzeñi
‘Ömrümüñ vārı ser-i kūyunda bir kān olmasun
8. Dönme ikrār itdiğin gül-büy-ı la‘l-i nārdan
Küşte-i ‘aşkıñ ḥayātından peşimān olmasun
9. Kūy-ı yāre ‘azm iden cāsūs-ı ḥāṭır gelmedi
Es‘ adā üftāde-i çāh-ı zenaḥdān olmasun

-177-

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Güzellikde ider ol mâh her meh-pâre eyvallâh
Beni eyler kevâkib mihr-i pür-envâr eyvallâh
2. Çemende ser-fürü âverde lâkin bîd-i mecnûnuñ
Murâdı eylemekdir kâmet-i dil-dâra eyvallâh
3. Degil bir laḫza pîş-i çeşm ḫayret-pîşeden ḫâlî
Vefâ-kârân arasında ḫayâl-i yâra eyvallâh
4. Vefâdan geçmedi tâ virmedikce cân-şîrîniñ
N'ola Ḳays eylese Ferhâd-ı Şîrîn-kâra eyvallâh
5. Dü çeşmiñ sihrini Ḥârutla Mârut eger görse
İderlerdi ol iki cādū-yı seḫḫâra eyvallâh
6. Niçe cem' eylemiş esbâb-ı ḫüsn ü ânı bir yirde
Kemâl-i şun' -ı ḫavf fâ' il-i muḫtâra eyvallâh
7. Cemâliñ muşḫafı ferş-i reh-i teslîmdir zinhâr
Ne ḫâletdir müselmânlar ide küffâra eyvallâh

8. Gül için kuşca canlar atlanur biñ har-ı b-dada
Vef babında Esad andelb-i zara eyvallh

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Es'ad Seyyîd Mehmed Musullu, 18. yüzyıl Dîvân şairlerimizdendir. Kaynaklarda şairden kısaca bahsedilmiş, geniş ve ayrıntılı bilgilere yer verilmemiştir. Şiirlerinde “Es'ad” mahlasını kullanmıştır. Tezkirelerde şairin Musullu olduğu belirtilmektedir. Babası Seyyîd Abdullah Neşâtî Efendi, amcazadesi Seyyîd Ali Behçetî Efendi'dir. Bağdat valisi Ömer Paşa'ya dîvân efendisi olmuş, 1763-1776 yılları arasında Ömer Paşa için 2 kaside ve 1 tarih manzumesi yazmıştır. Dîvânını da bu yıllar arasında tertip etmiş olma ihtimali kuvvetlidir.

Es'ad Efendi'nin Dîvân'ından başka bir eseri bilinmemektedir. Dîvânını, klasik dîvân tertibine uygun olarak hazırlamıştır. Dîvân'da sırayla; 2 na' t, 2 kaside, 2 tarih manzumesi, 1 terkîb-i bent, 10 murabba ve 178 gazel yer almaktadır.

Es'ad Efendi'nin, aynı zamanda, çağdaşı olan Nedim'e nazire olarak yazdığı birkaç şiiri vardır. Bunun yanında, üslûp ve konu bakımından Nedim'i andıran gazelleri de bulunmaktadır.

Es'ad Efendi'yi kısaca özetleyecek olursak;

* Aruz ölçüsünün değişik kalıplarını başarıyla kullanmıştır. Şiirlerinde aruz kusurlarına pek rastlanmaz. Türkçe, Arapça ve Farsça'ya hakim oluşu şairin redif ve kafiye konusunda başarılı olmasını sağlamıştır.

* Şairin kullandığı dil genellikle sadedir. Söyleyişte halk Türkçesinin izlerini bulmak mümkündür. Na' t ve kasidelerinde, diğer türlere nazaran biraz daha ağır bir dil kullanmıştır. Canlı, akıcı ve etkili bir üslûbun yanında, onun samimi ve içten söyleyişi bütün manzumelerinde dikkati çeker.

* Şiirlerinde Dîvân Edebiyatı'nın klişeleşmiş mazmunlarını kullanmıştır. Çizdiği âşık ve sevgili tipi Klasik edebiyatımızın ölçülerine uygundur. Leyla ile Mecnun, Ferhad ile Şirin gibi aşk kahramanlarını âşık ve sevgiliyi işlerken sık sık söz konusu edilmiştir.

* Es'ad Efendi, yaşadığı devrin sosyal hayatını da başarılı bir biçimde aktarmıştır. Özellikle Vali Ömer Paşa için yazmış olduğu ikinci kasidede, Bağdat halkının durumunu gözler önüne sermiştir.

* Onun Őirlerinde anlam derinliği pek grlmez, diğer bir deyiŐle tasavvufi Őirler gibi iĉ iĉe girmiŐ manalar bulmak zordur. Bu nedenle Őirlerinin yzeyssel olduğu sylenebilir.

* Es'ad Efendi ihmal edilmemesi gereken bir Őahsiyettir. Ancak, 18. yzyılın usta Şairlerinin -başta Nedim ve Şeyh Galip olmak zere- glgesinde kalarak ĉok fazla tanınmamış, birinci dereceden Şairler arasında yer alamamıştır.

KAYNAKÇA

- AYPAY, Ali İrfan. *İzzet Ali Paşa (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı)*, İstanbul, 1998.
- BANARLI, Nihat Sâmi. *Resimli Türk Edebiyatı Târîhi*, C. II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998.
- DEVELLİOĞLU, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1998.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki. *Nedim Dîvânı*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2004.
- GÜNDÜZ, Harun. *Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî'si*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2009.
- İPEKTEN, Haluk. *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2008.
- İPEKTEN, Haluk, Mustafa İsen, Filiz Kılıç, İsmail Hakkı Aksoyak ve Aysun Eydurun. *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2002.
- İSEN, Mustafa, Osman Horata, Muhsin Macit, Filiz Kılıç ve İsmail Hakkı Aksoyak. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayıncılık, Ankara, 2006.
- KILIÇ, Filiz. *Tezkîre-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bağdâdî*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, <http://www.kulturturizm.gov.tr>
- KÖPRÜLÜ, Mehmed Fuad. *Dîvân Edebiyatı Antolojisi*, Derleyen: Ahmet Mermer, Akçağ Yayınları, İstanbul, 2006.
- MEHMET, Süreyya. *Sicill-i Osmânî 2 (Osmanlı Ünlüleri)*, Çev: Seyit Ali Kahraman, Kültür Bakanlığı ile Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfının ortak yayını, İstanbul, 1996.
- MUALLİM Naci. *Lugat-ı Naci*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1987.
- ÖNDER, Murat, *Şefkat ve Tezkîre-i Şu'arâsı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2006.

SELVİ, Muhammed. *Ümîdî (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2008.

SEFERCİOĞLU, Mustafa Nejat. *Nev'î Dîvânı'nın Tahlili*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri. *Osmanlı Türkçesi Grameri III*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1995.

TUMAN Mehmet Nâilî. *Tuhfe-i Nâ'îlî, Dîvân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, (Hazırlayan: Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001.